

VÁCLAV NĚMEC

Hradní pan **Brouček**

a jiná monstra

65. pole

Hradní pan Brouček a jiná monstra

VÁCLAV NĚMEC

Hradní pan
Brouček
a jiná monstra

65. pole

Obsah

Úvodní slovo.....11

I. Apoštol svobody - texty o V. Klausovi

V zajetí ideologie ekonomického redukcionismu..... 22
„Prznilé státních svátků“ na pranýři..... 32
Elementární aritmetika dle hlavy státu.....35
Perverzní pojetí Ústavy dle prezidenta Klause.....38
„Zázrak“ jménem amnestie.....40
Obchod s amnestií na politickém tržišti bez přívlastků..43

II. Justiční chobotnice - plzeňská práva a jiná chapadla justiční mafie

Prehistorie kauzy plzeňských práv..... 46
Plzeňská práva a ministerská hra na černého Petra..... 52
„Průšvih“ na právech v Plzni..... 54
Hodný strýček Dobeš.....57
Soudce Sváček stále znovu recyklovaný..... 59

III. Dům na Mafiánském náměstí - o pražském magistrátu

Černá magie na volebním hřišti.....62
Spiknutí proradných pravdoláskářů?..... 64
Rituální tance kolem pražské čističky.....66
Pražané dostali dárek - na oslavy je ale brzo..... 69
Proti(proti)korupční boj vlády..... 71
- Reakce čtenáře Pavla Béma..... 74
- Odpověď Pavlu Bémovi..... 78

Text © Václav Němec, 2017
Copyright © 65. pole, 2017
Illustrations © Pravoslav Kohout, 2017

ISBN 978-80-87506-93-6

Comeback Pavla Béma a pokusy mimozemšťanů na lidech.....	81
Pražská primátorka a její kuchyňské Tao.....	83

IV. Velká zvířecí revoluce - polemiky s Bohumilem Doležalem o výklad našich nedávných dějin

Velká zvířecí revoluce po česku.....	86
Kde domov můj aneb V jakém režimu žijeme?.....	88
Pláč Koruny české na nesprávném hrobě.....	92

V. Putinovská Rus - texty o současném Rusku

Rusko v pasti dvojího terorismu.....	98
Pussy Riot ve válce symbolů.....	104
Nebezpečná hra s hybridním fašismem.....	107

VI. Lidská práva na vahách české politiky

Lidská práva na vahách.....	110
Zkouška z národní dospělosti.....	112
Probouzení paní Evropy do časů uprchlické krize.....	114
Dalajláma jako Henlein aneb O ošidnosti historických paralel.....	117

VII. Hradní pan Brouček - o Miloši Zemanovi

Poslední mohykán boje proti „kontrarevoluci“ ve službách Miloše Zemana.....	122
Prezidentova finlandizace.....	125
Prezidentova selhání za časů „superholokaustu“.....	128
Neviditelný prezident.....	131
Pomatenci hledající prezidenta?.....	134

Hradní pan Brouček a jeho epochální výlet do minulosti.....	138
--	-----

VIII. Rozhovory - interview o všemožných monstrech a občanských aktivitách

Co otrásá českou demokracií?.....	144
O demokracii, která vykojila.....	153
Otevřít se múzám.....	160

IX. Satirické texty

Žádost o svatořečení Václava Klause.....	176
Sedm požadavků: Za demokracii ještě demokratičtější.....	180
Satirická báseň Loď bláznů.....	185

Úvodní slovo

Knihy *Hradní pan Brouček a jiná monstra* je tvořena souborem textů, které příležitostně vznikaly v průběhu minulého desetiletí a byly většinou publikovány v denním tisku (*Lidové noviny*, *Hospodářské noviny*, *MF Dnes*), týdenících či elektronických médiích (*Literární noviny*, *Přítomnost*, *Aktuálně.cz*, *Ihned.cz*, *Svobodné fórum*). Bezprostřední podnět k jejich sepsání zpravidla zavadaly konkrétní dobové události, aktuální kauzy, vyjádření různých veřejných představitelů nebo publicistů. Přes svou tematickou rozmanitost a úzkou spjatost s určitými historickými okamžiky a osobami, z nichž některé již po zásluze pomalu upadají v obecné zapomnění, však jednotlivé texty tvoří kamínky mozaiky, která ve svém celku podává výmluvné svědectví o určité fázi dějin polistopadové české demokracie, na jejímž pomyslném vrcholu – či spíše dně – se nyní nacházíme.

Autorovým původním oborem je antická a středověká filozofie. Zřejmě proto si brzy povšiml nápadné podobnosti některých zjevů naší veřejné a politické (ob)scény, o nichž ve svých textech pojednává, s podivuhodnými bytostmi, které byly v antice a středověku označovány termínem „monstra“. Začal si tak postupně uvědomovat, že se bezděky stává průkopníkem nového vědního oboru, který dosud není na našich univerzitách ani vědeckých ústavech etablován: české politické monstrologie. Tato odborná disciplína, již bude třeba teprve ustavit, se zabývá studiem a klasifikací monster, která se objevují či se v uplynulých letech objevovala na naší politické (ob)scéně a v našem veřejném životě.

Antická a středověká monstra, jak byla zobrazována a popisována v dobových atlasech monster či bestiářích, vzbuzovala údiv či úděs na základě svého fyzického zjevu. Jak dosvědčuje např. Isidor ze Sevilly ve svých *Etymologiích*, šlo o lidské bytosti, v nichž se spojovaly části lidského těla se zvířecími – jako třeba Psohlavci, Hippopodi, Satyrové – nebo jejichž lidská těla byla neobvykle uzpůsobena či znetvořena – jako třeba Podozubci, bytosti s trupy bez hlavy, s očima a ústy na hrudi, Ušatci, kteří údajně měli tak velké uši, že jimi mohli zakrýt celé tělo, Jednonožci, kteří prý měli tak velikou nohu, že mohli odpočívat v jejím stínu, a jim podobní.

Monstra, jimiž se hemží naše politická (ob)scéna, jsou jiného druhu. To, co je na těchto bytostech monstrózní, není ani tak jejich vnější zjev, jako spíše jejich počínání a vyjadřování svědčící o neobvyklém charakteru, mentálním ustrojení a hodnotovém nastavení. Většinou se nevyznačují abnormální velikostí nějaké končetiny či orgánu, nýbrž nanejvýš chorobně zbytnělým sebevědomím, naprostým nedostatkem morálních zábran, vysoce rozvinutým sklonem k sociálně patologickému chování a nezřídká i jakýmsi mentálním vyšínutím neklamně se projevujícím v podivných veřejných vyjádřeních a slovních ekvilibristikách. Pro badatele v oboru politické monstrologie je přítom na první pohled zarážející skutečnost, že tyto vlastnosti je kupodivu nijak nediskvalifikují, nýbrž spíše naopak kvalifikují pro výkon jejich veřejné funkce a jsou základem jejich – byť většinou pouze dočasného – úspěchu a podpory ze strany nemalé části veřejnosti. Znalce středověkých monster však tento úkaz nepřekvapí: Také středověký lid monstra neobvykle fascinovala a jejich vyobrazení v chrámech byla

oblíbenou atrakcí, která často přitahovala mnohem větší zájem než obrazy a sochy světců.

Autor sám ovšem současná monstra původně nevyhledával a touto disciplínou se začal zabývat tak trochu proti své vůli. Některá z nich spíše začala vyhledávat jeho či mu k jeho nelibosti začala křížit jeho životní a profesní cesty. Tato okolnost je patrně vysvětlitelná vysokou koncentrací monster v tuzemském veřejném životě, která dosahuje té míry, že se setkání s nimi lze jen stěží vyhnout, dokonce i když se člověk pohybuje na akademické půdě a dráze. Dalšími monstry se pak autor začal sám zabírat proto, že byla již příliš nepřehlédnutelná a stávalo se mu stále více zřejmým, že jejich působení vtiskuje svou neblahou pečť celkové tvářnosti našich společenských a politických poměrů, které se tak samy stávají poněkud monstrózními.

Texty obsažené v kapitole *Apoštol svobody* z větší části vznikly v reakci na různá veřejná vyjádření ex-prezidenta Václava Klause či články z pera novinářů-apologetů na jeho obranu. „Apoštol svobody“ je titulem, jímž autor ověřil tento podivuhodný zjev české politické (ob)scény již ve své předchozí knize *Apoštol svobody a dotěrná monstra*, jejímž volným pokračováním je předložená publikace. Tento titul vystihuje Václava Klause jako neohroženého bojovníka za svobodu, jehož podivně pokřivená ideologie stále více připomíná fundamentalistickou doktrínu, kterou její tvůrce a vyznačovač hájí takřka s misionářským zápalem. Zmíněný titul zároveň odráží to, v čem autor spatřuje základní myšlenkovou vadu ideologie Václava Klause: Ačkoli Václav Klaus skloňuje svobodu ve všech pádech, jeho pojetí svobody nemá se skutečnou lidskou ani politickou svobodou mnoho společného. Ve skutečném světě

a politickém životě totiž svoboda není primárně svobodou v singuláru – tj. ničím nespoutanou svobodou izolovaného jednotlivce či několika málo všeho schopných jedinců –, nýbrž svobodou v plurálu. Taková svoboda ovšem předpokládá existenci normativních systémů, jako je morálka či právo, které nutí jedny svobodné jedince brát ohled na jiné tak, aby mohli být svobodní ve stejném smyslu jako oni sami. Právě tyto předpoklady svobody v plurálu, které tolik zdůrazňují i klasikové konzervativního myšlení, však Václav Klaus v teorii i praxi trvale ignoroval. Není proto náhodou, že jeho ideologie a z ní vycházející politická rozhodnutí výrazně napomohla k rozbujení sociálně patologických jevů v politickém a ekonomickém životě u nás, jako je rozšířená korupce, klientelismus či ekonomická kriminalita. Za jeho veřejným působením i celou jednou fází vývoje novodobé české demokracie učinila symbolickou tečkou prezidentská amnestie z ledna 2013 s aboličním článkem II, která znemožnila došetření a potrestání řady obřích finančních skandálů a podvodů z předchozího období. Na kampani proti této amnestii, která vyvrcholila historicky bezprecedentním podáním ústavní žaloby na prezidenta senátem, se autor podílel jako člen iniciativy „Vraťte nám stát!“. Právě v souvislosti s tímto jeho angažmá vznikly poslední texty obsažené v první kapitole.

Další kapitola *Justiční chobotnice* je zasvěcena monstrům, s nimiž se v minulých letech bezděky překřížily autorovy životní a profesní cesty. Především je to Kindlova právnická mafie, s níž se autor setkal v době svého působení na Vysoké škole v Karlových Varech v letech 2000–2003 a na Západočeské univerzitě v Plzni 2005–2007. Texty obsažené v této kapitole se pokouší podhalit některé méně

známé aspekty kauzy plzeňských práv, na jejímž rozkrytí se i autor sám podílel. S dalšími chapadly justiční mafie pak přišel do styku jako představitel iniciativy „Vraťte nám stát!“, která mimo jiné zabránila jmenování některých zkompromitovaných soudců, jako byl jistými politiky proťezovaný a stále znovu recyklovaný JUDr. Sváček, do nejvyšších pozic české justice.

Kapitola *Dům na Mafiánském náměstí* pojednává o pražském magistrátu za působení primátora Pavla Béma, ale i po něm, s nímž měl autor co do činění jakožto jeden z iniciátorů protestů proti koalici ODS a ČSSD po komunálních volbách v roce 2010 (v rámci tzv. „Listopadové výzvy“) a jako zakládající člen iniciativy „Pražské fórum“, která se od té doby pražskému magistrátu a pražské komunální politice soustavně věnovala. S posledně zmíněným monstrem úzce souvisí obecnější téma propojení organizovaného zločinu s politikou a veřejnou správou, o jehož míře a povaze nám vydaly pozoruhodné svědectví odposlechy telefonních hovorů mezi bývalým primátorem Bémem a „politickým podnikatelem“ Romanem Janouškem zveřejněné v médiích na jaře 2012. Jeden z autorových textů na toto téma vyvolal reakci potrefeného Pavla Béma, kterou zde přetiskujeme i s následnou odpovědí autora.

Kapitola *Velká zvířecí revoluce* nás již zčásti přenesla do epochy (staro)nových monster, která se počíná zhruba v roce 2013, kdy v historicky první přímé prezidentské volbě zvířel Miloš Zeman a v parlamentních volbách zaznamenalo výrazný úspěch hnutí ANO v čele s oligarchou Andrejem Babišem. Pro tato monstra je typický nejenom zcela nepokrytý a nestoudný populismus provázený otevřenými kopanci do základních pilířů liberální demokracie,

ale v případě druhého monstra též gigantický střet zájmů a monstrózní koncentrace politické, ekonomické a mediální moci. Na druhou stranu nelze přehlížet, že tato monstra se nechala vynést k moci právě na vlně všeobecné frustrace a nespokojenosti se stávajícími politickými poměry, za něž nesou odpovědnost především monstra staršího typu spojená s tzv. tradičními partajemi. Stará monstra tak vyvolala v život (staro)nová monstra, jichž se nyní sama děsí a jimiž hlavně děsí veřejnost, aniž by si byla ochotna přiznat svůj lví podíl na jejich zplození. Tato očividná souvislost mezi oběma odrůdami monster uniká také některým českým novinářům a intelektuálům, nezřídka ideologicky či historicky spřízněným s monstry staršího typu. Právě tento bod je předmětem autorovy polemiky o smysl současných českých dějin s publicistou Bohumilem Doležalem.

Texty v souboru *Putinovské Rusko* jsou věnovány monstrům zahraničním, která jsou o poznání hrozivější než ta tuzemská. Tato monstra se živí nejenom penězi, strachem a nevědomostí svých poddaných, ale i krví těch, kdo se jim odváží postavit do cesty. Jejich mentální spřízněnost a v některých případech patrně i užší propojení s některými monstry tuzemskými by však pro nás měla být dostatečným varováním před tím, abychom podceňovali své zdánlivě neškodnější domácí druhy.

Mentální a hodnotovou spřízněnost některých monster tuzemských s některými cizokrajnými monstry a zároveň vzájemnou přichylnost mezi oběma odrůdami dosvědčují právě texty obsažené v kapitole *Lidská práva na vahách české politiky*. Autor v nich podrobuje kritické analýze nečasové – a především nemístné – úvahy bývalého premiéra Nečase

a dalších veřejných činitelů, jako kardinála Dominika Duky či ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka, na téma lidských práv. Ukazuje se, že lidská práva a lidská důstojnost váží pramálo, jsou-li položeny na hokynářské váhy české politiky, zvláště spočívají-li na druhé misce vah ekonomické zájmy či prostě jen slabost pro despotické vládce a režimy. Pro znalce v oboru politické monstrologie přitom není nijak překvapivé, že domácí monstra, která s oblibou okopávají základní pilíře liberální demokracie u nás, v zahraniční politice projevují neskrývané sympatie a přítulnost ke svým cizokrajným despotickým odrůdám.

Podobné přemostění mezi domácími a cizokrajnými monstry nabízejí i některé texty z kapitoly *Hradní pan Brouček*. Hned první text je zaměřen na jednoho z nejbližších spolupracovníků Miloše Zemana s temnou minulostí i současností a především s těsnými vazbami na Rusko, bývalého plukovníka Zdeňka Zbytka. S ním se autor mohl osobně setkat a střetnout v průběhu své vojenské služby v době sametové revoluce, kdy se z jeho (z)vůle stal – byť naštěstí jen na několik dní – patrně posledním politickým vězněm v dějinách Československa. Další texty této kapitoly pak více či méně vážně i nevážně komentují různá vyjádření či kroky prezidenta Miloše Zemana v jeho úřadu. Text *Pomatenci hledající prezidenta* poněkud vybočuje z této řady tím, že vzhlíží k příští prezidentské volbě a vznikl v souvislosti s autorovým angažmá v iniciativě „Kroměřížská výzva“, která se pokusila aktivizovat občanskou společnost, aby si sama vybrala a podpořila ne-monstrózního kandidáta na úřad hlavy státu. Klíčový text kapitoly i celé knihy s názvem *Hradní pan Brouček a jeho epochální výlet do minulosti* se snaží identifikovat v českém písemnictví literární

typ, který by nejlépe vystihoval ono podivuhodné (staro)nové monstrum dlouho obývajícím českou politickou (ob)scénu, které představuje Miloš Zeman. Autor se domnívá, že tento typ našel v panu Broučkovi Svatopluka Čecha. Miloš Zeman je politikem bez jakékoli smysluplné vize budoucnosti, neschopným odpovídat na výzvy doby a nabízet účinná řešení současných problémů. Místo toho jen účelově využívá starou ideologickou – zejména nacionalistickou – veteš, aby s její pomocí populisticky brnkal na ty nejtemnější strunky národního (ne)vědomí a dovedně manipuloval s emocemi lidí. Podobně jako pan Brouček tak Miloš Zeman podniká epochální výlet do minulosti, ovšem s tím rozdílem, že tak činí zcela záměrně, že do něj s sebou zavléká i ostatní občany této země a že jej činí nikoli na své vlastní nebezpečí a náklady, ale na úkor nás všech a naší budoucnosti.

Čtenář též v knize nalezne rozhovory autora o jeho potýkání s výše zmíněnými monstry, které poskytl různým médiím či pro účely jiných publikací. Za situace, kdy se vyjádření a chování mnoha našich politických představitelů stávají stále bizarnějšími, jevílo se autorovi stále obtížnějším a nepřiměřenějším vyrovnávat se s nimi pouze pomocí seriózních analýz. Také proto sepsal několik satirických textů a podílel se na přípravě nejrůznějších happeningů. Některé z těchto textů ryze satirického rázu jsme pro obveselení čtenáře zařadili na závěr celé knihy.

Autor se hluboce omlouvá všem monstrům, na která se v knize nedostalo. Při mapování exemplářů tohoto dosud neprobádaného druhu se totiž ukázalo, že jde o oblast tak rozsáhlou, že zdaleka není v moci jedné malé publikace podat o nich úplný a vyčerpávající přehled. Čtenáři se zato

snad mohou těšit na další pokračování v podobě celé řady vědeckých publikací z oboru české politické monstrologie, k níž má být předložena kniha pouze jedním z prvních skrovných příspěvků...

Václav Němec

I.
Apoštol svobody –
texty o V. Klausovi

V zajetí ideologie ekonomického redukcionismu

Svátek 17. listopadu je jako zrcadlo, za jehož rámem je vložena fotografie z dob dětství naší mladé demokracie. Při pohledu klouzajícím ze zašlé fotografie k vlastnímu obrazu v zrcadle a zase zpátky se maně vnucuje otázka: Kdo to na nás dnes vlastně hledí z obrazu v zrcadle? Kam naše obnovená demokracie za tu dobu dospěla? Na první pohled nás jistě zaujmou některé nepopíratelné vnady a půvaby oné mladé dámy, která před nedávnem oslavila své osmnácté narozeniny, cvičený zrak však poznenáhlu začne odkrývat i některé vady na kráse hyzdící její tvář, jež jsou neklamným projevem jejich chronických problémů a neduhů. Stále nápadněji, takže téměř začíná připomínat zhoubný nádor, jehož podkožní ložiska zasahují i zdánlivě zdravé orgány, přitom vystupuje jeden zvláště znepokojivý rys, jenž je symptomem snad nejvážnějšího neduhu sužujícího naši obnovenou demokracii: totiž krize jejich institucí.

V čem tento neduh spočívá? Jde o krizi respektu k normativním a hodnotovým systémům, které tvoří samu životní tkáň demokratického společenství. Jde o krizi vůle a ochoty představitelů a občanů státu podřizovat se základním normám a nasazovat se pro základní hodnoty, s nimiž stojí a padá moderní liberální demokracie. Rozumí se, že se tu nejedná o nějaká abstraktní pravidla či principy, jež by dusily život v jeho rozletu a rozkvětu, ale o důsledné uplatňování principů rovnosti a vzájemného uznání

lidské hodnoty a důstojnosti, z nichž se vposled odvozují pravidla, zvyklosti a standardy lidského spolužití, která jsou nezbytně nutná prostě proto, že člověk a jeho svoboda neexistují v singuláru, nýbrž v plurálu.

Právě na základě tohoto poznání a vědomí se tvoří smysl pro závaznost a neporušitelnost norem, zajišťujících nedotknutelnost práv druhých lidí, pravidel rovné soutěže atd., které demokratické společenství pěstuje ve formě svých zákonů, ale též v podobě řady dalších nepsaných pravidel lidského soužití. Právě z tohoto vědomí se pak čerpá vůle k pečování o zmíněné normy a pravidla, ochota vtělovat je do vlastního jednání a odvaha vyžadovat jednání v souladu s nimi také od druhých, a případně i připravenost spustit povyk, jsou-li porušována, zvláště pak jsou-li porušována těmi, kdo mají dohlížet na jejich dodržování. Pokud tato vůle a ochota u velké části občanů ochabuje, pak organismus demokratického státu schází a chřadne. A pokud společnost dokonce nechává zaujímat místa svých elit jedince, kteří tyto normy a pravidla zhusta porušují, pak si počíná sebedestruktivně, protože tak vlastně dovoluje škůdcům a parazitům, aby napadali její organismus v nejcitlivějším místě a rozkládali ho zevnitř.

Co je příčinou této krize? Co to je za podivnou společenskou atmosféru, která vytváří tak příznivé podmínky pro zahnízdování a množení oněch parazitních kultur na těle naší demokratické republiky, a kde se tato atmosféra vzala? Nechybí jejímu organismu nějak příliš obranné látky? Není nějaká vážná vada v jejím imunitním systému? Čas od času slychávám, že to, co se nyní odehrává před našima očima – a čeho větší část ze samé podstaty věci zůstává skryta našim zrakům –, je jen pokračování minulých kusů,

jen v jiných kulisách a s trochu jiným obsazením. A že úroveň těch kusů z minulosti rozhodně nebyla lepší. Proto prý také nelze naši mladou demokracii posuzovat tak přísně. Vždyť od dob nesvobody přece jen učinila nesporné pokroky. Není však toto jeden ze způsobů, jak odvádět řeč od podstatného? To, co se od nás žádá, je, abychom naši obnovenou republiku poměřovali s tím, čím v době sametově revoluční změny sama chtěla být a čím se za tu dobu již mohla a měla stát. A abychom se více ptali po příčinách a také možných důsledcích: uvědomili si, jaké dlouhodobé tendence se v ní nyní tvoří a jaké pro ni mohou mít v budoucnu následky.

Slýchávám také, že se tomu nedalo vyhnout. Že po velkých společenských změnách se zvedne kal ode dna, a pak ještě dlouhá léta stoupá a víří. Že je to nutná daň za svobodu. Není to však podivná daň, která se platí právě ničím toho, z čeho se má platit? Nejsou právě tohle řeči, které nejvíc vyhovují oněm parazitním kulturám, aby se mohly dál pěkně v teple a temnu množit? Nezasťirá se tím pouze skutečnost, že současný stav je výsledkem konkrétních rozhodnutí a činů konkrétních lidí, v minulosti vedených konkrétními představami a idejemi? A vzhledem k národním specifikům našeho přechodu od totalitního systému k demokracii je zejména na místě otázka: Není ona krize institucí dlouhodobě podporována určitými vadnými teoretickými a ideologickými východisky, založenými na svérázném pochopení liberálně demokratického zřízení? Nestraší už po léta v našem veřejném prostoru ideologie a od nich odvozená vulgární kliše, která zmíněným projevům sociálně patologického jednání vlastně žehnají a poskytují jim radikální alibi?

Role ideologií

Hybnou silou společenských změn nebývají ani tak politické teorie a jejich ideje, jako spíše symboly, hesla a politické ideologie, do jejichž zjednodušené řeči jsou politické teorie a ideje překládány. Za hesly, symboly a ideologickými simplifikacemi změn, jež byly uvedeny do pohybu v listopadu 1989, se skrýval více či méně jasný a zřetelný politický program: šlo o (znovu)nastolení státní formy demokratického republikanismu, respektive liberální demokracie. Očekávání širokých vrstev obyvatelstva, které se po listopadovém převratu z větší části přihlásilo k těmto idejím a v jejich jménu odmítlo totalitární formu vlády, byla však jinak poměrně neurčitá, a bylo tedy třeba je naplnit konkrétnějšími obsahy. To se také dělo v procesu krystalizace programů jednotlivých politických stran. Také náš proces politické transformace tak byl provázen konstitucí politických ideologií, v nichž byly formulovány konkrétnější představy o budoucí povaze našeho státu. Zvláštní místo v tomto vývoji nepochybně náleží fenoménu politické ideologie, jejímž hlasatelem se stal Václav Klaus a jeho ODS ve chvíli, kdy učinil fatální krok od projektů ekonomických reforem k hlásání určité vize společnosti jako celku.

Obecně platí, že vadná myšlenková východiska politických koncepcí a ideologií se mohou velmi neblaze projevit v každodenní společenské a politické realitě. To, co by mělo stále znovu vybízet ke kritickým analýzám myšlenkových východisek ideologie Václava Klause, je právě nápadná souvislost jejího obsahu se zakořeněním a rozšířením sociálně patologických jevů v české společnosti během

uplynulých osmnácti let (samozřejmě v návaznosti na starší tradici modelů chování z dob reálného socialismu), jako je ekonomická kriminalita, korupce, klientelismus, a vůbec ona celková krize institucí, jak o ní byla řeč výše. Přitom jistě nelze popřít, že příčiny těchto jevů jsou složitější. Také tím nemá být řečeno, že na zmíněné sociálně patologické jevy mají výhradní patent Václav Klaus a jeho ODS, neboť je očividné, že se ve větší či menší míře postupně rozbujely také v ostatních stranách napříč politickým spektrem. Nejde nám však nyní o to srovnávat míru prohnulosti jednotlivých stran, ale spíše o to najít příčiny, kde se vůbec vzala právě ona příznivá společenská atmosféra pro množení, bujení a zhoubné symbiózy oněch novodobých škůdců parazitujících na chřadnoucím organismu naší mladé demokracie. A tyto příčiny chceme hledat v rovině teoretických a ideologických východisek, jejichž vliv na společnost je stále povážlivě podceňován, navzdory varovným příkladům tragédií 20. století, u jejichž kořenů stojí vážné myšlenkové omyly, účinně distribuované pomocí politických ideologií.

Pojem svobody

Podívejme se z toho hlediska znovu na ideologii, jejíž věčné pravdy zřejmě – bude-li Václav Klaus znovu zvolen do svého úřadu – budou zaznívat do podhradí ex cathedra dalších pět let. Klíčová sdělení této ideologie je třeba číst pozorně ve světle jasného pochopení podstaty liberálně demokratického zřízení a jeho podmínek či předpokladů. Při takovémto čtení před námi vystoupí jeden nápadný rys: tato ideologie se tváří, že právě ona je jedinou prá-

voplatnou dědičkou ideálů boje za svobodu a demokracii a neváhá nálepkovat své odpůrce jako stoupence „předlistopadových poměrů“ a nepřátele svobody, ve skutečnosti však v sobě obsahuje řadu prvků, které jsou v rozporu s idejemi liberální demokracie, demokratického republikanismu a ovšem humanismu, na němž tato politická forma spočívá.

Tato ideologie vystupuje jako neohrožená bojovnice za svobodu, zamyslíme-li se však nad jejím pojetím svobody, zjistíme, že nemá nic společného se skutečně lidskou ani skutečně politickou svobodou. Jejím ideálem svobody je ve skutečnosti „svoboda“ na tržišti v pojetí novověkých liberálních ekonomů, kde aktéři důsledně sledují své vlastní zájmy a „neviditelná ruka“ se už postará, aby z toho vzešlo „obecné blaho“. Toto pojetí svobody naprosto přehlíží základní rozdíl mezi jednáním obchodníka a podnikatele na trhu a jednáním člověka a občana v politickém a lidském společenství a redukuje to druhé na to první. Tak mu ovšem zcela uniká podstata lidské a politické svobody, včetně jejích nezbytných podmínek v situaci plurality svobod, jako je právě existence normativních systémů či institucí, o jejichž udržování by političtí představitelé demokratického státu měli v prvé řadě usilovat, natož aby mu přišlo na mysl, že existence politického společenství je životně odkázaná na určité lidské a občanské ctnosti.

Podle měřítek politické svobody a demokracie, jak byla klasicky vyslovena v Aristotelově *Politice*, se takováto snaha redukovat politickou a lidskou svobodu na způsoby chování na trhu ovšem nemůže jevit jinak než jako pokus o likvidaci politiky a politické svobody ve vlastním smyslu, tedy – smím-li parafrázovat formulaci Hannah Arendtové –

jako pokus proměnit agoru demokratické polis v trh ve smyslu bazarů orientálních despotických říší. Není tedy náhodou, že tato ideologie například vytahuje do boje proti občanské společnosti, která právě představuje svébytný a autentický projev politické svobody a politického jednání občanů, zvláště významný pro demokracii v situaci, kdy představitelé politických úřadů a postů ve své většině dávno přestali skutečně politicky jednat, protože se pro ně výkon jejich úřadů stal především prostředkem výnosné obživy. Nemluvě o tom, že velké části z nich nestačí ani regulérní plat za výkon jejich funkcí, ale využívají svěřených úřadů jako vhodnou bázi pro další obohacování a vedlejší příjmy v rámci cíle směny moci za peníze. Z hlediska antického chápání demokracie a politiky snad nemůže být větší absurdity než tvrzení, že právě takovíto političtí představitelé jsou jedinými oprávněnými nositeli politického jednání a veřejné diskuse, a s ním spojené cejchování reprezentantů občanské společnosti jako nepřátel svobody.

Fikce svobodného trhu

Slepota vůči podmínkám existence demokratického státu a lidské a politické svobody, jaké představují právě instituce a občanské společnosti založené na víře v určité hodnoty, vede k tomu, že tato ideologie, která se sama prohlašuje za liberální, z klasiků liberalismu vybírá pouze některé motivy, například deregulaci trhu, zatímco jiné klíčové motivy liberalismu, jako je důraz na právo a spravedlnost, ponechává mimo zřetel, a dokonce proklamuje řadu cílů, které jsou s politickým liberalismem v přímém rozporu.

Snaha implantovat zákonitosti trhu i do oblastí, kam vůbec nepatří, a s tím související vidění společnosti jako velkého hájemství ničím neregulovaných trhů blahodárně spravovaných mysteriální neviditelnou rukou, kde se politický život a veřejná diskuse jinak omezují na úzkou skupinu stranicky organizovaných a profesionálních politiků spravujících byrokratický aparát, však ve svých důsledcích vede dokonce k deformaci samotného tržního prostředí. Jak se můžeme každodenně přesvědčovat na vlastní kůži, za zkazkou o nespoutaných svobodných trzích se velmi dobře skrývá prosazování zájmů konkrétních jednotlivců a skupin, osobně či ekonomicky svázaných s politickou stranou a jejími představiteli, kteří jsou shodou okolností vypravěči oněch pohádek pro dospělé. Cítíme, že spolu s údajnou neviditelnou rukou trhu našimi životy příliš často smýkají ještě jiné neviditelné ruce, které patří zcela konkrétním lidem, společnostem a bratrstvům, jež se za kouře dýmavnice pseudo-liberální ideologie nenápadně vloudily na scénu černého divadla.

Celý tento koncept „svobody“, který staví na hlavu tradiční chápání politické svobody, je ovšem pochopitelný, uvážíme-li, co je vlastně zdrojem jeho myšlenkového omylu: je to ekonomický „fachidiotismus“, který v jednom speciálním oboru lidského vědění, totiž v ekonomii, nachází univerzální klíč k vysvětlení složitého politického a společenského organismu a podle tohoto klíče jej chce organizovat. Jde tedy v podstatě o variaci na často se opakující myšlenkovou chybu, která spočívá v tom, že se dílíci oblast vědění povýší na „světonázor“, a která se obvykle nazývá „vědeckým redukcionismem“. Podobná myšlenková vada stála u kolébky velikých ideologií 20. století.

Důsledky tohoto ve své podstatě banálního, leč velmi rozšířeného omylu ovšem mohou být fatální, pokud se stanou východiskem politické ideologie, k jejímuž obrazu je po léta utvářena politická realita státu na přechodu od totalitního systému k liberální demokracii a která ovlivňuje mentalitu celých skupin obyvatelstva.

Je-li taková ideologie důsledně uplatňována v politické praxi a proniká-li do myšlení širokých vrstev lidí, kteří podle ní důsledně jednají, může být výsledkem nehumánní společnost, která není svobodná ani demokratická ve smyslu klasických idejí demokratického republikanismu. Taková společnost navzdory proklamovaným heslům o svobodě a demokracii může nabývat některých rysů despotických a oligarchických forem vlády. Tato vadná teoretická východiska mohou být o to fatálnější v mezinárodním kontextu, z něhož je stále více zřejmé, že problémem současného světa není konflikt mezi demokracií a totalitarismem, jak ho známe z 20. století, ale konflikt mezi skutečnou liberální demokracií, kde platí stejná práva a zákony pro všechny a kde politická moc slouží veřejnému zájmu, a formální demokracií, kde jsou sice jednou za čas více či méně svobodné volby a kde formálně existují demokratické instituce, ale které jsou ve skutečnosti ovládány moderní oligarchií či kleptokracií.

Je jednou z anomálií našeho polistopadového vývoje, která nás vzdálila ideálům demokratického republikanismu, že si zde vůdčí roli zjedнала ideologie, která namísto masarykovského ideálu demokracie založené na mravnosti postavila ideál sledování vlastních zájmů, z něhož prý vzejde společný prospěch všem. Ideologie, která namísto ideálů humanitních postavila ideál nového člověka, eko-

nomického homunkula s výrazně kleptomanickými rysy, sledujícího důkladně své vlastní zájmy, zvyšujícího bez ohledů na cokoli a kohokoli své obraty a zisky, stále dokonaleji uspokojujícího své potřeby a štědře sponzorujícího politické strany, které mu to umožňují. Je nepochybně unikátem, nad nímž se jednou budou v úžasu pozastavovat následující generace – pokud k tomu ještě bude vůbec dán čas společnosti, která si volí hlasatele takových vizí do svého čela –, že tento typ člověka se stal jakýmsi národním programem dlouhodobě prosazovaným významným politickým vůdcem, a posléze dokonce prezidentem republiky; a že se tak dělo pod hesly o „svobodě“ a „demokracii“. A ještě víc se patrně budou podívat nad tím, že se tomu vůbec nedivili sami současníci a že si vážně a se znepokojením nekladli otázku, zda náhodou neexistuje nápadná souvislost mezi temnými skvrnami na tváři jejich obnovené demokracie a bílými skvrnami v myšlení jejich čelných představitelů.

Literární noviny 50/2007

„Prznitelé státních svátků“ na pranýři

Prezident Václav Klaus byl v den 20. výročí 17. listopadu přivítán u památníku na Národní třídě pokřikem „hanba“, pískotem a nelichotivými transparenty. Tento protest iniciovali především bývalí studenti z listopadu 1989 včetně členů tehdejších stávkových výborů a účastníků památného průvodu z Albertova. Emoce protestujících čerstvě zjitřilo Klausovo váhání okolo ratifikace Lisabonské smlouvy, kdy prezident nerespektoval dohodnuté vyjednávací procedury ani Ústavu ČR, a ohrozil tak mezinárodní pověst naší republiky.

Důvodů, které vedly k jejich nesouhlasnému projevu, ovšem bylo více: podezřelé okolnosti poslední prezidentské volby, Klausova podivná příchylnost k Rusku, jeho spoluodpovědnost za rozbujení sociálně patologických jevů v naší politice, jako je všudypřítomná symbióza politiků a pochybného byznysu či vyloženě kriminálního prostředí atd. Bývalí studenti se rozhodli k protestu, protože považovali přítomnost politika s takovýmto profilem, navíc v doprovodu dalších neméně kontroverzních osob, jako je primátor Pavel Bém, u památníku na Národní třídě za nevhodnou.

Někteří „uvědomělí“ žurnalisté ovšem tento projev občanské nespokojenosti postavili na pranýř. Karel Steigerwald ve svém článku „Vy nejste můj Prezident“ (*MF Dnes* 18. 11. 2009) označil počínání demonstrantů za nevkusné a „vychytrale zbabělé“. Demonstranti podle něho

zneužili svátku republiky k tomu, aby si před televizními kamerami „zahvízdali“ na prezidenta. Smyslem listopadu 1989, který nedovtipní demonstrující občané nepochopili, bylo podle Steigerwalda především toto: „Bránit svobodu všech Klausů, aby mohli jít proti proudu, aby mohli říkat, co nikdo nechce slyšet.“

Demonstrace proti prezidentovi Steigerwalda dokonce inspirovala k jakýmsi surrealistickým imaginacím. V jeho bujně představivosti se účastníci demonstrace proměnili v nenávisné zuřivce, kteří jsou potenciální hrozbou i pro jeho svobodu: „Jejich křik a pískot je nepřijemný: kdyby měli moc, dají z té zuřivosti i mě do vězení, že se jim teď posmívám. Udělali by to s dobrým svědomím: jejich věc je spravedlivá. Kdo jí stojí v cestě, musí padnout.“

Korunu tomu nasadil Daniel Kaiser v úvodním sloupku *Lidových novin* z 18. 11. nazvaném „Prznitelé svátků“. Poté, co pochválil účastníky spořádaného vzpomínkového průvodu z Albertova, postavil do kontrastu vůči této skupině konstruktivních občanů „malou sektu lidí, kteří propadli bludu, že za všechno zlo může jeden označený nepřítel“. Do této množiny pak neváhal zahrnout protiklausovské demonstranty z Národní třídy (které pro přehlednost označil jako „klausožrouty“) spolu s „holými hlavami z Dělnické strany“ a anarchisty, kteří v ten den také demonstrovali v pražských ulicích.

Oba novináři jsou ukázkovým příkladem rozšířeného typu tuzemské žurnalistiky, sprádající své konstrukce reality od psacího stolu dle zjednodušeného ideologického mustru. Ani jeden z nich se zjevně vůbec nenamáhal zjistit, jací lidé proti prezidentu Klausovi na Národní třídě protestovali a jaké byly důvody jejich nesouhlasného

projevu. Oběma se přitom podařilo postavit věci na hlavu způsobem, který je v našich postkomunistických končinách typický: politik, jenž má k dispozici početný aparát placených úředníků, svůj mediální tým, obrovský prostor pro prezentaci svých názorů v médiích a jenž je napojen na řadu mocných finančních skupin, je vydáván za ohroženou menšinu. Naproti tomu bezmocní občané, kteří nemají k vyjádření své nespokojenosti nic než transparenty a hlasivky, jsou pasováni na jakousi vlivnou a takřka totalitní mocenskou kliku, jež mu nedemokraticky brání ve svobodném vyjádření.

Demonstrace na Národní třídě byla spontánním projevem nespokojenosti občanů, kteří si dělají starosti o osud naší demokracie. Prezident Klaus je pro ně symbolem a představitelem jistého typu politické moci, která je sice dnes již neohrožuje policejními obušky, ale třeba zneužíváním svých funkcí k prosazování privátních zájmů, vazbami na pochybné finanční skupiny a svou neúctou k právu. Někteří naši novináři naopak mají stále největší starost o to, aby náhodou nebyl dotčen majetát nejmocnějších mužů České republiky. Jsou to zvláštní hlídací psi demokracie, již především poštěkávají na občany, kteří se odváží protestovat proti svým politikům.

Text byl ve zkrácené podobě publikován
v *MF Dnes* 26. 11. 2009.

Elementární aritmetika dle hlavy státu

Stala se věc neslychaná: Představitelé akademické obce Univerzity Karlovy se shromáždili a vydali prohlášení. V něm označili věcné záměry návrhů zákonů o vysokých školách a o „finanční pomoci studentům“ předložené ministrem školství Josefem Dobešem za nekvalitní a vyzvali vládu ČR, aby je v této podobě neschválila. Tato opovržlivost velice pobouřila prezidenta Klause. Hlava státu přitom odhalila v postoji akademiků závažný logický spor: Nelze přece chtít „maximální akademickou svobodu a plné rozhodování o vysokých školách“ a zároveň odmítat zavedení školného. Sama pak udělila akademikům lekci své „elementární aritmetiky“, jejíž zákonitosti musí podle ní nahlédnout každý, „kdo aspoň trošičku přemýšlí“: Pokud chce někdo nezávislost na státu, pak také musí chtít nezávislost na veřejných prostředcích. Je-li však něco placeno z veřejných prostředků, pak o tom má rozhodovat stát (rozuměj: politici či státní úředníci). Z těchto premis pak prezident vyvodil nevývratný závěr: Samospráva má být výsadou soukromých vysokých škol, zatímco školy financované z veřejných prostředků je třeba podřídit přímému státnímu doзору.

Každý, „kdo aspoň trošičku přemýšlí“, jistě uzná, že tento sylogismus je především konsekventním útokem na základní akademické svobody a práva. Sluší se snad proto na oplátku prezidentovi připomenout elementární znalosti z jiných oborů, v nichž má patrně jisté mezery: Akademické svobody a práva jsou civilizační vymožeností,

jež po staletí patří k pilířům evropské kultury a vzdělanosti, jsou respektovány ve všech demokratických zemích a jsou též zakotveny v § 4 zákona o vysokých školách. Jejich nedílnou součástí je také právo na samosprávu vysokých škol, které akademické obci zaručuje možnost vytvářet a ochraňovat svobodný prostor pro vědecké bádání a vyučování tak, aby nebylo vystaveno tlakům zájmů, jež jsou neslučitelné s jemu vlastními cíli a hodnotami, ať už jde o zájmy politické či ekonomické.

Jedním z důvodů kritiky navrhovaných reform ze strany akademiků je právě obava z omezení vysokoškolské samosprávy. Tato obava pramení mj. z toho, že podle záměrů návrhu zákona o vysokých školách z dílny ministra Dobeše mají být posíleny pravomoci správních rad (překřtěných na „rady veřejných vysokých škol“), jejichž členové jsou jmenováni ministrem školství, na úkor demokraticky volených akademických senátů. Tyto rady, v nichž zasedají převážně zástupci politických stran a byznysu a jejichž činnost dnes spočívá zejména v udělování souhlasu se zásadními majetkoprávními úkony, by napříště měly např. schvalovat statut vysokých škol a rozpočet či navrhnout rektora. Tím má být rozhodování o klíčových záležitostech vysokých škol svěřeno do rukou lidí mimo akademickou obec a bez demokratického mandátu. V podmínkách naší společnosti přitom hrozí nebezpečí, že se tak otevřou brány vysokých škol pro různé partajní či lobbistické kliky, jež se budou snažit tuto dosud nedobytou baštu veřejného sektoru využít k maximalizaci vlastních zisků. Málokoho ještě patrně udiví, že prezident – ochránce právě takovýchto klik – naopak větví nebezpečí ve „falešné hře na akademickou svobodu“.

Rozumí se, že veřejné vysoké školy – podobně jako jiné veřejnoprávní instituce – jsou financovány převážně z veřejných prostředků. Nejen proto též mají být podrobeny veřejné kontrole. Z toho však nijak neplyne, že by měly být přímo spravovány či řízeny politiky nebo státními úředníky. Ministerstvo školství ostatně již dnes disponuje četnými kompetencemi vymezenými v § 87 zákona o vysokých školách, jež umožňují dostatečnou kontrolu vysokých škol (rozhodnutí o udělení akreditace, rozdělování finančních prostředků atd.). Prezidentova aritmetika je bohužel natolik elementární, že z ní ani není jasné, zda vůbec chápe rozdíl mezi veřejnými a státními vysokými školami. Na základě jeho výroků přitom nelze vyloučit, že právě posledně uvedené školy, což jsou ze zákona školy policejní a vojenské, by mu mohly tanout na mysli jako ideál toho, jak by měla probíhat správa veřejných vysokých škol.

Z axiomů prezidentovy aritmetiky bychom patrně mohli vyvozovat další závěry, jež přesahují téma reformy vysokých škol, třeba to, že politiky a státními úředníky mají být řízeny i soudy či veřejnoprávní média, neboť ty jsou přece také financovány z veřejných prostředků. Vcelku vzato nám tak zásady této aritmetiky především prozrazují, jaké jsou asi kořeny myšlenek, jež se honí v hlavě státu. Prezidentova liberální rétorika jen špatně zakrývá sklony k etatismu a zvláštní odrůdě extremismu zlomyslně okopávajícího některé pilíře západní demokracie. Hlavním účinkem jeho vyjádření je pak jako obvykle to, že působí zmatení základních pojmů a hodnot, podivně deformuje veřejný diskurz a nenápadně posouvá hranice normality v naší společnosti.

Přítomnost 1. 2. 2012

Perverzní pojetí Ústavy dle prezidenta Klause

Poslední vyjádření prezidenta Václav Klause obhajující jeho novoroční amnestii nám odhalilo, jakým způsobem hlava státu pojímá Ústavu České republiky i samotný výkon své funkce. Prezidentův výrok si zaslouží být citován doslovně: „Kdyby prezident amnestoval a předseda vlády podepsal propuštění všech vězňů v ČR, myslím, že by to bylo hloupé a nesmyslné, ale ústavně v pořádku.“ Tento výrok dokládá jediné: že prezident nerespektuje Ústavu ČR jako celek. Ústava není bonboniérou, z níž by si mohl ústavní činitel libovolně vyzobávat bonbónky dle svého mocenského apetitu. Ústava neobsahuje pouze čl. 63, jenž dává prezidentovi právo udělit amnestii, ale také principy dělby moci a čl. 90, podle něž o vině a trestu rozhoduje pouze soud. Kromě toho zahrnuje Listinu základních práv a svobod, která mj. garantuje právo na soudní a jinou právní ochranu. Demokratický politik, na rozdíl od absolutistického vládce, se musí pohybovat v rámci, který mu vymezují Ústava a právní řád jako celek, a při využívání svých ústavních pravomocí musí dbát na to, aby se neocítl v rozporu s jinými ústavními články a principy. Propuštění všech vězňů v ČR by samozřejmě bylo nejenom „hloupé a nesmyslné“, ale znamenalo by především destrukci principu dělby moci a vážné porušení práva na soudní a jinou právní ochranu mnoha bezúhonných občanů, a bylo by tedy protiústavní.

Je ostatně otázkou, zda k něčemu takovému již zčásti nedošlo samotným čl. II amnestie, v jejímž důsledku se tisíce

okradených občanů a firem již nikdy nedomohou náhrady škody, kterou jim způsobili pachatelé závažných trestných činů. Tato část amnestie navíc zmařila mnohaleté úsilí advokátů, policistů, státních zástupců a soudců, kteří se navzdory politickým tlakům či absenci politické podpory snažili zjednat průchod spravedlnosti. Ačkoli pro to zatím nejsou nezvratné důkazy, existuje navíc řada indicií, že čl. II amnestie byl ušit na míru konkrétním osobám. V celé třetině ze zhruba osmnácti kauz, na něž se vztahuje čl. II amnestie, figurují lidé spojení s prezidentem či jeho blízkým okolím. Pokud by se prokázalo, že amnestie byla takovouto přátelskou „výpomocí“, pak by mohla být právně kvalifikována jako napomáhání zločinnému společení.

Za této situace je povážlivé, že nikdo z veřejných činitelů, kteří o amnestii rozhodli či se na ní podíleli, dosud nebyl povolán k ústavní odpovědnosti. Poté, co ustála hlasování o nedůvěře vláda, která je vzhledem ke kontrasignaci premiéra za amnestii odpovědná, zbývá jako jediný nástroj senátní žaloba na prezidenta pro velezradu. Senátoři, kteří se ještě nepřipojili k návrhu na podání ústavní žaloby, by si měli uvědomit vážnost situace a skutečnost, že pokud i oni strpí tento stav, ponесou za něj před soudem historie sami zodpovědnost. Když už nic jiného, pak by je měla probudit z dřímoty alarmující vyjádření prezidenta Klause z minulého týdne, v nichž se otevřeně přiznal ke svému perverznímu pojmání Ústavy a vlastního úřadu.

Lidové noviny 26. 2. 2013

„Zázrak“ jménem amnestie

V posledních dnech část senátorů podpořila záměr podat ústavní žalobu na prezidenta Klause pro velezradu kvůli jeho novoroční amnestii. Mohlo by se zdát, že žaloba pro velezradu je příliš silnou kávou. V § 96 zákona o Ústavním soudu je nicméně velezrada prezidenta definována jako „jednání směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu“. Podle některých výkladů tuto podstatu naplňuje i takové úmyslné jednání prezidenta, které směřuje k narušení ústavního pořádku a právního státu. Pod tím si nemusíme představovat hned zrádné spiknutí s hordami nepřátelských vojsk cizí země. Takové jednání by mohlo spočívat třeba i „jen“ v napomáhání bandám tuzemských lapků rozkrádajících ve velkém veřejný i soukromý majetek. Klíčovou otázkou je, zda právě toho se nedopustil prezident Klaus článkem II své amnestie.

Zatím pro to nejsou k dispozici nezvratné důkazy. Do naší hlavy státu nikdo nevidí a na množící se dotazy, kdo se podílel na přípravě amnestie, hradní kancelář ze zásady neodpovídá. Je tu však celá řada závažných indicií. Ve zhruba osmnácti kauzách, na něž se vztahuje článek II amnestie, figuruje nápadně mnoho lidí spojených s prezidentem či jeho okolím. Např. se zakladatelem H-Systemu Petrem Smetkou, jehož tři manažerů se amnestie rovněž týkala, podnikali v devadesátých letech Klausova žena Livie a jejich rodinný přítel Ranko Pecić (též vyšetřovaný pro podezření z podvodů a pro své kontakty s balkánskými gangy). Mezi amnestovanými je dále Klausův přítel

Petr Lukeš, u nějž prezident bydlel během svých pobytů v USA. Na konkurzní mafii, jejímž členem byl i amnestovaný soudce Jiří Berka, má pak vazby další blízký přítel a právní poradce prezidenta Karel Muzikář, jenž podle odposlechů zveřejněných již v roce 2006 domlouval s hlavou Berkova gangu Vladislavem Větrovcem prezidentskou milost pro soudce Sováka, dalšího člena Klausova poradního týmu, obviněného za způsobení autonehody v opilosti a za plagiátorství.

Dalším šťastlivcem, jenž byl za svou schopnost unikat spravedlnosti odměněn aktem prezidentova milosrdenství, je Milan Vinkler původně odsouzený na 7,5 roku za podvodné obchody s nezdaněným lihem. Vinkler je jedním ze zakladatelů finanční skupiny PPF, jejíž majoritní vlastník Petr Kellner je naopak velkým mecenášem prezidenta. Nitky k prezidentovi vedou i v případě Union banky, jejíž bývalý šéf Radovan Vávra je blízkým přítelem jiného velkého přítele prezidenta a bývalého rozvědčíka StB Milana Velka.

Přidáme-li k tomu podivuhodný příběh pana Vlastníka, který se vrátil do vlasti těsně před vyhlášením amnestie po osmi letech na útěku, pak se nabízejí pouze dvě možnosti: Buď je čl. II amnestie zázrakem (jak se hned po jejím vyhlášení vyjádřil kardinál Dominik Duka), anebo dábelsky promyšleným záměrem. Rozhodně však lze těžko uvěřit tomu, že by šlo o pouhou souhru náhod. Byl-li ovšem čl. II amnestie ušit na míru konkrétním osobám, pak by jeho začlenění do prezidentské amnestie mohlo naplňovat skutkovou podstatu napomáhání zločinnému spolčení. Domnívám se, že za těchto okolností je ústavní žaloba pro velezradu zcela na místě, zvláště když představuje

jediný prostředek, jak lze hlavního strůjce amnestie povolat k ústavní odpovědnosti.

Text byl zaslán v únoru 2013 do *MF Dnes*, kde však nakonec nebyl publikován.

Obchod s amnestií na politickém tržišti bez přívlastků

Platforma „Vratte nám stát!“ podala nové trestní oznámení na bývalého premiéra Petra Nečase pro podezření ze zneužití pravomoci úřední osoby v souvislosti s přípravou novoroční amnestie prezidenta Klause. Zveřejněné odposlechy jeho telefonátu s Janou Nagyovou, nyní Nečasovou, z 5. 1. 2013 totiž naznačují, že expremiér si byl plně vědom nepřijatelné podoby amnestie, a přesto ji kontresignoval výměnou za souhlas prezidenta Klause s konsolidačním balíčkem připraveným tehdejší vládou. To „panu čistému“ mimochodem nijak nebránilo, aby o čtyři dny později na přímou otázku, zda jeho podpis amnestie nebyl takovýto výměnným obchodem, bez uzardění zalhal.

Představitelé iniciativy podali u ÚOOZ trestní oznámení na tehdejšího premiéra Nečase již v polovině března tohoto roku. Podnětem k tomuto trestnímu oznámení byly podezřelé okolnosti, které nasvědčovaly, že příprava amnestie a její kontresignace neproběhly řádnou úřední procedurou a v souladu se zákonem. Z odpovědí na otázky, s nimiž se tehdy zmíněná iniciativa obrátila na Úřad vlády, totiž vyplynulo, že tento úřad k amnestii a její kontresignaci nedisponoval žádnými informacemi ani písemnou dokumentací. Rozhodnutí prezidenta nikdy nebylo na Úřad vlády oficiální cestou doručeno a Úřad vlády v této souvislosti nezpracovával žádné z požadovaných dokumentů. Nejen že tento stav je v rozporu se zákonem o archivnictví a spisové službě, ale v důsledku toho nebylo ani jasné, kdy

a kde premiér amnestii podepsal, popř. jaké osoby se na procesu kontrasignace podílely. Sám Nečas tehdy na tyto otázky sveřepě odmítal odpovědět.

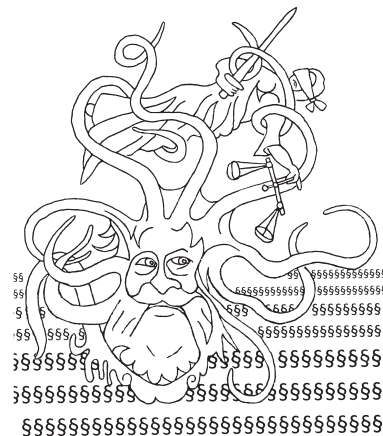
Již v trestním oznámení z března tohoto roku přitom bylo vysloveno podezření, že se premiér trestných činů dopustil v součinnosti s dalšími osobami z jeho okolí, např. právě s tehdejší ředitelkou sekretariátu Nagyovou. Toto trestní oznámení však ÚOOZ postoupil na obvodní oddělení policie Prahy 7, kde bylo po několika týdnech odloženo. Nyní se ukazuje, že policie již tehdy disponovala odposlechy mezi Nečasem a Nagyovou, které nejenom potvrzují, ale výrazně zvyšují důvodnost podezření obsažených v tomto trestním oznámení.

Orgány činné v trestním řízení by se každopádně měly ve světle nově zjištěných skutečností postupem Petra Nečase při kontrasignaci novoroční amnestie znovu zabývat. Po právním sporu o tom, zda byla trestným činem směna poslaneckého mandátu za teplá místa v dozorčích radách, kterou tak nešťastně uzavřel Nejvyšší soud, je nyní opět načase prozkoumat trestní odpovědnost ex-premiéra Nečase v souvislosti s přípravou amnestie. Vedle dříve uvedených podezřelých okolností by orgány činné v trestním řízení měly posoudit, zda není zneužitím pravomoci úřední osoby takovýto obchod s ústavní pravomocí kontrasignace, při němž si ústavní činitelé pletou stát s politickým tržištěm bez přívlastků. A konečně by snad také Petr Nečas mohl objasnit okolnosti přípravy novoroční amnestie alespoň policii, když už je on ani nikdo jiný z jejích strůjců nechtěli vysvětlit veřejnosti.

Lidové noviny

II.

Justiční chobotnice – plzeňská práva a jiná chapadla justiční mafie

Prehistorie kauzy plzeňských práv

V článku Nikoly Hořejše „Práskači a hrdinové“ (*Lidové noviny* 26. 6. 2010) posloužil můj příběh potýkání s plzeňskou právníckou mafii jako názorný příklad trudného údělu whistleblowerů (nejenom) v naší zemi. Protože při této dobře míněné snaze učinit ze mne exemplum osamělého oznamovatele korupce došlo k některým faktickým zkresením, rád bych skutečnosti zmíněné v tomto článku poněkud upřesnil či uvedl na pravou míru. Zároveň se tak nabízí příležitost k osvětlení některých méně známých aspektů prehistorie kauzy plzeňských práv.

Jak připomíná autor článku, první znepokojivé signály o Kindlově právnícké mafii vzešly z Vysoké školy v Karlových Varech (VŠKV), kde jsem od roku 2000 přednášel filozofii. Tehdejší děkan plzeňských práv Milan Kindl a další vyučující z plzeňské Právnické fakulty (PrF) působili na této soukromé škole stejně jako já od jejího založení v roce 2000, zprvu jen jako mí kolegové – pedagogové či akademičtí funkcionáři. Již v roce 2002 však Kindl projevil zájem o koupi této školy od jejích původních majitelů. Budoucí podnikatelský úspěch byl zaručený: atraktivita této školy totiž spočívala v tom, že umožňovala studentům po absolvování bakalářského studia přestoupit bez přijímacích zkoušek do studia na plzeňskou PrF. Jinými slovy: budoucí majitel školy, která po tři roky inkasuje od studentů desetitisícové částky, byl zároveň zaměstnancem a funkcionářem státní univerzity, kde mohl rozhodovat o přijímání těchto studentů. Aby však tento střet zájmů nebyl tak očividný, navrhl Kindl, aby školu místo něj koupily

nastrčené osoby, které by zajistily hladký chod celého „obchodního řetězce“ s akademickými tituly. Tak se nakonec novými majiteli školy stali advokát Ondřej David, koncipient v Kindlově advokátní kanceláři a pedagog vyučující občanské právo na PrF v Plzni, a David Kádner, jednatel kliniky pro plastickou chirurgii GHC.

V okamžiku, kdy noví majitelé začali na škole úřadovat, počali zde také zavádět nové pořádky. Vyměnili rektora a propustili několik dalších zaměstnanců a pedagogů, kteří projevíli třeba jen náznak nelояality vůči novému vedení. Kromě jiných novot zavedli na škole „nadstandardní“ podmínky pro prominentní studenty, později nechvalně známé z plzeňské PrF. Z jejich příkazu např. byli někteří uchazeči přijímáni bez přijímacího řízení či některým studentům byly zapisovány zkoušky, ačkoli je vyučující nikdy neviděli. Noví majitelé také zaujali tím, že odmítli zaplatit jedné z dosavadních majitelů smluvený podíl za prodej školy. Osud kolegů propuštěných ze školy nakonec stihl i mne. S Kindlovými lidmi jsem se dostal do konfliktu bezprostředně poté, co vedení školy převzali. Hned po prvním semestru za jejich úřadování tak byl můj pracovní poměr na VŠKV bez jakéhokoli vysvětlení ukončen.

Krátce po svém nuceném odchodu ze školy jsem se také začal seznamovat s kauzami, do nichž byli oba noví majitelé zapleteni. Šlo o klasické praktiky konkurzní mafie známé od tzv. Berkova gangu. Jedním z případů, v němž figuroval Ondřej David, byl podezřelý konkurs na golfové hřiště v Cihelnách u Karlových Varů. David jakožto koncipient Kindlovy advokátní kanceláře zastupoval společnost Komfort vlastníci golfové hřiště, resp. jejího českého spoluvlastníka Peterku (jenž mimochodem také studoval

na VŠKV) v době, kdy byl za podivných okolností na tuto společnost vyhlášen konkurs. Existovalo důvodné podezření, že David spolu s českým spoluvlastníkem naplánoval a v součinnosti s konkurzním soudcem a správkyní konkurzní podstaty úmyslně přivedl společnost Komfort k bankrotu, aby golfové hřiště v Cihelnách získali lidé z jeho blízkého okolí za zlomek tržní ceny. Hřiště v hodnotě přes 200 milionů Kč nakonec bylo prodáno za cenu orné půdy, čímž byl německý spoluvlastník připraven o svou investici.

Petr Kádner byl pro změnu jako jednatel kliniky pro plastickou chirurgii GHC podezřelý z tunelu na IPB v hodnotě 300 milionů (i u této kauzy asistoval David). Karlovarský právník Karel Jelínek také přišel se svědectvím, že David v jeho přítomnosti navrhoval okradení německé banky Sparkasse Essen. Skutečnost byla o to více alarmující, že David v těchto kauzách figuroval jako koncipient Kindlovy právní kanceláře.

Celá situace kulminovala na jaře roku 2004. V této době VŠKV navštívila tehdejší ministryně školství Petra Buzková a označila ji za „vzorový příklad soukromé investice do vysokého školství“. V reakci na to jsem tehdy napsal ministryni otevřený dopis, kde jsem vylíčil výše zmíněné skutečnosti. Ministerstvo se sice nato od vedení VŠKV distancovalo a začalo se o poměry na této škole více zajímat, ale reakce státních orgánů na znepokojivé indicie byla vcelku vlažná. Škola v této době bez problémů uzavřela dohodu s ministerstvem vnitra, že si na ní mohou doplňovat vzdělání policisté, zaměstnala premiéra Grosse po jeho neslavném odchodu z politiky, několik let na ní vyučoval i tehdejší ministr spravedlnosti Pospíšil atd.

Od chvíle, kdy vyhřezly tyto problémy na VŠKV, přitom bylo zjevné, že mají úzkou souvislost s PrF v Plzni. Shodou okolností jsem se o tom mohl sám přesvědčit na vlastní oči a uši. V roce 2005 jsem totiž začal vyučovat na Západočeské univerzitě v Plzni a při té příležitosti jsem vedl i semináře pro studenty práv. V této době jsem vyslechl řadu svědectví o rozsáhlé korupci při přijímacím řízení, o prominentních studentech – významných politikách, podnikatelích a státních úřednících –, kteří studují nápadně snadno a rychle, o tom, že někteří lidé z Kindlova okruhu vyučující na PrF mají kriminální minulost atd. Mozaika střípků kusých informací o Kindlově právnícké mafii se mi tak postupně začala doplňovat. Jednal jsem kvůli tomu tehdy s úředníky ministerstva školství. Kontaktoval jsem i několik novinářů, snažil jsem se o celé situaci otevřeně mluvit se studenty i s některými kolegy. Příslušné úřady ani novináři však na znepokojivé indicie nereagovali tak, jak by odpovídalo vážnosti situace.

Nebyl jsem přitom zdaleka jediný, kdo se v té době o celou kauzu zajímal a snažil se s tím něco dělat. Také advokát Karel Jelínek po mnoho let na Kindlovu mafii upozorňoval novináře, policii, advokátní komoru, vrchní státní zástupkyni nebo ministry. Jeho trestní podání v této kauze však byla smetena ze stolu na plzeňském státním zastupitelství. Redaktor Hynek v jedné své reportáži na ČT již v únoru 2006 upozornil na skutečnost, že dva tehdejší poradci prezidenta Klause, totiž právě Kindl a Karel Muzikář, intervenovali ve prospěch lidí kolem Berkova gangu u prezidenta a u ministra spravedlnosti Čermáka. Jediným výsledkem však byla žaloba na samotného Hynka za údajné zneužití policejních odposlechů.

Řada lidí obeznámených s praktikami Kindlovy právníkové mafie včetně mne byla v této době kontaktována Bezpečnostní informační službou, která se oběma vysokými školami zabývala. BIS ve své výroční zprávě z roku 2006 dokonce tyto školy označila za bezpečnostní riziko pro stát, aniž by to ovšem vyvolalo nějakou reakci u zodpovědných veřejných činitelů. Veřejné mlčení o poměrech na plzeňských právech prolomil až v září 2009 skandál, který na první pohled působil jako scéna z grotesky: odhalení plagiátu disertační práce proděkana Tomažiče, jejíž posudky z pera dalšího proděkana Kindla a děkana Zachariáše byly rovněž plagiáty. Tato nebývalá konjunkce plagiátů, které mělo na svědomí trojhvězdi nejvyšších činovníků právníkové fakulty, dávala veřejnosti tušit, že zdi této instituce skrývají cosi velmi shnilého. Bylo to však právě společné úsilí lidí, kteří se po léta snažili s tímto bolestným vředem našeho vysokého školství a justice něco dělat, jež rozhodující měrou přispělo k tomu, že když vyšel najevo zmíněný případ plagiátorství, spustila se lavina dalších odhalení, která rozkryla praktiky plzeňské právníkové mafie.

Od září 2009 tak byly o těžko uvěřitelných poměrech, jež panovaly v pohádkovém světě PrF v Plzni za vlády „kouzelného dědečka“ Kindla, popsány stohy novinového papíru. Před očima veřejnosti se odvíjely celé seriály příběhů o prominentních rychlostudentech z řad policie, justice, politiky, byznysu či podsvětí, o desítkách pofidérních absolventských prací, o korupci při přijímacím řízení, o ekonomické kriminalitě, jíž si bývalý děkan Kindl a jeho lidé přilepšovali ke svým skrovným vysokoškolským platům. Z některých odposlechů příslušníků Berkova gangu,

jež byly zveřejněny, přitom také vyplynulo, že rychlostudium pro prominenty organizoval Kindl osobně a že za to inkasoval desetitisícové částky. Mohli jsme se též dočíst o „odborných posudcích“ z Ústavu státu a práva AV ČR, s jejichž pomocí Milan Kindl dohazoval své advokátní kanceláři a svým kamarádům výhodné kšefty nebo pomáhal krýt kontroverzní kroky politiků, jako bylo rozhodnutí ministra Pavla Němce o vydání katarského prince do jeho vlasti, kde samozřejmě nikdy nebyl za své delikty potrestán.

S touto hojností informací zprostředkovaných médii však po celou dobu podivně kontrastuje nečinnost příslušných státních institucí a skutečnost, že viníci celé kauzy nenesou téměř žádné důsledky za své činy. Vlastně jediným hmatatelným důsledkem byl nucený odchod nejvíce zkompromitovaných představitelů bývalého vedení z PrF v Plzni. Jednou z mála institucí, která se do věci razantněji vložila již v době, kdy celá aféra kulminovala, pak byla akreditační komise pod vedením prof. Vladimíry Dvořákové. Je jistě dobře, že došlo k očištění vedení této fakulty, celý případ však nebude uzavřen, dokud Kindl a jeho komplicové nestanou před soudem. Zatím si mohou v klidu užívat svých neprávem nabytých majetků, Kindl dokonce zastupuje český stát v mezinárodní arbitráži s Diag Human, nerušeně rozvíjí své podnikatelské aktivity s bývalým ministrem spravedlnosti Pavlem Němcem a největší polostátní firma ČEZ jeho kanceláři svěčuje lukrativní zakázky. Hlava plzeňské právníkové mafie tak své dosavadní působení vlastně může stále hodnotit jako úspěšný „podnikatelský záměr“.

Text vyšel ve zkrácené podobě v *Lidových novinách* 30. 6. 2010.

Plzeňská práva a ministerská hra na černého Petra

Za korupci a kšeftování s tituly na Právnické fakultě (PrF) v Plzni může příliš velká svoboda vysokých škol – a měla by se omezit. K tomuto závěru dospívá zpráva, kterou nedávno vypracovalo ministerstvo školství.

Podle této zprávy je kauza plzeňských práv důsledkem „vysoké míry autonomie fakult“, kvůli níž jsou možnosti „vnějších zásahů do fungování instituce“ ze strany ministerstva „velmi omezené“. Ministerstvo má ovšem shodou okolností na tento neduh již dlouho připraven zázračný lék: reformu terciárního vzdělávání, která má mimo jiné posílit vliv správních rad na chod vysokých škol na úkor jejich samosprávných orgánů. V těchto radách by měli zasedat třeba podnikatelé či zástupci místní samosprávy, jmenovány ovšem mají být právě ministerstvem. Nejenže závěr, který zpráva z celé kauzy vyvozuje, je věcně nesmyslný, ale je také založen na nepravdivých tvrzeních. Situaci na plzeňských právech především dávno mohlo a mělo řešit samo ministerstvo, protože právě jeho úředníci měli už před lety v ruce dost alarmujících informací. To však zpráva cudně zamlčuje.

Ve zprávě se tvrdí, že „první signály, že fakulta nefunguje dobře“, se objevily až v roce 2007. Jako příklad uvádí „nejasné propojení“ s Vysokou školou v Karlových Varech (VŠKV) či uznávání titulů ukrajinského institutu podnikatelství a práva. Jakožto aktér tehdejších událostí snad mohu pomoci osvěžit paměť ministerských úředníků: již

na jaře roku 2004 jsem napsal otevřený dopis ministryni Buzkové, v němž jsem upozorňoval na nestandardní postupy majitelů VŠKV Ondřeje Davida a Petra Kádnera a jejich spojení s některými podezřelými kauzami. Lidé na ministerstvu tehdy věděli nejenom o „nejasném propojení“ PrF v Plzni s VŠKV, ale také o tom, že oba majitelé školu kupovali jako „bílí koňové“ tehdejšího děkana PrF Milana Kindla. Ondřej David ostatně ve zmíněných kauzách figuroval jako Kindlův koncipient. Nejpozději v roce 2006 mělo ministerstvo k dispozici některé znepokojivé informace o PrF v Plzni, zejména o rozsáhlé korupci při přijímacím řízení a o podezřelých aktivitách Milana Kindla. V té době už také na ministerstvu věděli, že se o obě školy zajímá Bezpečnostní informační služba.

Zpráva ministerstva navíc zcela pomíjí právě působení plzeňské právnické mafie na VŠKV, jejíž svědci zde vzhledem k absenci jakýchkoli samosprávných akademických orgánů nebyly kladeny vůbec žádné meze. Případ VŠKV je právě alarmující ukázkou toho, jak neblahým důsledkům může vést omezení autonomie akademické obce. Jestliže se nyní ministerstvo vymlouvá na přílišnou autonomii vysokých škol a účelově využívá celé kauzy jako argumentu pro připravovanou reformu terciárního vzdělávání, která má tuto autonomii omezit, je to vrcholně pokrytecké.

Lidové noviny 21. 12. 2009

„Průšvih“ na právech v Plzni

Novým děkanem Fakulty právnické (PrF) v Plzni byl 13. října 2010 zvolen prof. Květoslav Růžička. Tato volba byla překvapením, neboť favoritem se zdál být prof. Karel Eliáš. Stále nezodpovězená zůstává otázka, co tato volba vlastně vypovídá o dění v útrokách nynější PrF.

Volba prof. Růžičky byla vnímána spíše jako vítězství stoupenců starých pořádků na fakultě. Prof. Eliáš byl kandidát protežovaný odstoupivším děkanem Jiřím Pospíšilem. Ve svém volebním programu se také zřetelně distancoval od vedení fakulty za Kindlovy éry a vyjádřil odhodlání pokračovat v nastoupené cestě reforem, zatímco Růžičkův program se hemžil mlhavými formulacemi a o temné minulosti školy v něm nepadlo ani slovo. Pochybnosti o Růžičkovi posílil sám Milan Kindl, když jeho volbu přivítal slovy: „13. říjen přinesl novou víru, že pomluva nezvítězí.“ Jakkoli lidská víra, že pomluva nezvítězí, je sama o sobě hezká věc, z úst hlavního viníka kauzy plzeňských práv znějí tato slova spíše zlověstně. Po volbě Růžičky také rezignovali tři proděkáni jmenovaní bývalým děkanem Pospíšilem.

Je pravda, že prof. Růžička nikdy nepatřil do užšího okruhu Kindlových lidí. V minulosti se dokonce dostal s Kindlovým vedením do konfliktu, když jakožto přísný examinátor odmítal dávat zkoušky prominentním studentům. Také bývalý děkan a nynější ministr spravedlnosti Pospíšil se nedávno vyjádřil, že neví o žádném spojení Růžičky s Kindlem a že by Růžička měl dostat příležitost ukázat, „nakolik opravdu bude pokračovat v reformních

krocích, nebo nakolik dojde k částečnému návratu starých časů“.

Tato opatrná slova ovšem cudně zakrývají fakt, že právě Pospíšil za současný stav věcí nese značný díl odpovědnosti. Když aféra plzeňských práv loni na podzim kulminovala, uvažovalo se o odebrání akreditace a uzavření fakulty. Pospíšil se tehdy vahou své autority zasazoval, aby škola mohla dál fungovat, a sliboval důslednou nápravu zdejších poměrů. Pospíšil se však vzhledem ke svému politickému angažmá výkonu funkce děkana dostatečně nevěnoval. Tím umožnil vznik nových nepořádků na fakultě, jež samozřejmě nelze srovnávat s kriminálními praktikami Kindlova vedení, jež však stačily k tomu, aby zajistily nepopularitu jeho proděkanů. Ani ne po roce pak navíc na funkci rezignoval, a otevřel tím cestu ke zvolení prof. Růžičky.

Růžička prý své vlastní zvolení komentoval slovy: „To je průšvih.“ Leccos nasvědčuje tomu, že tato reakce byla nelíčená – a snad i mimoděk prorocká. Růžičkova kandidatura celkově působí jako velká improvizace. K jeho nečekanému zvolení zřejmě přispěly dva faktory: naděje Kindlových stoupenců v akademickém senátu, že Růžičkův postoj k temné minulosti fakulty nebude tak principiální, a nespokojenost s novými poměry na fakultě za Pospíšilova vedení. Poté, co vyšetřování kauz Kindla a jeho kompliců vyšumělo do ztracena, jde každopádně o další rozpačitý výsledek aféry plzeňských práv.

Neodpustím si jednu osobní vzpomínku: Během svého působení na Západočeské univerzitě v Plzni jsem se s – tehdy ještě docentem – Růžičkou setkal, když jsme spolu vyučovali ve stejné budově. Na můj seminář, jehož se

účastnilo asi 70 studentů, mi byla přidělena učebna s poloviční kapacitou. V téže době měl doc. Růžička ve vedlejší učebně s kapacitou 90 míst svůj kurz za účasti sotva 20 studentů. Zašel jsem za ním proto jednou těsně před začátkem jeho hodiny s prosbou, zda bychom si nemohli místnosti vyměnit. Doc. Růžička se na mne ani nepodíval a strojovým hlasem odvětil: „Tady normálně probíhá výuka.“ Na mé další pokusy o domluvu jen stále dokola opakoval tuto holou větu jako robot. Pokrčil jsem tedy rameny a odešel. Asi za patnáct minut jsem pak náhodou zahlédl oknem doc. Růžičku, jak opouští budovu, přestože jeho seminář měl trvat hodinu a půl. To byl jen jeden z mých bizarních zážitků na plzeňských právech.

Milan Kindl po zvolení Růžičky děkanem na svých webových stránkách také napsal: „Teď se zdá, že snad (...) plzeňská fakulta bude mít zase tisíce spokojených studentů, více než stovku spokojených pedagogů, které nejspíš dokonce ani nikdo z kolegů ani nebude intenzivně a vynalézávě pomlouvat, sami vidíte, bude to jen taková normální škola.“ Obávám se, zda si Kindl neslibuje, že na právnické fakultě zase bude „normálně probíhat výuka“, jako tomu bývalo za jeho vedení.

Text vyšel ve zkrácené podobě v *Lidových novinách*
12. 11. 2010.

Hodný strýček Dobeš

Vyučující a studenti právnické fakulty v Plzni oslavují svého ministra - zachránce Josefa Dobeše. Soucitnému ministrovi školství se zželelo nebohých studentů, jimž hrozil úděl akademických bezdomovců poté, co jim zlovolná akreditační komise chtěla zrušit jejich milovanou alma mater.

Hodnému strýčku Dobešovi, jenž svou slitovností zachránil studenty před tímto trudným údělem, aplauduje a jeho rozhodnutí vítá jako „vítězství pravdy a lásky nad lži a nenávisť“ i Milan Kindl, jenž kdysi této fakultě tak doborotivě a štědře vládl a svým svěřencům (zvláště některým) splnil každé přání, které jim na očích uviděl. Pohádková říše plná těžko uvěřitelných dějů a rejtů, již kdysi stvořil a spravoval tento „kouzelný dědeček“ (jak ho důvěrně nazýval jeden z členů Berkova gangu), tak byla na poslední chvíli zachráněna, když stanula na samém pokraji zániku.

Ministr Dobeš svým Plzeňským zjevně rozumí. Vždyť kdo to kdy v této zemi viděl, aby se dobře zavedený a živoucí systém výměnných obchodů a vzájemných protislužbiček obětovával ve jménu nějakých abstraktních principů, jakými jsou standardy vysokoškolské výuky a vědecké práce, či dokonce morální a právní pravidla? A kdo to kdy slyšel, aby se z porušování takovýchto principů vážně vyvozovaly důsledky?

Proč by měli pykat vyučující, z nichž pouze někteří se na tomto systému aktivně podíleli, ale vše tak šikovně zatloukají - nebo se ani nepodíleli, ale jen ho mlčky tolerovali, nebo o něm ani nevěděli, protože vědět nechtěli?

Jakým právem mají být postiženi studenti, zvláště pokud si třeba už poctivě za nějakou tu službu zaplatili, a pokud si nezaplatili, tak aspoň disciplinovaně mlčeli o tom, co kolem sebe viděli, nebo se o to ani vůbec nezajímali? Možná že ani nerozpoznali, že se kolem nich děje něco nekalého, neboť je mnozí učili, že takhle to u nás chodí. Lze se jim divit, že jako zdroj všeho zla se jim nyní jeví akreditační komise? Jakým právem mají být postiženi ti, jimž se jen stýskalo po starých dobrých časech, a tak když nevítaní vetřelci začali zavádět v jejich říši nové pořádky, vyvolili si raději vládcu ze svého středu prof. Růžičku, jenž byl sice trochu podivín a občas se zatoulal někam na Šluknovsko, ale garantoval jim kontinuitu teploty i zápachu, zatímco vetřelce, jako byl prof. Eliáš, pak po zásluze přiměli k odchodu?

Z pohádky a jejího dobrého konce tak plyne ponaučení, obzvláště pro akademickou obec protestující proti současným ministrovým návrhům reformy vysokých škol. Hleďte, jaký je smysl ministrových prohlášení o zkvalitňování vysokých škol, jeho plánovaných změn v akreditačním systému či omezení samosprávy akademické obce: Až se třeba zase jednou nějaká komise akademiků usnese o tom, co se týká kvality a úrovně jejich oboru, přispěchá hodný strýček Dobeš – nebo jak se bude jmenovat – a jejich rozhodnutí šmahem zruší. Vždyť on přece lépe než ti nepraktičtí akademici rozumí tomu, k čemu všemu se dá taková šikovná veřejná instituce, jakou je vysoká škola, využít.

Lidové noviny 16. 3. 2012

Soudce Sváček stále znovu recyklováný

Ve výběrovém řízení na post místopředsedy Vrchního soudu v Praze zvítězil JUDr. Jan Sváček. Předseda tohoto soudu Jaroslav Bureš počátkem tohoto týdne odeslal na ministerstvo spravedlnosti návrh na jeho jmenování. Je tomu přitom jen něco málo přes rok, co senát zamítl nominaci JUDr. Sváčka na post ústavního soudce. Návrh na jmenování Sváčka do ústavního soudu předložil senátu prezident Miloš Zeman přesto, že s tímto návrhem již jednou neuspěl jeho předchůdce v úřadu Václav Klaus. To, že senát po dvakrát odmítl nominaci Sváčka na tento post, přitom mělo své dobré důvody: Škraloupy z předlistopadové minulosti i čerstvější máslo na hlavě totiž vzbuzují vážné pochybnosti o důvěryhodnosti tohoto soudce.

V roce 1988 se Sváček stal kandidátem a v červnu 1989 pak členem KSČ. Jako tehdejší náměstek pro věci trestní Obvodního soudu pro Prahu 8 se aktivně podílel na postihování odpůrců totalitního režimu. O svém členství v KSČ Sváček navíc v pořadu televize Prima v roce 2011 lhal, když prohlásil: „V mém případě se jednalo o kandidátství do roku 89, do léta 89. Asi půl roku několik měsíců. Víc se asi k tomu nebudu vyjadřovat, protože myslím, že bychom se zbytečně do toho zapléтали.“ Je poněkud žinantní vysvětlovat muži v taláru, že kdybychom nelhali, tak bychom se nezaplétali.

Po roce 89 pak Sváček učinil řadu podivných personálních rozhodnutí. Jako předseda Městského soudu v Praze

do různých funkcí opakovaně navrhoval či jmenoval osoby s pochybnou minulostí. Například v roce 2006 navrhl na jmenování soudcem JUDr. Karla Kudláčka, bývalého totalitního vojenského prokurátora, který se nechvalně proslavil jako správce konkurzní podstaty společnosti H-System (z této funkce byl Kudláček soudním rozhodnutím odvolán, protože věřitelům i soudu zatajoval důležité dokumenty a poškozoval věřitele). Sváček též udržoval podezřelé kontakty s kontroverzními osobami, např. s temnou figurou v pozadí (nejen) pražské ODS Tomášem Hrdličkou. Odposlechy telefonních hovorů členů konkurzní mafie soudce Berky a záznamy stíhaných manažerů Komerční banky dokládají, že Sváček se účastnil schůzek s osobami obviněnými ze závažných trestných činů, jejichž cílem bylo ovlivnit soudní řízení.

Kontroverzní minulost doktora Sváčka je dostatečně známá. O to více zaráží, že soudce s takovýmto profilem je stále znovu protlačován do různých významných funkcí v české justici. Ministryně spravedlnosti Válková by si měla uvědomit, že pokud jmenuje soudce Sváčka do funkce místopředsedy jednoho z klíčových soudů v zemi, přispěje tím k prohloubení již tak hluboké nedůvěry veřejnosti vůči institucím právního státu. Ostatně výroční zprávy BIS již po několik let opakovaně varují před rizikem, které představuje bezpečnostní nespolehlivost některých soudců a státních zástupců, kontakty představitelů justice na osoby z kriminálního prostředí a na organizovaný zločin atd. Ministerstvo spravedlnosti by se každopádně mělo zajímat o to, zda v těchto zprávách náhodou nefiguruje i jméno JUDr. Sváčka.

Text vyšel ve zkrácené podobě v *MF Dnes* 1. 10. 2014.

III. Dům na Mafiánském náměstí – o pražském magistrátu

Černá magie na volebním hřišti

Při příležitosti letošního mistrovství světa ve fotbale konaného v Jižní Africe německý *Spiegel* přinesl reportáž o tom, jak si některé týmy ze zemí subsaharské Afriky při fotbalových utkáních vypomáhají magickými praktikami. „Stačí hodit pár skořápek, spojit se s duchem hrací plochy a naše branka bude zatlučená, ale soupeřova doširoka otevřená,“ říká kouzelník z Kamerunu. Ohýbání pomeznic čar, uhranutí brankáře soupeřova mužstva, zmatení rozhodčího, začarování kopacího míče – to jsou některé další praktiky, jež užívají afričtí šamani. Kdo by se nadál, že k těmto exotickým zvyklostem nalezneme paralely právě v našich zeměpisných šířkách? Volební klání v rámci nadcházejících komunálních voleb ještě ani nezačalo, ale šamani z týmu ODS v pražském zastupitelstvu se již pilně činí.

Pražské zastupitelstvo, v němž má v tomto volebním období pohodlnou většinu ODS, letos v červnu přijalo – světe div se – právě touto většinou usnesení, jímž se pro nadcházející komunální volby v Praze zavádí 7 volebních obvodů a snižuje se počet zastupitelů na 63. Kombinací rozdělení Prahy na 7 volebních obvodů a snížení počtu zastupitelů na 63 bylo dosaženo právě nejmenšího zákonem povoleného počtu zastupitelů volených v jednom obvodu tak, aby byl maximálně posílen zisk větších stran na úkor těch menších. Uzavírací klauzule pro vstup do pražského zastupitelstva se zmíněným usnesením reálně posouvá namísto původních 5 % až k 8 %. Jak jednoduché, a přitom účinné kouzlo: mávnutím proutku stačí rozparcelovat Prahu na sedm volebních okrsků a pomezí čára voleb-

ního hřiště se náhle posune o několik metrů. Nemalý počet hráčů nepohodlného soupeře, tj. zejména menších opozičních stran, tak zůstane mimo hrací plochu, bez možnosti ohrozit bránu dotyčného mužstva.

Každému, kdo ví něco o poměrech na pražském magistrátu, je zřejmé, oč se v tomto utkání plném parapsychologických jevů hraje. Některým primadonám po léta vítězího mužstva se zjevně nechce pustit ze svého držení vypasenou dojnou krávu, v níž proměnili své úřady ve veřejných institucích. Základním problémem pražské komunální politiky je po léta budovaný a po léta hladce fungující systém institucionalizované korupce. V poslední době tolik propíraná kauza Opencard je jen nepatrnou špičkou mohutného masivu ledovce skrytého pod hladinou. Předvolební magie patrně čerpá sílu své nestoudnosti z úzkostné obavy ze ztráty napojení na zdroje tučných příjmů a snad i ze strachu z odhalení, k nimž by mohlo dojít v důsledku výměny mocenské garnitury.

Na rozdíl od fotbalového utkání ovšem my ostatní, kdo sledujeme dění na herním poli komunální politiky, nejsme pouhými diváky, kteří by jen z hlediště povzbuzovali svá mužstva. Hráči, kteří budou vyřazeni ze hry díky kouzelnickému triku, mohou reprezentovat také naše hlasy. Podstatou předvolební černé magie šamanů z ODS je odčarování desítek tisíc volebních hlasů pražských občanů. Protože jde vposled o kejkle a čáry s našimi hlasy, nejsme však na druhé straně zcela bezmocní. Možná že nastal čas obrátit moc kouzla proti jeho strůjčům a vytlačit je mimo hřiště, které sami oklestili.

Lidové noviny 21. 6. 2010

Spiknutí proradných pravdoláskářů?

Zdá se, že článek „Prozření aneb Havlova POP fraška“ z pera vicekancléře prezidenta Klause Petra Hájka (*Lidové noviny* 3. 12. 2010), jenž reagoval na protesty občanů na ustavujícím zasedání nového pražského zastupitelstva 30. 11., poskytuje další cenný materiál pro badatele v oboru české politické psychopatologie. Text na první pohled nese akutní symptomy choroby, která zřejmě řadí především v nezdravém ovzduší komnat Pražského hradu: paranoidní fobie, která za vším vidí spiknutí proradných „pravdoláskářů“. Spontánní protest občanů, kteří dali důrazně najevo svou nespokojenost s dosavadním způsobem vedení magistrátu a svůj nesouhlas se (staro)novou koalicí pražské ODS a ČSSD, se v bujných představách pana Hájka proměnil v organizovanou akci v režii Václava Havla a na něj údajně napojených zájmových skupin.

Co panu Hájkovi záleží na tom, že iniciátoři „Listopadové výzvy“, kterou podepsalo více než 25 tisíc lidí, vzešli z okruhu nezávislých občanských sdružení, akademiků a studentů? Co mu záleží na tom, že Václav Havel tuto výzvu podepsal z vlastní iniciativy téměř týden po jejím zveřejnění? Co na tom, že občané přišli či pronikli do zasedacího sálu magistrátu spontánně a nebyli organizováni nikým z „Listopadové výzvy“ (jejíž iniciátoři pouze pořádali ranní demonstraci před magistrátem, a byli poté vpuštěni na zasedání zastupitelstva proto, aby zde předali petici s podpisy občanů), a už vůbec ne „občanem Havlem“,

o jehož přítomnosti v zasedacím sále magistrátu ani nikdo předem nevěděl? Tato fakta pana Hájka zjevně nemohou nijak vyrušit při sprádání jeho spikleneckých teorií. Občané jsou pro něj „komparsisté“ v předem režirované hře, nezávislí žurnalisté, kteří události komentovali, jsou agenti pana Bakaly, všichni jsou propojeni s TOP 09 atd.

Není náhodou, že článek pana Hájka jako by z oka vypadl podobným produktům z *Rudého práva* před rokem 1989 dehonestujícím představitele opozičních skupin. Jako však byl zkušený čtenář *Rudého práva* zvyklý číst mezi řádky, tak lze číst také mezi řádky slohových výtvorů vzešlých z - nevím už, jak jinak to nazvat - propagandistického oddělení Pražského hradu. Jakkoli jsou jejich výklady úterních událostí na pražském magistrátu zcela odtržené od reality, nakonec nám přece jen sdělují cosi podstatného o těch, z jejichž úst vycházejí. Nelze se totiž zbavit dojmu, že do svých odpůrců trvale projektují metody a způsoby, jichž sami užívají. Skutečnost, že už se ani příliš nesnaží propagandistickou povahu svých vyjádření zakrývat, však možná také naznačuje, že tváří v tvář spontánnímu občanskému protestu znervózněli a sevřela je potlačovaná úzkost, že je i v jejich světě limuzín, dobře chráněných kancelářů a zasedacích sálů může dostihnout spravedlivý hněv občanů, z nichž si po léta dělají blázny.

Lidové noviny 6. 12. 2010

Rituální tance kolem pražské čističky

Nedávná korupční aféra na ministerstvu životního prostředí, která nakonec stála křeslo ministra Pavla Drobila, zapůsobila jako blesk, jenž svým jasem ozářil některé pochmurné zjevy naší politické scény. Byl to tristní pohled na prezidenta Klause, premiéra Nečase či bývalého pražského primátora Béma, jak místo jasného odsouzení skandálních korupčních praktik mlží a snaží se zpochybnit věrohodnost korunního svědka, bývalého ředitele Státního fondu životního prostředí Libora Michálka. V zajímavém světle se ovšem ukázala také (staro)nová koalice ODS a ČSSD na pražském magistrátu i nový primátor Bohuslav Svoboda.

V polovině prosince minulého roku bylo na základě žádosti zastupitelů opoziční TOP 09 svoláno mimořádné zasedání zastupitelstva. Toto zasedání se mimochodem konalo, zjevně pod čerstvými dojmy z temperamentních protestů na ustavujícím zasedání zastupitelstva 30. 11., za mimořádných bezpečnostních opatření a občané byli vypouštěni do sálu pouze zadním vchodem a po důkladné kontrole. Jedním z navrhovaných bodů mimořádného jednání mělo být zrušení výběrového řízení na přestavbu čističky na Císařském ostrově. Předkladatelé argumentovali, že tendr v sobě skrývá korupční potenciál. Jak na to tehdy reagovali představitelé pražské koalice?

Karel Březina (ČSSD) např. prohlásil, že „v tuto chvíli žádný zákonný důvod, aby se řízení před otevřením obálek zrušilo, neexistuje“. Primátor Svoboda strašil pokutami za zrušení tendru a sdělil, že má k dispozici právní

analýzy, s „jejichž závěry chce pracovat“, aniž by se ovšem svěřil s jejich obsahem. Zlatým hřebem pak bylo vystoupení bývalého primátora Pavla Béma, který přítomné ujistil, že tendr byl vypsán podle „nejtvrdších možných parametrů na transparentnost výběrového řízení“ požadovaných Evropskou unií. Byl to přitom právě Bém, kdo v roce 2006 bez výběrového řízení prodloužil smlouvu se společností Veolia o provozování vodárenské sítě včetně čističky o 15 let, až do roku 2028. Nejenže tím z neznámého důvodu umožnil obrovské navýšení zisků firmy, ale také tím znemožnil čerpání dotace EU na stavbu čističky ve výši 6 miliard Kč.

Projednávání tendru i dalších navržených bodů mimořádného zasedání bylo tehdy hlasy zastupitelů ODS a ČSSD svorně zamítnuto. Shodou okolností však právě týž den propukla zmíněná korupční aféra na ministerstvu životního prostředí. Libor Michálek přišel mj. se svědectvím, že tendr na pražskou čističku byl ušit na míru konkrétní firmě a záměrně předražen, přičemž půl miliardy mělo plynout do kasy pražské ODS. Poté pražská ČSSD obrátila a přidala se ke kritikům tendru. Během vánočních svátků pak došlo ke konverzi i v samotné pražské ODS. Primátor Svoboda 4. ledna prohlásil, že tendr na přestavbu čistírny odpadních vod by měl být zrušen nebo přepracován. „Výběrové řízení je špatně, to víme více než šest neděl,“ řekl s výslovným odvoláním na právní analýzu, kterou měl k dispozici již počátkem prosince.

O čem svědčí tyto rituální tance plné veletočů kolem zlatého telete v podobě tendru za 20 miliard Kč? Kromě jiného jsou názornou ukázkou toho, že nový primátor Svoboda zatím ochotně asistuje při krytí kauz z Bémova

období a korupčních praktik na magistrátu. Jeho slibovaný nový styl patrně spočívá v pružnosti, s níž až pod tíhou skandálních odhalení dokáže bez mrknutí oka obrátit o 180 stupňů.

MF Dnes (příloha pražského vydání) 11. 1. 2011

Pražané dostali dárek – na oslavy je ale brzo

Právě před rokem touto dobou kulminovaly protesty proti vzniku koalice ODS a ČSSD na pražském magistrátu, které představovaly největší protestní vystoupení občanů v rámci komunální politiky v Praze od roku 1989. Takřka do roka a do dne od chvíle, kdy tato koalice přišla jako nechtěné dítě za křiku Pražanů na svět, z ní nezůstal kámen na kameni. Na rozdíl od prezidenta Klause, který se z výšin Pražského hradu mračí či pozdvihuje obočí, většina obyvatel podhradí tento vývoj v uplynulém týdnu uvítala. Rozpad neoblíbené koalice, u jejíž kolébky sudičky nevěstily nic dobrého, je nečekaným dárkem Pražanům k jednoletému výročí jejich protestů.

Navzdory mimickým posunkům prezidenta je zřejmé, že spojení dosud nezkompromitované pražské TOP 09 se slušnější tváří pražské ODS, z něž vzešla nová koalice, je za dané konstelace v pražském zastupitelstvu tím nejméně špatným řešením. Toto spojení skýtá důvody k umírněnému optimismu, že by mohlo dojít ke zlepšení poměrů na pražském magistrátu. Některé okolnosti, které provázely vypovězení koaliční smlouvy mezi ODS a ČSSD, nám ovšem také znovu připomněly, co je hlavním neduhem této instituce a kořenem dlouhodobé nespokojenosti Pražanů. Jestliže i sám primátor Bohuslav Svoboda se domýšlí, že za některými kroky jeho protihráčů ve vlastní straně mohou stát zájmy vlivných ekonomických subjektů ucházejících se o veřejné zakázky, připouští tím, že vedení pražských

organizací některých stran slouží jako převodové páky pochybných podnikatelských zájmů. Toto vyjádření pouze potvrzuje to, co ví každý, kdo se o poměry na magistrátu trochu zajímá: v této instituci se stalo rozšířenou praxí flagrantní zneužívání veřejných funkcí – v rozporu s jejich smyslem a posláním – k osobnímu obohacování některých úředníků a politiků či osob na ně napojených.

Hlavní otázkou příštích týdnů a měsíců bude, zda nová koalice najde dostatek vůle a sil k důsledné očistě a nápravě tohoto neblahého stavu. Tato náprava přitom bude vyžadovat podstatně důraznější a účinnější kroky, než k jakým se odhodlal primátor Svoboda v rámci své dosavadní politiky připomínající jakousi pražskou perestrojku – pokus o mírné zlepšení poměrů bez podstatného narušení ekonomicko-mocenských struktur, díky nimž byl vynesena do svého úřadu. Hlavní riziko nadále spočívá v nezkušenosti politiků z pražské TOP 09 a působení setrvačných sil v ODS, které nemají na očistě magistrátu zájem. Navzdory dárku, jež dostali Pražané ke svému výročí, je tedy na oslavy ještě brzo. Čas k oslavám nastane až ve chvíli, kdy bude provedena skutečná demontáž zajetého klientelisticko-korupčního systému, který se na pražském magistrátu etabloval především za éry primátora Pavla Běma.

Lidové noviny 30. 11. 2011

Proti(proti)korupční boj vlády

Před dvěma týdny takzvaná „protikorupční vláda“ premiéra Petra Nečase odmítla další nástroj, který mohl významně napomoci k očištění našeho veřejného života od korupce a od propojení politiky s organizovaným zločinem. Šlo o poslanceký návrh, jenž by umožnil zřízení parlamentní vyšetřovací komise, která by prozkoumala zprávy BIS z posledních let o prorůstání organizovaného zločinu do politiky a veřejné správy a zjistila, zda příslušní ústavní činitelé, již tyto zprávy dostávali na stůl, konali, jak měli.

Návrh na zřízení vyšetřovací komise iniciovala platforma „Vraťte nám stát!“, která sdružuje kolem 40 občanských iniciativ, většinou s protikorupční agendou. Tento návrh vzešel ze šoku, jenž vyvolal obsah zveřejněných odposlechů hovorů mezi Pavlem Běmem a Romanem Janouškem, které byly příslovečnou poslední kapkou, potvrzující ta nejhorší podezření. Zmíněné iniciativy považovaly za alarmující situaci, kdy BIS po léta mapuje vazby mezi politiky a kriminálním prostředím a varuje před propojením organizovaného zločinu s politikou a veřejnou správou jako vážným bezpečnostním rizikem, aniž by s tím příslušní ústavní činitelé cokoli dělali a aniž by konaly orgány činné v trestním řízení. Proto občanské iniciativy přišly s návrhem řešení, jež by pomohlo tento začarovaný kruh rozetnout.

Představitelé vládních stran se však místo do boje s organizovaným zločinem pustili do boje s protikorupčními iniciativami. Na nedávné tiskové konferenci se premiér Nečas

snažil návrh platformy diskreditovat např. tvrzeními, že není možné, aby „nějací aktivisté brouzdali v odposleších“ nebo že přístup k zpravodajským materiálům nemohou mít osoby bez bezpečnostní prověrky. Nečas dokonce prohlásil, že zřízení komise by znamenalo rozklad bezpečnosti státu. Zástupci platformy přitom s premiérem jednali, takže musel vědět, že v komisi by neměli zasednout ledajací „aktivisté“, ale respektované osobnosti, které by předtím prošly bezpečnostní prověrkou. Premiérovi zřejmě také ušlo, že k rozkladu bezpečnosti státu již dávno dochází, a že zmíněné iniciativy naopak žádají, aby byla obnovena.

Ministr financí Kalousek zase kontroval, že parlamentní komise složená z nečlenů parlamentu je v sobě sporný pojem. Tím se však pouze sám usvědčil z neznalosti zákonů: § 47 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny totiž obecně připouští, že členy parlamentních komisí mohou být ne-poslanci. Až § 48 téhož zákona stanovuje omezení, že členy vyšetřovací komise mohou být pouze poslanci. Právě proto platforma „Vraťte nám stát!“ navrhla, aby bylo zrušeno toto omezení v § 48, čímž by byl zároveň odstraněn rozpor mezi oběma paragrafy.

Důvody premiéra Nečase a jeho vlády k zamítnutí návrhu na zřízení komise jsou vesměs zástupné a zcela pomíjejí vlastní jádro problému, jímž je skutečnost, že na veřejných institucích a politických stranách u nás v nebezpečné míře parazitují kleptokratické struktury, což dlouhodobě podkopává funkčnost a důvěryhodnost demokratického systému. Tím, že vláda poslanecký návrh zamítla, vyslala občanům další neblahý signál, že její proklamace o boji s korupcí nejsou míněny vážně a že ve skutečnosti nechce

řešit závažné bezpečnostní riziko, před nímž již několik let varují zprávy BIS. Nešťastný krok vlády nicméně ještě mohou napravit poslanci vládní koalice, kteří by měli o návrhu hlasovat na příští schůzi sněmovny.

Text byl publikován ve zkrácené podobě v *Lidových novinách* 4. 12. 2012.

Reakce čtenáře Pavla Béma

Vážený pane doktore,

dovolte mi, abych zareagoval na Váš text „Protikorupční boj vlády“, který byl otištěn ve včerejším vydání *Lidových novin*. Obsahuje poměrně velké množství nepřesností či mystifikací a rád bych Vás na ně upozornil. Obvykle na takové texty nereaguji už z toho důvodu, že mediální přestřelky nemám rád a nepovažuji je ani za účinný nástroj pro hledání pravdy. V tomto případě si dovoluji udělat výjimku, a to především proto, že mne zaujal Váš odborný profil: jste vzdělaný člověk a filozof vyučující na FF UK. Tedy člověk, který nejspíše umí naslouchat, posuzovat, analyzovat a tomuto funkčnímu algoritmu přizpůsobovat své soudy a jednání. Ve svém textu vyjadřujete znepokojení nad skutečností, že před dvěma týdny odmítla „protikorupční vláda“ návrh na vytvoření vyšetřovací komise, která by přezkoumala zprávy BIS z minulých let o prorůstání organizovaného zločinu do české politiky a která měla být iniciována občanskými iniciativami sdruženými do platformy „Vratte nám stát!“. Píšete, že návrh vzešel ze šoku, jež vyvolal obsah zveřejněných odposlechů mezi Pavlem Bémem a Romanem Janouškem, „který byl přísloušnou kapkou, potvrzující ta nejhorší podezření“.

Dovolte mi se k Vaším tvrzením vyjádřit:

1. BIS podléhá kontrolní funkci parlamentu, tedy ten, kdo může takovou „vyšetřovací komisi“ zřídit je právě Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR a nikoliv vláda.

2. Nepřicházíte s ničím novým. Zřízení takové komise jsem žádal po zveřejnění „údajných odposlechů“ v parlamentu i já. I já chci vědět, o jak autentické „odposlechy“ se jedná a také jak závažné je v naší zemi prorůstání organizovaného zločinu do politiky a veřejného života, o kterém se tak často hovoří v českých médiích.

3. V takové komisi nemohou zasedat, jak píšete, „respektované osobnosti, které by před tím prošly bezpečnostní prověrkou“, protože taková bezpečnostní prověrka netrvá ani den, ani týden, ani měsíc, ale probíhá v řádu mnoha měsíců až let a je jedním z klíčových bezpečnostních nástrojů naší země. Ani si nelze představit její „populisticky zkrácenou“ verzi, kterou by bylo možné použít k prověření „respektovaných osobností“.

4. Pokud jste i Vy jako reprezentant některé z občanských iniciativ také podlehl „šoku“ ze zveřejnění „údajných odposlechů“ mezi Janouškem a Bémem, pak dovolte, abych Vás upozornil na několik skutečností: Trestní oznámení v souvislosti s údajnými odposlechy jsem podal já, a to také proto, aby příslušné orgány učinily závěr, kdo se dopustil jakých trestných činů (pochopitelně včetně mne samotného). Mohu Vám ale říci, o čem jsem přesvědčen já. S velkou pravděpodobností hraničící s jistotou se jedná o grandiózní mystifikaci vzniklou spojením a stříháním různých částí autentických rozhovorů do „mozaiky nové pravdy“, jejímž jediným smyslem je bývalého primátora brutálně dehonestovat a vytvořit tak podmínky pro veřejnou akceptaci neschopnosti, neprofesionality, nihilismu a s velkou pravděpodobností v mnoha ohledech nezákonného

jednání současného vedení města. I z tak brutálně vytvořené mediální „mozaiky“ nicméně není možné učinit závěr, že se někdo dopouští trestného činu, natož pak organizovaného zločinu.

Dokonce ani Váš pojem „kleptokratických“ struktur zde nemůže obstát. Zveřejnění Vašich rozhovorů v účelovém dehonestujícím mixu s následnou mediální skandalizací by z Vás snadno mohlo udělat někoho, kdo se snaží založit na Filozofické fakultě UK skupinu organizovaných teroristů či násilných vrahů. Pokud byste chtěl dále surfovat mediální a následně i společenskou protikorupční objednávkou, pak byste mohl použít často parafrázované „skandály“ či „korupční ikony“, miliardové škody předraženého tunelu Blanka, stamiliónové škody způsobené „předraženým“ projektem Opencard či fungováním Dopravního podniku. I zde se média a s nimi tudíž i významná část veřejnosti mylí: za mého působení nebyla navýšena cena stavby tunelu Blanka ani o jednu jedinou korunu (to vše se odehrálo 2 roky poté za současného vedení města). Pokud čerpáme z teoretických východisek korupčního chování, dochází k němu tam, kde jsou peníze, a tam, kde se uměle navyšuje cena stavby. To se za mne nestalo a troufnu si tvrdit, ani nemohlo stát. „Předražená“ Opencard a „netransparentní“ výběrové řízení na ni je také „veselý“ příběh. Za mého působení ve funkci proběhlo otevřené výběrové řízení na „provoz kartového centra Opencard“ a byla vysoutěžena zcela legitimní cena ročního provozu tohoto centra, která se následně stala předmětem dosti ostré mediální kritiky. Je zajímavostí, že za nového vedení radnice byla „vysoutěžena“ prostřednictvím toho nejméně transparentního způsobu výběru veřejné zakázky „uzavřenou“

výzvou jednomu zájemci bez uveřejnění (!) cena ročního provozu kartového centra, která je téměř 10x vyšší. (!) Co je tedy drahé či levné a méně či více transparentní? A co je také z pohledu zodpovědnosti při nakládání s veřejnými zdroji „správné“? Za mého působení hospodařil personálně konsolidovaný Dopravní podnik s vyrovnaným rozpočtem, každoročně zvyšoval přepravní objemy a byl schopen investovat do obnovy vozového parku a do další stavby pražského metra. A dnes? Dopravní podnik si bere směnečný program (!), zadlužuje Prahu, snižuje přepravní výkony, neobnovuje se, nestaví a je v personálně dezolátním stavu po dvou letech vybírání a vyhazování ředitelů, managementu včetně permanentních změn v představenstvech a dozorčích radách. Kdo je tedy v tomto kontextu zločincem a kdo hrdinou v oblíbené mediální hře na „dobro a zlo“?

Vážený pane doktore, nebudu Vás více zatěžovat „drobnými opravami“ dnes prezentované „mediální pravdy“. Požádám Vás pouze, abyste tyto argumenty vzal při příští prezentaci Vašich názorů v úvahu.

S pozdravem
Pavel Bém

Odpořěď Pavlu Běmovi

Vážený pane poslanče,

děkuji za Vaši reakci na můj článek. Dovolte mi, abych se stručně vyjádřil k jednotlivým bodům, v nichž se snažíte uvést na pravou míru „nepřesnosti“ a „mystifikace“, jež jsou v mém článku podle Vás obsaženy.

1. Samozřejmě vím, že o zřízení parlamentní vyšetřovací komise rozhoduje parlament, nikoli vláda. Můj článek se týkal aktuálního poslaneckého návrhu na změnu § 48 zákona o jednacím řádu PS, který by měl umožnit vznik vyšetřovací komise složené z nestranných a veřejně respektovaných osobností. O tomto návrhu přirozeně též rozhoduje parlament, ale vláda se k němu před tím vyjadřuje. Ve svém článku jsem reagoval právě na zamítavé stanovisko vlády k tomuto návrhu ze dne 21. 11.

2. Těší mne, že máme společný zájem na nestranném vyšetřování prorůstání organizovaného zločinu do politiky a veřejné správy, před nímž opakovaně varuje BIS. Toto nestranné vyšetřování by měla umožnit právě vyšetřovací komise složená z nezávislých a respektovaných osobností a oproštěná od jakýchkoli politických tlaků, jejíž zřízení navrhla platforma „Vraťte nám stát!“. Věřím tedy, že návrh na změnu § 48 zákona o jednacím řádu PS, o němž bude hlasovat sněmovna, podpoříte.

3. Pokud jde o bezpečnostní prověrku, patrně máme odlišné informace. Podle mých informací by bylo možno prověrku pro práci s utajenými skutečnostmi stupně „důvěrně“ provést v řádu několika týdnů, pro vyšší stupně utajení pak maximálně několika měsíců.

4. Máte pravdu, že obsah zveřejněných odposlechů mezi Vámi a panem Janouškem byl (nejen) pro mne šokující. Jsou-li tyto odposlechy autentické, pak jejich obsah svědčí o velmi závažném zneužití veřejné funkce, jež Vám byla svěřena – a veřejnost právem očekává, resp. již dávno očekávala, že z toho vyvodíte odpovídající důsledky. Já ani nikdo jiný, kdo máme informace zprostředkované přes média, samozřejmě nemůžeme posoudit, zda a do jaké míry jsou zveřejněné odposlechy autentické. I proto by mělo být naším společným zájmem nestranné vyšetřování nejen Vašeho případu, jež by umožnila právě navrhovaná komise.

Budu k Vám zcela upřímný a s dovolením i trochu osobní: Věřte mi, že se opravdu snažím velmi kriticky posuzovat zdroje, z nichž vycházím, jak ode mne jako od akademika právem očekáváte. Dovedu si dokonce představit, že je možné, aby byl u nás někdo účelově dehonestován a politicky likvidován na základě mediální mystifikace či manipulace s informacemi, jak naznačujete. Kdybych měl důvod se domnívat, že se někdo stal obětí takovéto kampaně, snažil by se ho dle svých možností zastat. I proto bych si nedovolil napsat to, co jsem napsal ve svém článku v *Lidových novinách*, kdybych měl informace pouze z mediálních zdrojů. Obsah zveřejněných odposlechů však bohužel pouze doplňuje a potvrzuje obraz o poměrech na pražském

magistrátu i na radnici MČ Prahy 6 za Vašeho působení, který jsem za poslední léta získal na základě svědectví mnoha lidí s těmito poměry dobře seznámených. Myslím, že byste neměl podceňovat, co všechno veřejnost ví i bez zprostředkování mediálními obrazy.

Pokud však jsou tyto informace jen zčásti pravdivé, považoval bych za jediné mužné a čestné řešení z Vaší strany, že se vzdáte poslaneckého mandátu, veřejně přiznáte a detailně objasníte poměry a podezřelé kauzy na pražském magistrátu i na radnici Prahy 6 za Vašeho působení, omluvíte se veřejnosti a nahradíte způsobené škody. Domnívám se, že jediné tak byste mohl alespoň trochu očistit své jméno a korigovat negativní obraz, který si o Vás učinila veřejnost a jímž se patrně také zapíšete do dějin tohoto státu. I já se ve své profesi trochu zabývám lidskou duší – byť z trochu jiného hlediska než Vy –, a proto si myslím, že by Vás takové kroky i vnitřně osvobodily. Jsem přesvědčen, že pokud se budete snažit ze své situace vylhat, budete se do toho jen hlouběji zaplétat a situace pro Vás bude stále bezvýchodnější.

S pozdravem
Václav Němec

Comeback Pavla Béma a pokusy mimoszemšťanů na lidech

Pavel Bém se vrací do náruče rodné strany, která mu vše odpustila. Jak se nyní dozvídáme, vlastně ani nebylo co odpouštět. „Pavel Bém nebyl obviněn, byl pouze skandalizován zveřejněním odposlechů,“ pravil před časem předseda poslaneckého klubu ODS Marek Benda. Zatímco běžný občan byl obsahem zveřejněných odposlechů mezi Pavlem Bémem a Romanem Janouškem šokován, absolvent plzeňské právnické fakulty na něm zřejmě neshledal nic povážlivého. Občan pozorující podivuhodné úkazy na českém politickém nebi již přestává věřit vlastním očím a uším: Nechtěl jste pane poslanče náhodou říct, že je skandální, že Pavel Bém navzdory zveřejněným odposlechům dosud nebyl obviněn? Ne, nechtěl, slyšeli jste dobře. Tak zní odpověď z českého politického Marsu.

Již před únikem odposlechů hovorů mezi Bémem a Janouškem byl přitom veřejnosti znám dlouhý seznam podezřelých kauz spojených s Bémovým jménem. Šlo např. o nevýhodný prodej hotelu Praha firmě pravděpodobně napojené na gruzínskou mafii, nevýhodný prodej Masarykova nádraží s přílehlými pozemky, předraženou Opencard, tunel Blanka, jehož výsledná cena nabobtnala o 10 miliard Kč, nevýhodnou smlouvu s vodárenskou společností Veolia uzavřenou do roku 2028, kvůli níž EU odmítla Praze přidělit dotaci na přestavbu Ústřední čistírný odpadních vod ve výši 6 miliard Kč, připravovaný tendr na tuto přestavbu, který měl být záměrně předražen

o 3 miliardy Kč atd. V důsledku těchto a celé řady dalších podezřelých zakázek a smluv realizovaných za Bémova vedení pražského magistrátu byli daňoví poplatníci připraveni o miliardy korun.

Obsah zveřejněných rozhovorů s „politickým podnikatelem“ Janouškem tak pouze dokreslil a potvrdil to, co informovaná veřejnost již dlouho před tím věděla o poměrech na pražském magistrátu za Bémova vedení. K podivným bytostem z českého politického Marsu zřejmě tyto informace nedolehly. Nebo jsou s nimi naopak dobře obeznámeny a považují je za zcela normální součást svého mimozemského světa.

Nelze se zbavit dojmu, že naši političtí mimozemšťané s námi experimentují. Zkoušejí na nás, kam až mohou zajít a co všechno si ještě necháme líbit. Comeback Pavla Béma je jen dalším v celé sérii takových pokusů testujících práh tolerance české veřejnosti vůči sociální patologii, která se již zřejmě v jistých patrech české politiky a byznysu stala běžnou normou. Podobně jsme už byli testováni např. postoji prezidenta a premiéra ke kauze ministra životního prostředí Pavla Drobila, k samotnému zveřejnění odposlechů mezi Janouškem a Bémem, k odvolání ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila, ke Kalouskovým telefonátům policejním důstojníkům atd. Výsledky současného experimentu ODS však nepochybně budou mít zvláštní výpovědní hodnotu: Pokud se veřejnost bez odporu smíří s rehabilitací bývalého primátora, takřka v přímém přenosu usvědčeného z napojení na organizovaný zločin, snese už patrně všechno.

Ve zkrácené podobě publikováno v *MF Dnes* 21. 1. 2013.

Pražská primátorka a její kuchyňské Tao

V knize *O Tao a ctosti* se praví: „Kdo ví, nemluví, kdo mluví, neví. Zapomeň na vnější informace, opusť od očekávání, nedělej závěry (...). Nech usednout zvířený prach, přestaň používat rozum (...). Moudrý vládce je v klidu a lid si sám spravuje své záležitosti. Moudrý vládce nepomáhá a lid vše zvládne.“ Mnohé nasvědčuje tomu, že hnutí ANO a zvláště jeho pražská odnož v čele s primátorkou Adrianou Krnáčovou se inspiroje těmito zásadami taoismu.

Již před svým zvolením do funkce na ustavujícím zasedání současného pražského zastupitelstva v listopadu loňského roku primátorka odmítla vystoupit a představit svůj program. Letos v lednu pak pro změnu odmítala svolat schůzi zastupitelstva. Když na nátlak zastupitelů lednová schůze přece jen svolána byla, nebyl na její program zařazen žádný z ožehavých pražských problémů, jako Opencard či tunel Blanka. Poté byla schválena omezení rozpravy o programu jednání zastupitelstva. A když konečně na poslední schůzi Rady hl. města Prahy došlo k hlasování o pražských stavebních předpisech, jejichž návrh několik měsíců připravoval náměstek Matěj Stropnický, a primátorka překvapivě vyrukovala se svým protinávřhem, neumožnila k němu ani veřejnou rozpravu a místo toho svolala radní do kuchyňky. Co se v kuchyňce upeklo, nevíme, jisté však je, že její protinávřh byl poté bez jakékoli diskuse schválen.

Vypadá to, že ANO a jeho pražská primátorka nemají příliš v oblibě demokratickou diskusi. Zřejmě se obávají,

že by se při ní mohlo dojít k nějakému neočekávanému výsledku, který nebyl předem v zákulisí domluven a který by se mohl lišit od záměrů, jež sami prosazují. Taoismus pražské ANO přitom představuje jen vyšší stadium pražské komunální politiky. Pavel Bém byl zdatným réтором a hovořil rád a dlouho. Jeho řeč ovšem zpravidla sloužila k zastírání pravého stavu věcí a skutečných záměrů. Nevýhodou bylo, že takováto řeč mohla být a často také byla usvědčena ze lži. Pražské ANO se zřejmě poučilo z chyb svých předchůdců a raději rovnou na veřejnosti nemluví.

„Zapomeň na vnější informace“, vzkazuje nám opakovaně bývalá ředitelka Transparency International. Odchodem do „kuchyňky“ se jí ovšem bezděky podařilo geniální symbolické gesto. Demokratická politika se od dob starého Řecka odehrávala ve veřejné sféře, která byla chápána jako přímý protiklad soukromé sféry domácnosti. Zatímco domácnost byla řízena (firmy tehdy ještě nebyly), jednání ve veřejné sféře bylo výsledkem společné interakce svobodných občanů a k rozhodnutím se dospívalo na základě veřejné rozpravy. Bylo tomu tak proto, že pouze ve veřejné sféře spolu lidé jednali jako se sobě rovnými, zatímco v domácnosti vládl její pán neboli despota. Kuchyňka - to je přímo ztělesněný symbol privátní sféry domácnosti. Svou preferencí kuchyňky před veřejnou debatou na Radě nám primátorka naznačuje, jak si ona sama a možná i celé hnutí ANO představují politiku - totiž jako přímou negaci demokratické politiky.

Ihned 24. 8. 2015

IV. Velká zvířecí revoluce – polemiky s Bohumilem Doležalem o výklad našich nedávných dějin

Velká zvířecí revoluce po česku

Bohumil Doležal ve svém článku „Velká farmářská kontra-revoluce“ publikovaném na *Svobodném fóru* nabídl svou variaci na Orwellův příběh o farmě zvířat, kterou se pokusil aplikovat na naši současnou situaci. Podle něj lze nedávný nástup oligarchy k moci přirovnat k „velké zvířecí revoluci“, při níž se zvířátka na farmě pana Jonese pod vedením čuníků vzbouřila proti jejímu majiteli.

Tento pokus o aplikaci Orwellovy alegorie na naši přítomnost však pokulhává hned v několika ohledech. Především je dosti přehnané přirovnávat nedávný vývoj v naší zemi ke zvířecí – či jakékoli jiné – revoluci. Na naší farmě přece proběhly řádné volby, v nichž si zvířátka svobodně zvolila do svého čela jiná zvířátka. Ano, některá z těchto nově zvolených zvířátek se svým chováním nápadně podobají čuníkům z *Farmy zvířat* za lepších časů společné vlády Kuliše a Napoleona. Některá ve svých prackách nebezpečně koncentrují moc nad farmou a chtějí farmu řídit jako firmu. Rozhodně se tu však v bezprostřední minulosti neodehrálo nic, co by připomínalo násilné vyhnání pana Jonese.

Nelze přitom přehlížet, že při posledních volbách již zvířátka byla velmi nespokojená s těmi, kdo jim vládli doposud a jejichž chování si rovněž příliš nezadalo s praktickými čuníky ve *Farmě zvířat*. Zvířátka měla již zkrátka dost toho, jak jim neustále před očima mizí mléko a jablka a jak jim vládnoucí čuníci dokola opakují: „My ta jablka jíme a mléko pijeme pro vás! Víte, co by se stalo, kdybychom my, prasata, nebyla schopna dostát svým povinnostem? Jones by přišel zpátky!“ Přitom se však pouze nechala

napálit marketingovými triky jiných čuníků, kteří začali hlasitě kvičet, že prostě zařídí, aby už nikdy nedocházelo k rozkrádání jablek a mléka.

Pokud bychom tedy přijali Doležalův pokus o aktualizaci Orwellova příběhu a jeho aplikaci na naši současnost, museli bychom připustit, že k nějaké plíživé zvířecí revoluci, díky níž nás ovládli čuníci, došlo již o mnoho let dříve, aniž by si toho ovšem Bohumil Doležal povšiml. Ostatní zvířátka přitom po léta bezmocně přihlížela, jak mizí mléko a jablka a miliardy, jak je majetek celé zvířecí farmy postupně odkláněn do prasečích chlívků a jak jsou úřady, jež měly sloužit obecně zvířecímu zájmu, zneužívány v zájmu a ku prospěchu bratrstva prasečí packy.

Někteří hlídací psi zookracie ovšem nad tímto chováním čuníků blahosklonně přivírali oči. Teprve tehdy, když si znechucená zvířátka zvolila novou generaci čuníků, náhle spustili hlasitý štěkot. Začali bít na poplach, že na farmě zvířat proběhl převrat a že až nyní se vlády nad ní ujala prasata. K tomu prý jim dopomohla ta zvířátka, která v minulosti varovala, že mizí mléko a jablka a miliardy, a volala „Vraťte nám farmu!“, zatímco oni sami spokojeně vrněli nad tím, jak jsou čuníci pěkně organizovaní v partajích, a občas na ně jen tak zavrčeli, aby se neřeklo. Teď se podivují, že jejich zpozdilý štěkot nebudí velkou důvěru. Noví čuníci si navíc rovnou koupili celé psince s hlídacími psy, aby je při jejich odklánění mléka, jablek a miliard do prasečích chlívků už vůbec nic nerušilo. Proto je situace na naší farmě tak zapeklitá a bude trvat ještě dlouho, než většina dezorientovaných zvířátek prohlédne, že byla znovu podvedena.

Svobodné fórum 9. 7. 2015

Kde domov můj aneb V jakém režimu žijeme?

Bohumil Doležal v textu „Polistopadový režim skončil. Žijeme v Druhé České republice“ (*Svobodné fórum* 12. 7. 2015), jímž reagoval na mou polemiku s jeho pokusem o současnou adaptaci Orwellova příběhu o farmě zvířat, vykreslil dosti pochmurný obraz našich nedávných dějin. Jádrem tohoto obrazu je tvrzení, že po posledních prezidentských a parlamentních volbách skončila éra české polistopadové demokracie, která byla osudově spjata s působením standardních politických stran. K tomu prý přispělo rozpoutání protikorupční hysterie, které uvedlo do pohybu revoluční vlnu, jež smetla tradiční partaje a urovnala stezku pro volební triumf oligarchy. Výsledkem byla změna režimu, který již nelze zvat v pravém smyslu slova demokratickým.

Souhlasím s panem Doležalem, že tektonické pohyby, jež v poslední době probíhají v podloží naší politické krajiny, jsou důvodem ke znepokojení. A nevylučuji, že tyto pohyby věští budoucí zemětřesení. Oligarchizace politiky a koncentrace politické, ekonomické a mediální moci v rukou jednoho muže jsou pro demokracii nebezpečné ze samé podstaty věci. Narušují křehkou rovnováhu mocí, jejíž udržení je pro demokratické společenství životně nezbytné, neboť – jak to klasicky vyjádřil již Montesquieu – „jedné moci klade meze pouze jiná moc“.

Vše také nasvědčuje tomu, že boj proti korupci za vlády s ANO ani nezačal. Většina kroků Andreje Babiše a hnutí

ANO od posledních voleb je v příkrém rozporu s předvolebními sliby, a je tak stále více zjevné, že tyto sliby byly jen reklamní vějíčkou políčenou na voliče nespokojené s poměry. Farmu možná ano, ale stát ani politickou stranu nelze řídit jako firmu. Tento typ řízení ničí samu podstatu demokratické politiky, která je založena na svobodné interakci sobě rovných jedinců a na spontánní organizaci zdola. Některé excesy Andreje Babiše z poslední doby jsou pak vyloženě varovné a naznačují, že ANO, asi bude ještě hůř.

Přesto se domnívám, že psát nekrology polistopadového demokratického režimu je předčasně. Diagnóza pana Doležala, podle níž u nás došlo k revoluční změně režimu, je značně přehnaná. Strážlivěji viděno došlo pouze k tomu, co s předstihem popsaly a před čím v minulosti varovaly i protikorupční iniciativy, jako „Vraťte nám stát!“. Ve společnosti hluboce zakořenila nedůvěra k politikům a politice jako takové, klíčové demokratické instituce a politické strany ztratily v očích široké veřejnosti legitimitu.

Tento stav však nebyl způsoben nějakou protikorupční histerií, nýbrž situací, kdy politiku a veřejné instituce u nás – právě i přes tzv. tradiční partaje – ovládaly různé klientelistické sítě či oligarchické klany. Výsledkem pak nebyl státní převrat, nýbrž prostě fakt, že v posledních parlamentních volbách získal širokou podporu oligarcha, který již neuplatňuje svůj vliv skrytě, jako jeho předchůdci, nýbrž přímo jako předseda hnutí, ministr a bohužel také jako vlastník významných médií. Každopádně je však současný stav přímým důsledkem stavu minulého: právě dalekosáhlé zneužívání veřejných institucí vedlo ke ztrátě důvěry občanů v tradiční strany. Podle Bohumila Doležala vidím polistopadový režim démonicky. A má „story“ se

prý jako vejce vejci podobá té, kterou veřejnosti předložil a s níž uspěl Andrej Babiš. Na to nemohu odpovědět jinak, než že pan Doležal předchozí období velmi idealizuje a lakuje na růžovo. Netvrdím přitom, že všichni politici kradli. Tvrdím jen, že zneužívání veřejných institucí, propojení politiky a veřejné správy s klientelistickými sítěmi či přímo organizovaným zločinem dostoupilo nebezpečné míry a stalo se vážným systémovým problémem. Kdo tento popis považuje za demonizování či vyvolávání protikorupční hysterie, tomu doporučuji četbu výročních zpráv BIS za posledních několik let. Zde se opakovaně hovoří o dalekosáhlém prorůstání organizovaného zločinu do politiky, veřejné správy a justice podryvajícím samy základy právního státu a demokratického zřízení.

Představa, že údajné změně režimu u nás napomohly protikorupční organizace, je pak zcela postavená na hlavu. Má asi takovou logiku, jako když místo zloděje obviníte toho, kdo na krádež upozornil. Chápu, že šířit tento překroucený výklad nedávných dějin je v zájmu těch politiků, kteří nesou hlavní odpovědnost za to, že lidé ztratili důvěru ve standardní politické strany, a dnes se chtějí vylhat ze své minulosti. Nechápu však vůbec, proč jim někteří novináři při této snaze o exkulpaci asistují.

Při svém pranýřování údajné protikorupční hysterie si pan Doležal navíc velmi usnadňuje argumentaci tím, že hází do jednoho pytle tak odlišná uskupení, jako je extremistická klaka Holešovská výzva a seriózní protikorupční iniciativy, jako je platforma „Vraťte nám stát!“, která se zcela ústavními a legálními prostředky zasazuje o právní stát a fungování demokratických institucí. To je asi stejně smysluplné, jako kdybych zahrnul do jedné skupiny pana

Doležala a Adama B. Bartoše, protože oba zastávají pravicové názory.

Podle mne naopak pan Doležal zbytečně demonizuje situaci současnou. Anofert se (zatím) nezmocnil vlády ve státě: je součástí koaliční vlády se standardními stranami. V parlamentu je zastoupena opozice, a pokud je slabá, tak je to hlavně její vlastní vina. Babiš sice vlastní významnou část mediálního trhu, ale další noviny – a hlavně veřejnoprávní média – zůstávají dosud v mezích zákona svobodné a vůči Babišovi velmi kritické. V prezidentských volbách sice zvítězil populist a se silnými vazbami na putinovské Rusko, který si na několik měsíců prosadil proti vůli parlamentu svou „trucovládu“. Odhlédneme-li však od jeho buranství a nestydatosti již nijak neskrývané, není to zas tak velký posun oproti jeho předchůdci, který byl sice zvolen v nepřímé, ale za to takřka v přímém přenosu korupcí „ošetřené“ volbě, a který v posledním funkčním období také nijak zvlášť neskrýval své proputinovské a jiné extremistické postoje.

Celkově mám z textu pana Doležala dojem, že podléhá příliš černo-bílému či černo-růžovému vidění světa a že bojuje staré bitvy. Promítá do naší současnosti a nedávné minulosti svůj dávný spor s Václavem Havlem o nepolitickou politiku a nevšiml si, že dějiny od té doby poněkud pokročily a že nás staví před nové výzvy a problémy. Při vši úctě k panu Doležalovi se domnívám, že tak poněkud ztratil kontakt s realitou a jeho výklad našich nedávných dějin je ideologickým konstruktem, který při bližší konfrontaci s popisovanou skutečností neobstojí.

Svobodné fórum 20. 7. 2015

Pláč Koruny české na nesprávném hrobě

V poslední době se u nás rozhořel jakýsi nový spor o smysl českých dějin, v němž jde – jak už to v takových případech bývá – koneckonců o porozumění naší přítomnosti, resp. důvodům „naší nynější krize“. Tentokrát se však spor nevede o události tak vzdálené, jako byly husitské bouře či Bílá hora, ale o naši nedávnou polistopadovou historii. Dramatičnost popisu z pera některých vykladačů těchto nedávných dějin si nicméně v mnohém nezadá s líčením oněch dávnějších národních pohrom.

Odvíjejí se tak před námi obrazy plné revolučních zvratů, všude se to hemží podvratnými revolučními živly, university a kavárny zachvacují revoluční vlny, již chví se základ světa vratký, až nám z toho na hlavu lustry padají. Proběhla prý u nás „Velká protikorupční revoluce“ (VPR), která připravila půdu pro nástup oligarchického a autokratického režimu, žijeme dnes v jiném režimu, v „Nových pořádcích“. Kdo toto popírá či nebere na vědomí, je stoupencem hereze tzv. „nechumelismu“. Tyto své teze znovu zopakoval Bohumil Doležal v rámci naší polemiky na *Svobodném fóru* (naposledy v článku „Žádné staré bitvy nebojují“, *SF* 21. 7. 2015), ale přizvukovali mu i jiní, jako bývalý mluvčí premiéra Nečase Jiří Sezemský („Spor o farmu zvířat: Anofert utahuje šrouby“, *SF* 24. 7. 2015).

Co na to říci, zastává-li takový výklad autor, který je vzděláním politolog? Termín „revoluce“ jako označení pro vývoj, který se u nás odehrál v minulých letech, neobstojí

podle žádných seriózních politologických kritérií. A představa, že tuto revoluci provedly protikorupční iniciativy, je nejenom postavená na hlavu, ale také komická. Co je to za systém, jehož revoluční změnu by dokázalo způsobit několik skupinek občanských aktivistů tím, že občas sepíšíou petici, horkotěžko dostanou nějaké prohlášení do médií nebo uspořádají nějaký happening či demonstraci? Takový režim by musel být ještě mnohem ztrouchnivější, než byl ten normalizační.

Příběh o VPR je nejenom smyšlený, ale především odvádí pozornost od meritů věci. Bohudíky poslední revoluce, kterou jsme tu zažili, byla ta sametová před pětadvaceti lety – a i ona byla vlastně spíše restaurací, neboť v ní šlo o znovunastolení demokratického režimu. Co se zde však pod povrchem a ve skrytu odehrávalo nejpozději od dob velké privatizace a tzv. opoziční smlouvy, by bylo možno s jistou nadsázkou nazvat „Plíživou antidemokratickou kontrarevolucí“ (PAK). V rámci PAK se sváděl boj o zdroje či chcete-li o podíl na prvotní (i druhotné) akumulaci kapitálu. Protože v tomto boji některé demokratické instituce překážely (jako třeba funkční justice a policie), zatímco jiné mohly pomoci zjednat privilegovaný přístup k těmto zdrojům, měla PAK v zásadě charakter postupné okupace a kolonizace veřejných institucí. Jejými „hrdinými“ v pozadí byly různé finanční, zájmové či vlivové skupiny, často obtížně rozeznatelné od struktur organizovaného zločinu či regulérních mafií, propojené s četnými našimi veřejnými činiteli.

Nelze říci, že by ČR v minulém období nebyla demokratickým státem, neboť základní demokratické instituce – jejichž součástí byly jistě i standardní politické strany – u nás

byly alespoň formálně ustaveny. Avšak paralelní struktury v pozadí, které na těchto institucích parazitovaly a zneužívaly je ke svým vlastním privátním zájmům, se staly významnou protisílou působící proti úsilí o budování demokratického a právního státu. Výsledkem byl jev již vícekrát popsán jako „state capture“, tj. „uchvácení státu“. Předmětem sporu je samozřejmě otázka míry a pokročilosti tohoto jevu. Jisté však je, že způsobil vážnou a vleklou krizi demokratického systému. Rozhodně nešlo o ojedinělé excesy, ale o chronický a systémový problém, jehož nedílnou součástí byla významná část našich politických „elit“ a hlavních politických stran. Proto právem ztratily důvěru voličů (jistě, nedůvěra k politice sahá možná až k Bílé hoře, těmito historickými exkurzy však sotva vysvětlíme propad tradičních stran ve dvou minulých parlamentních volbách, na rozdíl od těch předcházejících).

To, co Bohumil Doležal a další nazývají protikorupční hysterií, či dokonce revoluční vlnou, bylo pouze fázi krize naší demokracie, kdy zmíněné problémy vyhrězly na povrch a začaly být veřejně reflektovány a otevřeně pojmenovávány. Považuje-li to pan Doležal za hysterii, pak lze snad na něj zpětně aplikovat jeho vlastní termín „nechumelismus“. Ať se přitom nediví, že na jeho burcování nyní mnozí hledí se značnou dávkou skepse, když při minulých chumelenicích spal pěkně za pecí a až nyní se probudil a začal bít na poplach, že – považte – ono opravdu sněží a stále houšf. Navíc v tomto zmatení začal hlava nehlava střílet do těch, kdo by měli být jeho přirozenými spojenci, totiž do občanských iniciativ, které již po léta nebojují za nic jiného, než za co podle svých vlastních slov celý život bojuje on, totiž „za liberální demokracii západní provenienc“.

Je pravda, že hnutí ANO využilo obecně rozšířené nespokojenosti, na jejíž vlně se nechalo vynést k moci. Tato nespokojenost však nebyla zapříčiněna nějakou uměle vyvolanou hysterickou atmosférou, ale reálnými problémy, které velká část veřejnosti citlivě vnímala. Poté, co se ANO dostalo k moci, se – nijak překvapivě – začalo chovat v rozporu se svou předvolební rétorikou velmi podobně jako jeho předchůdci z tzv. standardních stran. V tomto smyslu dnes není přesné mluvit o „Nových pořádcích“, nýbrž spíše o „starých nepořádcích“ v nové podobě dovedené k vyššímu stupni dokonalosti a nebezpečnosti.

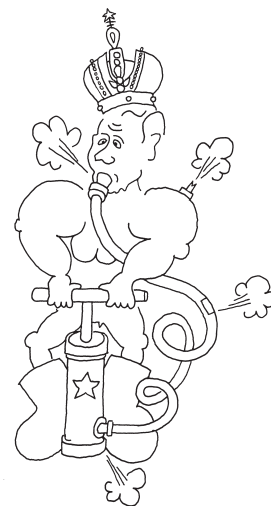
Rozdíl přitom není v dokonavosti či nedokonavosti procesu prorůstání či ovládnutí státu (tj. zda někdo pouze „prorůstá“ či již „prorostl“, zda teprve „ovládá“ či již „ovládl“), jak se to snaží gramaticky vyjádřit pan Doležal, nýbrž v míře jeho centralizace a zjevnosti. Namísto skryté a do jisté míry pluralitní oligarchie či „kleptokracie“, která již v minulých letech dost slušně „prorostla“ do těla demokratického státu, dnes v této po léta kypřené půdě zapouští kořeny zjevná monolitní oligarchie, kdy majitel a vysoce postavení manažeři jedné firmy jsou zároveň vysoce postavenými politiky, takže si nikdy nemůžeme být jisti – či spíše si většinou můžeme být jisti –, v zájmu koho v této dvojroli jednájí. Vedle tohoto permanentního střetu zájmů je novým jevem snaha o přímé ovládnutí médií (jakkoli propojení politiky a médií a pokusy o jejich ovládnutí zde v jiných formách existovaly již dříve).

Z kritiky pánů Doležala a Sezemského mám ovšem dojem, že za vysněný ideál stále považují návrat ke „starým nepořádkům“. V tom se zcela zásadně neshodneme. Česká demokracie se dnes potácí mezi Skylly a Charybdou

starých a staronových nepořádků. Mezi nimi je třeba najít východisko ke skutečnému demokratickému a právnímu pořádku. To však vzejde jedině z obrody autentické demokratické politiky, která se může odehrát v zásadě na dvou frontách: 1) V existujících standardních stranách, které ale musejí projít tvrdou sebereflexí, především nahlédnout, do jaké míry se podílely na starých nepořádcích, a ne se snažit vylhat ze své minulosti. 2) V politických uskupeních, která vzešla právě z občanských iniciativ a nespokojené občanské společnosti. Tato druhá fronta, kterou nazývám „obroda politiky z občanské sebeobraný“, zatím zaznamenala značné úspěchy v posledních komunálních volbách. Bylo by záhodno tyto zdravé síly sjednotit a zopakovat totéž na krajské a celostátní úrovni. I když hnutí ANO pilně „maká“ na svém sebe-znemožnění, ještě dlouhou dobu zřejmě na sebe bude přitahovat hlasy nespokojených voličů, pokud zde nevznikne skutečně věrohodná politická alternativa.

Svobodné fórum 27. 7. 2015

V. Putinovská Rus – texty o současném Rusku

Rusko v pasti dvojího terorismu

Teroristé, kteří 1. září 2004 udeřili ve škole v severoosetském Beslanu, vyslali prostřednictvím elektronických médií do celého světa zlověstný signál, který vyvolal okamžik globalizovaného zděšení. S teroristickým aktem zaměřeným proti dětem jako by padla poslední tenká hráz zábran a skrupulí, která pomyslně oddělovala civilizaci ohrožovanou současným terorismem od útrob samotného pekla. Jistě je možné, že budou následovat další, z hlediska ničivosti nasazených prostředků a výsledného počtu obětí ještě „úspěšnější“ teroristické útoky. Pokud jde ale o obsah a „kvalitu“ samotného činu, útokem v Beslanu jako by terorismus dosáhl magického bodu hrůzy, za nějž už nelze jít dál.

Spočívá-li podstata zlého jednání v „agresi proti bezbrannému“, jak to formuloval filozof Arnold Gehlen, pak je bezbrannost oběti vlastním měřítkem závažnosti zlého činu. Vražda dítěte, které se samou svojí existencí dovolává naší péče a ochrany, proto leží na nejzazší mezi pochmurné stupnice závažnosti zločinů. Vražda dítěte v tomto smyslu přímo zjevuje kvintesenci zla. Lze-li zlo zároveň charakterizovat jako radikálně neospravedlnitelné jednání, pro které je příznačná absurdita a iracionalita, díky níž se vzpírá a vposled vymyká našemu chápání, jak ve své *Symbolice zla* říká Paul Ricoeur, pak také tato charakteristika s děsivou zřetelností vystupuje v případě teroristického útoku, jehož cílem jsou děti. Otázka „proč?“ zůstává zvláště zlověstným způsobem viset do prázdna bez jakékoli naděje na smysluplnou odpověď. Tato radikální absence smyslu,

toto mrazivé ticho, jež se jedině může rozhostit po otázce vznesené tváří v tvář nepochopitelnému zločinu, je způsobem, jímž se ohlašuje zvláštní dimenze skutečnosti, která se nikdy neměla stát.

Naprostá absence smyslu zlého činu však nevylučuje jeho účelnost, existenci „dobrých“ důvodů na rovině pragmatické racionality. Je-li pravda, že cílem útoku v Beslanu bylo rozdmýchání dalšího ohniska konfliktu na Kavkaze, pak se jednalo o plán ďábelsky promyšlený, a bohužel i poměrně „perspektivní“. Ve zvrácené logice terorismu není hrůznost činu překážkou, ale naopak důvodem k jeho spáchání. Bezbrannost obětí byla ve skutečnosti vlastním - racionálně vykalkulovaným - důvodem činu teroristického komanda. Cílem tohoto teroristického činu bylo vzbudit v lidech hněv a strach. Aby se ale teroristům podařilo probudit tyto emoce a dosáhnout sluchu veřejnosti otupělé zprávami o mnohých se teroristických útocích, bylo třeba dále posunout latku na škále obludnosti vlastních činů. Jak jinak demonstrovat svou připravenost k čemukoli, ukázat nepřítomnost jakýchkoli zábran než právě tím, že učiním pravý opak toho, k čemu mě volá tvář dítěte? A má-li pravdu Emmanuel Lévinas, že skrze bezbrannost tváře k nám promlouvá samotné Nekonečno, jak jinak demonstrovat své pohrdání jakoukoli autoritou na zemi i na nebi? Právě tato podivná aliance absurdity z hlediska smyslu a chladně kalkulující racionality z hlediska účelu je vlastní esencí dnešního terorismu. V tomto smyslu nám čin komanda z Beslanu podává velmi výmluvnou zprávu o povaze terorismu jako takového, terorismu, jemuž čelí dnešní svět od Indonésie, přes Blízký východ, Rusko, Evropu až po Spojené státy. Proto nelze rozlišovat „dobrý“

a „špatný“ terorismus a všechny jeho formy je třeba považovat za zavrženíhodné.

Přesto zároveň nelze přehlížet, že různé odrůdy fenoménu zvaného „terorismus“ mají svůj kontext, své vlastní kořeny, vlastní živnou půdu. Terorismus, který ukazuje svou chmurnou tvář v současném Rusku, má kontext zcela specifický: Je jím státní terorismus ruské armády, ruských speciálních jednotek a tajných služeb. Hovoří-li dnes prezident Putin o konfrontaci Ruska s „mezinárodním terorismem“, jsou jeho slova lži, která má ospravedlnit vlastní státní terorismus a připravit půdu pro jeho další zločiny. To nemá být omluva teroristů z Beslanu, která by je chtěla pasovat na hrdiny národně osvobozenického boje, to je konstatování, varování, výzva. Je zcela pochopitelné, že světová veřejnost je zděšena, že političtí představitelé z celého světa odsuzují teroristický čin v Beslanu a vyslovují svou podporu těžce zkoušenému obyvatelstvu Ruska. I tato prohlášení ale mají svůj kontext, v němž se stávají nevěrohodnými. Tímto kontextem je soustavné mlčení k ruskému státnímu terorismu, k desetitisícům mrtvých dětí, které padly za obět ostřelování a bombardování ruské armády během obou válek v Čečensku. Zásadní rozdíl mezi státním a privátním terorem v Rusku je ten, že státní moc učinila z Čečenska informační černou díru, která zřídka kdy vydá paprsek světla, jenž by ukázal alespoň zlomek skutečných zločinů, jichž se zde dopustil a nadále dopouští státní terorismus. Souběh podivných událostí kolem několika nezávislých novinářů v době tragédie v Beslanu výmluvně ilustruje, že ruské tajné služby svou energii namísto do ochrany vlastního obyvatelstva před teroristickými útoky investují do znemožnění nezávislého

informování o státním i privátním teroru. Propagandistická manipulace s informacemi, která se stává v dnešním Rusku skutečností, a aktivní role tajných služeb v informační válce nás nutí k obezřetnosti ohledně zpráv, které se k nám dostávají přes filtr ruských státních orgánů. Nikdo z těch, kdo jsou znalí poměrů v současném Rusku, si není jist mírou pravdivostní hodnoty oficiálních informací. Lze skutečně věřit tomu, že mezi teroristy byli zahraniční bojovníci z arabských zemí a zároveň že útok naplánoval poslední legitimní čečenský prezident Aslan Maschadov, tentýž muž, který ústy svého mluvčího akci komanda ostře odsoudil? Nevypadá celá tato verze až příliš jako práce na politickou objednávku Kremlu?

Odpovědi na tyto otázky se pravděpodobně nikdy nedozvíme, a proto si nikdy nebudeme moci být jisti, kdo vlastně útočníci byli. Lidé, jejichž myšlení i cítění ovládla pseudonáboženská ideologie, která vyřazuje celé skupiny bližních z kategorie „člověk“, zatímco ve skutečnosti degraduje lidskost svých stoupenců a činí z nich bytosti zbavené strachu ze smrti a schopné týrat a zabíjet druhé bez slitování? Obyčejní brutální a cyničtí bandité? Lidé, kteří v důsledku vlastního nelidského utrpení a ztráty svých nejbližších zcela pozbyli schopnosti soucitu a jejich životní elán je nesen již jedinou utkvělou ideou: zemřít a pomstít se? Hovoříme-li o specifickém kontextu terorismu v Rusku, pak je třeba říci, že poslední z uvedených kategorií v této klasifikaci teroristických typů, zvláště v podobě nechvalně proslulých „černých vdov“, je jedním z nejsmutnějších vedlejších produktů ruského státního terorismu. Nad teroristickými akty těchto lidí, za něž politické vedení Ruska nese velký díl odpovědnosti, Kreml trvale rozptyluje

kouřovou clonu slovy o mezinárodním terorismu, aniž by si chtěl vážně položit otázku po jejich skutečných příčinách. Právě proto si nemůžeme být jisti, kdo teroristé skutečně byli a o co jim šlo. Není vyloučeno, že bychom v teroristickém komandu z Beslanu našli zástupce všech tří zmíněných typů. Pak je ale třeba se ptát, co tyto lidi svedlo dohromady. Tyto a další otázky by si mělo klást ruské politické vedení. Pouze takovéto otázky mohou vést ke skutečně účinné prevenci před dalšími teroristickými útoky v Rusku. Tyto útoky jsou jako vředy na nemocném těle, které budou stále znovu vyrážet na povrch a otevírat se, dokud ruské vedení bude znát pouze své osvědčené léčebné prostředky: vyřezávání malých vřidků s velkými kusy okolního zdravého masa a pudrování hlubokých ran nánosy propagandy. Není-li si ruské vedení samo schopno tyto otázky položit, mělo by je k tomu donutit mezinárodní společenství. Právě to je ovšem v době „opoziční smlouvy“ mezi oběma velmocemi, která byla uzavřena ve jménu války proti terorismu, méně pravděpodobné než kdy jindy. To, že mezinárodní společenství v čele se Spojenými státy zavírá oči před skutečnou povahou brutálního státního teroru a přehlíží specifčnosti privátního teroru v Rusku, umožňuje ruské státní moci, aby pomocí existence privátního teroru ospravedlňovala svůj teror státní.

V tomto smyslu znamenal útok v Beslanu další významný zlom: Podle prohlášení náčelníka štábu ruské armády Jurije Balujevského je zřejmé, že Rusko bude teroristické útoky nadále užívat nejenom k tomu, aby legitimovalo státní teror na vlastním území, ale také k ospravedlnění své imperiální politiky, jíž se nikdy nevzdalo. Při slovech o preventivních úderech Ruska proti základnám teroristů mimo

vlastní území se nutně vtírají vzpomínky na „protiteroristickou operaci“ v Čečensku, jejímž výsledkem bylo zničené hlavní město a desítky tisíc civilních obětí. Co by mohlo být příštím cílem „protiteroristických“ kobercových náletů mimo území Ruska? Nějaké hustě obydlené sídliště v Tbilisi? I kdyby generálova slova byla planým vyhrožováním, zjevují slepou uličku, do níž se dostala současná válka proti terorismu. Zásah v Iráku, který se neopíral o mezinárodní právo, ani o významnější konsensus mezinárodního společenství, a koncepce preventivních úderů v sobě skrývají nebezpečí, že se svět promění v jakýsi globální Divoký západ, v němž budou světové velmoci pořádat válečné výpravy k dopadení živých či mrtvých teroristů. Přitom občas zmasakrují - v závislosti na dokonalosti své vojenské techniky a na své kulturní vyspělosti - větší či menší počet civilního obyvatelstva, aby tak mezi ním jen dále vystupňovali pocity bezpráví, bezmoci a nenávisti a zvýšily množství potenciálních uchazečů o místo v teroristických výcvikových táborech. Jestliže se tato vize světa některým z nás mohla jevit jako přijatelná, pokud by jediným „šerifem“ na tomto Divokém západě byl náš spojenec a největší (stále ještě) demokratická mocnost, slova ruského generála jasně ukázala, že pax americana nepředstavuje zdaleka jedinou alternativu, která by mohla nahradit nějaký funkční systém mezinárodního práva.

Literární noviny 38/2004

Pussy Riot ve válce symbolů

Ačkoli happening skupiny Pussy Riot v moskevském chrámu Krista Spasitele byl především politickým protestem a proces s jejími členkami byl politickým procesem, lze na celý případ nahlížet také z religionistického hlediska. Z této perspektivy se případ jeví především jako střet dvou různých pojetí sakrálního: Na jedné straně stojí mumifikovaná posvátnost chrámu spravovaného církví, která se stala více mocenskou strukturou než společenstvím, v němž je zvěstován živý Bůh. Vedle tohoto posvátna, které se mladým lidem 21. století stává o to nesrozumitelnějším a neobyvatelnějším, čím více se odcizuje svému původnímu smyslu, je tu nové posvátno rockových koncertů, performancí, filmů a videoklipů, které představují moderní rituální formy rezonující s vnitřním světem mladé generace. Hierarchové ruské pravoslavné církve svou roli mumifikátorů smutně zpečetili spojenectvím s autoritativním režimem, který brutálně pošlapává základní hodnoty, jež přineslo Evropě a světu právě křesťanství, jako je idea nezadatelných a nezczitelných lidských práv. Mladé punkerky na to odpověděly po svém: Vtrhly se svými vlastními sakramentálními formami přímo do srdce petrifikovaného posvátna, jež se pro ně stalo symbolem spojenectví dvou bohaprázdných (byť s ústy boha plnými) mocí. V rámci války symbolů šlo jistě o cílený frontální útok přímo na hlavní stan nepřítele. Útok o to bolestivější, oč větší význam pravoslavná církev připisuje posvátnému chrámovému prostoru a ikonám, jimiž je vyzdoben. Tím lze také do jisté míry vysvětlit hysterickou reakci, kterou umělecká

kreace v chrámu vyvolala a která není zcela pochopitelná ani z faktu, že šlo o protest proti Putinovi.

Z pohledu religionistiky je rovněž zajímavá otázka, zda lze punkovou píseň Pussy Riot opravdu považovat za modlitbu. Obviňování členek kapely z náboženské nenávisti každopádně ostře kontrastuje se skutečností, že obsah písně je navzdory drsnosti formy vlastně velmi zbožný. Bohorodička v ní není nijak znevažována, ani není zpochybňována její role orodovnice, nýbrž je svérázným jazykem punkerek vzývána, nemluvě o tom, že předmět prosby (vyhnání Putina) je veskrze bohudobý.

Je-li však tato píseň skutečně modlitbou, pak bychom také mohli doufat, že bude vyslyšena. Jenom si zřejmě budeme muset chvíli počkat, neboť božské míry času jsou poněkud odlišné od těch lidských. Podíváme-li se ovšem na situaci pozorněji, může nás napadnout, že prosba punkerek se již možná před našimi zraky začíná vyplňovat. Uvážíme-li, jak podivuhodnými cestami někdy bývají modlitby opětovány, nelze vyloučit, že Bohorodička si za nástroj vyplnění prosby vyvolila prosebnice samotné. Tři křehké dívky, jimž tupá moc v reakci na happeningovou kreaci nasadila pouta a vsadila je do klece – již pouhý tento obraz, který obletěl svět, má mimořádnou výpovědní hodnotu a názorně odhaluje pravou povahu putinovského režimu, jenž se své zločiny jinak snaží zakrývat rouškou propagandy. Ve světě moderních forem posvátna má právě takovýto obraz značný potenciál mobilizovat světovou veřejnost. Happening, který děvčata z Pussy Riot začala v chrámu Krista Spasitele, tak pokračuje: Nevědomě se na něm podílí i sama mocenská mašinérie putinovského Ruska, ale jako pravé sakramentální dění je snad vposled

v režii vyšší moci, která si sice obvykle dává na čas, ale ráda vstupuje do hry inkognito ve chvíli, kdy to ostatní aktéři nejméně čekají.

Hospodářské noviny 22. 8. 2012

Nebezpečná hra s hybridním fašismem

„Rusko se rychle proměňuje ve fašistický stát. Máme zde propagandu vytvořenou podle modelu nacistického Německa. Máme jádro útočných oddílů jako SA (...). Máme stranu vystavěnou na kultu vůdce (...). Máme šovinistickou a agresivní zahraniční politiku, opětovné rozněcování imperiálních komplexů, militarizaci společnosti. To jsou rysy fašistického režimu. Ale Putin není fašista. Putin pouze cynicky používá některé elementy minulosti a mísí je dohromady s jinými – například se sovětskými tradicemi – a hybrid je na světě: současný hybridní fašismus.“

Tato slova mimo jiné pronesl Boris Němcov ve svém posledním interview pro polskou verzi *Newsweeku*. Jeho analýza byla verifikována jen o dva dny později děsivě názorným způsobem, když se sám stal obětí režimu, který tak pronikavě popsal. Ať už byl Němcov zavražděn na přímý pokyn Kremlu, nebo vraždu vykonal z vlastní iniciativy některý z jeho přísluhovačů či úderných oddílů zrozených v jedovatě nenávislné atmosféře, již prostřednictvím ochotných sdělovacích prostředků šíří kremelská propaganda, jeho smrt v každém případě tragicky potvrzuje pravdivost celkového popisu, jak jej podal jen pár hodin před svou smrtí. Brutální vražda Němcova je dalším krvavým kamínkem do mozaiky, která tvoří obraz stavu současného Ruska.

Je lhostejné, co k této vraždě nyní prohlašuje prezident Putin. Jakou váhu ještě mohou mít slova člověka, který

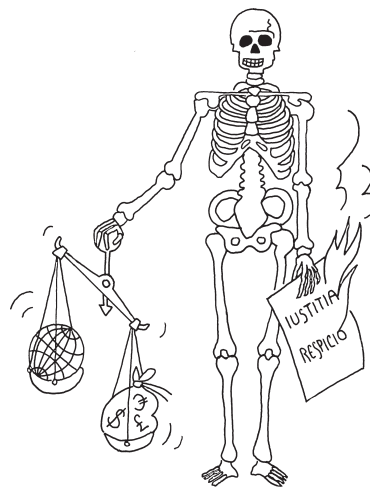
tolikrát zjevně lhal? Skutečnou tvář hybridně fašistického režimu dnes odhalují především osudy jeho obětí, které měly být umlčeny, ale ve skutečnosti o to hlasitěji žalují a svědčí o vině svých vrahů. Veřejnost a političtí představitelé na Západě by ve vlastním zájmu měli pozorně naslouchat především jejich hlasům, nikoli desinformačním hrám bývalých rozvědčků.

Vedení současného Ruska se podobá malým dětem, které si zakrývají oči a myslí si, že jsou neviditelné. Všem důkazům navzdory dupají vztekle nožkou a dokola opakují: „Naši vojáci ani zbraně na Ukrajině nejsou!“ Aby odvedly pozornost, hlasitě povykují a ukazují prstem na druhé: „To oni si začali, Amerika, prohnily Západ, fašisté na Ukrajině!“ Je nanejvýš udivující, že mezi našimi politiky se stále najdou ještě hloupější děti, které hrají tuto hru s nimi a naoko dělají, že je opravdu nevidí.

Kremelští vládcové nedokážou svým obyvatelům nabídnout žádnou smysluplnou vizi pro budoucnost, a tak vyvolávají duchy minulosti a chrastí starým fašistickým a imperiálním harampádím. Součástí tohoto harampádí je archaická představa, že blaho státu a občanů lze zajistit územní expanzí, a že tento domněle „vyšší zájem“ ospravedlňuje zabíjení lidských bytostí. Hra na neviditelnost se za těchto okolností stává velmi nebezpečnou i pro nás. Vyroženě tragikomické pak je, když někdo z tuzemských ochotníků zúčastněných v této hře osočuje předky z údajných minulých selhání vůči nacistickému Německu, zatímco sám zcela neomluvitelně selhává tváří v tvář současnému hybridnímu fašismu v Rusku.

Ihned 6. 3. 2015

VI. Lidská práva na vahách české politiky

Lidská práva na vahách

V posledních dnech hned dva významní činitelé - reprezentanti moci světské i církevní - vyjevili svůj svérázný pohled na problematiku lidských práv. Premiér Petr Nečas svůj názor na hodnotu lidských práv, svobod a životů symbolicky vyjádřil na veletrhu uprostřed strojů, kde tuto hodnotu položil na jednu misku vah, zatímco na druhou postavil zájmy českého exportu. Přitom nám odhalil zásady správného vážení, jimiž by se měla řídit naše zahraniční politika: Miska se zájmy českého exportu nabývá na váze úměrně významu obchodních partnerů, kteří jsou na ní kladeni, zatímco podporu lidských práv lze podle potřeby zlehčovat např. tím, že ji zařadíme do kategorie „módních politických projevů“. A hned pro názornost uvedl dva příklady: Na jednu misku vah vložil případ ruské skupiny Pussy Riot a Tibetu, na druhou pak Rusko a Čínu. Výsledek jeho vážení lze shrnout asi takto: Tři dívky, které dostaly dva roky kriminálu za svůj happening v moskevském chrámu Krista Spasitele, nám nestojí za to, abychom kvůli nim ohrožovali své obchodní zájmy. Zvláště, když se způsob protestu punkerek přičítá premiérově jemnému vkusu. Také osudy desetitisíců zavražděných, vězněných, vyhnaných či jinak perzekvovaných Tibetanů neváží mnoho ve srovnání s našimi obchodními zájmy a možnostmi na čínském trhu. Kvůli dosažení správného váhového poměru je jen třeba starost o tyto osudy zlehčit jako „politickou módu dalajlámismu“.

Rovněž arcibiskup Dominik Duka položil lidská práva a svobody na váhy. Tentokrát se ovšem na druhé misce

vah neocitly zájmy českého exportu, nýbrž „city a tradice“ pravoslavných věřících. Výsledky vážení ovšem dopadly dost podobně. City a tradice věřících pro hlavu české katolické církve váží víc než lidská práva. Více než fakt, že tři dívky byly odsouzeny za svou uměleckou kreaci, mu vadí „hulvátský projev“ punkerek, jejichž „potupu chrámu“ dokonce přirovnal k jeho zničení Stalinem. Arcibiskup zároveň zdůraznil, že případ nesmí být viděn jednostranně a je třeba ho zasadit „do celého kontextu.“ S tím nelze než souhlasit. Záleží ovšem na tom, pro jaké souvislosti je kdo vnímavý.

Kontextem případu Pussy Riot jsou především poměry v současném putinovském Rusku. Putinův režim má přitom na svědomí desetitisíce nesmyslně zabitých civilistů ve válce v Čečensku, další stovky zmizelých, umučených či zavražděných lidí po této válce, desítky zavražděných novinářů či aktivistů, další stovky perzekvovaných a vězněných odpůrců režimu atd. Tím, že se představitelé pravoslavné církve spojili s tímto režimem, dali najevo, že jim jsou hodnoty a ideály jejího zakladatele a Pána lhostejné. Jestliže za těchto okolností zraňuje jemnocit arcibiskupa Duky nejvíce „hulvátsví“ mladých punkerek, pak tím pouze dokládá svou vlastní neschopnost vnímat celý případ v jeho reálných souvislostech. Právě v kontextu drsných poměrů putinovského Ruska se jejich protest proti spolenectví Kirillova oltáře a Putina trůnu jeví jako oprávněný - a údajně „hulvátský“ způsob jeho provedení jako nevinná (snad mi slečny feministky prominou) klukovina.

Hospodářské noviny 13. 9. 2012

Zkouška z národní dospělosti

Před druhým kolem prezidentské volby bylo jen otázkou času, kdy na to dojde: Z národního vetešnictví se starým harampádím, v němž rádi zaloví populisté všeho druhu, aby jím hrozivě harašili a strašili veřejnost, byla vytažena posvátná schrána s dekrety nedotknutelnými a nezrušitelnými.

Ten z kandidátů, který před ní nepoklekl a neprojevil jí svou bezvýhradnou oddanost, tedy Karel Schwarzenberg, byl usvědčen jako zrádce národa, zatímco druhý, tedy Miloš Zeman, se pasoval na ochránce národních zájmů. Toto primitivní schéma již mnohokrát v minulosti spolehlivě zabralo. Mimo jiné před 10 lety pomohlo oslabit tehdejšího Klausova protikandidáta na prezidentský úřad Jana Sokola. Není tedy divu, že bylo použito i nyní proti Karlu Schwarzenbergovi.

Ačkoli způsob, jímž se Karel Schwarzenberg vyjádřil o Benešových dekretech, nebyl nejšťastnější, na tom, co řekl, věcně nebylo nic pohoršlivého. Z mezinárodněprávního hlediska byl odsun sudetských Němců masovou deportací civilního obyvatelstva, která nejen podle dnešních, ale i podle tehdejších konvencí představovala válečný zločin. Na druhé straně však rozhodnutí o odsunu bylo učiněno vítěznými mocnostmi po válce, již rozpoutalo Německo, které při tom samo flagrantním způsobem pošlapalo všechny mezinárodní konvence. Rozhodnutí vítězných mocností tedy nevzniklo ve standardní právní situaci. Přestože jím sudetským Němcům fakticky bylo způsobeno bezpráví, nemohou se dnes domáhat právní cestou odstra-

nění utrpených křivd. Právě proto však také není důvod, proč bychom se dnes měli bát odsun odsoudit. Takovéto odsouzení samo o sobě neznamená snahu o „revizi výsledků druhé světové války“, či dokonce otevření cesty k uplatňování majetkových nároků, jak Schwarzenbergovi neprávem předhazují Klaus se Zemanem.

Toto harašení dekrety je navíc prováděno nevkusnými šovinistickými útoky na Karla Schwarzenberga a jeho rodinu, které jsou silnou kávou i na poměry české politické (ob)scény. Bude zajímavé pozorovat, zda toto účelové brnkání na nejnižší strunky národního vědomí bude účinné. Po deseti letech Klausova prezidentování by už snad veřejnost mohla pochopit, že rozněcování nacionalistických vášní slouží především jako kouřová clona, která má odvést pozornost od skutečných problémů a kostlivců ve vlastních skříních. To, co má nynější nacionalistické rámusení přehlušit, je mimo jiné skutečnost, že v okolí Miloše Zemana se to jen hemží pochybnými lobbisty a mafiány, bývalými komunistickými kádry, lidmi napojenými na ruský kapitál či na ruské tajné služby. V tomto smyslu bude prezidentská volba významnou zkouškou naší národní dospělosti. Ukáže se, zda většina občanů ČR stále ještě skáče na špek těm, kdo účelově haraší starým nacionalistickým harampádím, či zda si spíše uvědomuje, jaké vážné nebezpečí pro demokracii představuje propojení hlavy státu s takovými podezřelými kruhy.

Hospodářské noviny 23. 1. 2013

Probouzení paní Evropy do časů uprchlické krize

Je to drsné probouzení, ale jednou to muselo přijít: Evropané si už nemohou dále namlouvat, že si zřídí svůj ostrůvek bezpečí a epikurejské oázy štěstí uprostřed moře lidského utrpení. Utrpení, které dosud znali jen prostřednictvím médií, takže se mohli stále utěšovat, že to je jakási virtuální realita, která se jich netýká, se náhle vyloďilo na jejich plážích a ubytovalo se na kartónech od krabic na jejich nádražích a v parcích. Vítejte milí Evropané ve skutečnosti počátku 21. století. Ano, uprchlíci přišli zvěstovat přímo do vašich měst a domovů neradostnou zprávu o tom, jak dnes vypadá svět mimo vaši oázu.

Evropu ovšem tito pochmurní poslové zastihli zcela nepřipravenou – podobnou poněkud pomatené postarší dámě v nedbalkách, kterou probudil z jejích sladkých snů o neomezeném růstu a stupňování blahobytu až hluk způsobený tím, jak nezvaní hosté probourávají stěny jejího domu. V hlavě se jí přitom mísí vzpomínky na vlastní principy a hodnoty, jako je respekt k důstojnosti lidské osoby a k lidským právům, s různými více či méně oprávněnými obavami, jako je strach ze ztráty vlastní životní úrovně a bezpečí či ještě děsivější noční můry, jako strach ze stěhování národů nebo z islamizace. Chová se tak jako typická osobnost s hodnotovým zmatením a dělá to nejhorší, co může v dané situaci dělat: Je zcela neschopná společné akce a vydává zcela rozporuplné signály.

Již dlouho varovně drnčí budíček pro paní Evropu:

Evropa si nemůže nadále namlouvat, že následky humanitárních katastrof obrovského rozměru udrží v bezpečné vzdálenosti od prahů svého domu nebo je bude zametat za prahy jiných domácností. Uprchlíci přicházející do Evropy jí dnes neodbytně připomínají jí samou hlásanou, avšak nedostatečně hájenou pravdu, která se v globalizovaném světě doslova stala tělem: že lidská práva jsou univerzální a nedílná, že pošlapání práv člověka v každém koutu světa je věcí náš všech a všechny nás potenciálně ohrožuje. A Evropa za této situace nemůže upírat právo na azyl běžencům z válečných zón: bylo by to v rozporu s jejími mezinárodními závazky i s jejími základními principy a hodnotami.

Na druhé straně si musí přiznat, že její obavy mají reálný základ: Uprchlická vlna vzedmutá brutálními válkami a řadě teroristických band se vskutku stala spouštěčem impulzem k širšímu geopolitickému pohybu, k němuž se v skrytu schylovalo již po několika desetiletí, k jakémusi novému stěhování národů z chudého jihu na bohatý sever či vzpourě „globálního proletariátu“, který už neusiluje o to, aby vzplála nějaká bitva, ale jemně prostě stačí dát se na pochod. A stejně naivní by bylo si myslet, že Evropu neohrožuje vytváření paralelních komunit, jež nejsou připraveny ctít její zákony a ústavy, a že vidina islamizace Evropy je jen paranoidním výmyslem, a nikoli snem, jež v sobě chová řada muslimů, a to nejen těch zcela extrémních.

V tuto chvíli by ale naše postarší dáma měla zachovat klid, ovládnout svoje strachy a nedovolit, aby získaly vládu nad jejími vlastními hodnotami a principy. Především se jí tyto obavy nesmí stát výmluvou pro její vlastní neochotu pomoci těm nejpotřebnějším. Zároveň si však nemůže

dovolit tyto strachy zametat pod koberec a měla by si dát jasnou odpověď, jak čelit zmíněným nebezpečím. Jinak se jich zmocní a zneužijí je bezuzdné síly z jejího vlastního suterénu, které jsou pro ni neméně zhoubné než její vnější nepřátelé.

Hlavně by se ale měla ihned vzchopit k společnému postupu, jehož absence je v této osudové chvíli do nebe volající. Právě svou neschopností společné akce totiž nechává volný průchod živelnému a nekoordinovanému přílivu uprchlíků, který s sebou nese jak strádání samotných běženců, tak bezpečnostní rizika pro její vlastní obyvatele. Velmi varovný budíček přitom již dlouho zvoní také České republice: aby se konečně probrala a přestala blokovat společný evropský postup svou neochotou převzít přiměřený díl odpovědnosti.

Aktuálně.cz 16. 9. 2015

Dalajláma jako Henlein aneb O ošidnosti historických paralel

Ministr zahraničí Lubomír Zaorálek přirovnal mírumilovného budhistického mnicha a nositele Nobelovy ceny za mír jeho svatost 14. dalajlámu k někdejšímu šefovi hnutí „Sudetoněmecké vlastenecké fronty“, později Obergruppenführerovi SS a župnímu vedoucímu NSDAP Konrádu Henleinovi. Za tento příměr se Lubomír Zaorálek později omluvil. Ale sama skutečnost, že takovéto absurdní srovnání vůbec mohl vypustit z úst, nám poskytuje znepokojivý vhled do jeho mentálního a hodnotového nastavení, které podle všeho sdílí s dalšími našimi ústavními činiteli.

„Respektuji to, že když máte nějakou zemi, tak že té zemi třeba vadí, že někdo místo toho, aby se setkal s oficiálním představitelem, tak se oficiálně setká s bývalým představitelem exilové vlády. Jako kdyby se někdo setkával z Konrádem Henleinem ze Sudetenlandu (...) za první republiky, když tady je oficiální vláda. Asi by nám to taky vadilo, Čechům.“ Tak doslova pravil ministr Zaorálek po své schůzce s čtyřmi nejvyššími ústavními činiteli a ministrem obrany na Pražském hradě, aby veřejnosti osvětlil důvody odmítavého postoje všech zúčastněných k nedávné schůzce ministra kultury Daniela Hermana s dalajlámou.

Je příznačné, že ministra Zaorálka nenapadly jiné, mnohem případnější historické paralely: Třeba příklady disidentů ze zemí východního bloku včetně Československa, které také měly své „oficiální vlády“, a přece to demokratickým politikům ze západních zemí nebránilo, aby se

s disidenty setkávali či aby podmiňovali spolupráci s komunistickými mocipány dodržováním lidských práv. Když se francouzský prezident François Mitterrand během své návštěvy Prahy v roce 1988 sešel s Václavem Havlem a dalšími disidenty, nepřispěchali hned předsedové francouzské vlády a obou komor parlamentu, aby vydali prohlášení ujišťující o jejich loajalitě vůči představitelům husákovského režimu, jak to nedávno učinili naši čtyři nejvyšší ústavní činitelé, když se hbitě distancovali od ministra kultury a vyznali se ze „vzájemného respektu ke svrchovanosti a územní celistvosti Čínské lidové republiky“. (Což je mimochodem v sobě sporná a bizarní formulace, neboť kde je v tomto respektu jaká vzájemnost?)

Nebo by se nabízel případ T. G. Masaryka v době první světové války: Tehdejší mocnářství také mělo svou „oficiální vládu“. A Masaryk jistě nebyl představitelem této vlády, nýbrž pouze bývalým poslancem Říšské rady, který byl (podobně jako současný dalajláma) nucen odejít do exilu, aby unikl hrozícímu zatčení, a od té doby byl považován za veřejného nepřítele monarchie číslo jedna. Přesto se našla řada diplomatů a státníků z cizích zemí, kteří s ním i dalšími členy Československé národní rady jednali jako s legitimními zástupci českého národa. Větší váhu než nároku na „územní celistvost“ Rakouska-Uherska přitom přiznávali oprávněným nárokům a aspiracím demokraticky smýšlejících národů, jako byli právě Češi (resp. „Čechoslováci“), které tehdejší monarchie nebyla ochotna a schopna uznat a uspokojit.

Jistě, historické paralely zpravidla pokulhávají, což do jisté míry platí i obou posledně zmíněných. Ale když už někdo chce mermomocí takové paralely vést, tak by měl

hledat takové, které nekulhají na všechny čtyři nohy. Zorádkovo srovnání, byť později odvolané, je ovšem zároveň užitečné tím, že názorně ilustruje smýšlení některých našich představitelů. Právě to smýšlení, ze kterého pramení ona servilní loajalita vůči nedemokratickým režimům, je jímž projevem bylo i nedávné prohlášení čtyř ústavních činitelů nebo celá řada kroků a výroků prezidenta Zemana v oblasti zahraniční politiky.

Tuzemští spojenci cizozemských despotů ve svém čistě legalistickém přístupu zjevně velkoryse přehlížejí, že tyto „oficiální vlády“ nikdy nebyly demokraticky zvoleny, a že jejich legitimita je tedy nanejvýš pochybná. A ani jim nepřijde na mysl otázka, do jaké míry postoje vládců, kteří se chopili moci a udržují se u ní nedemokratickými, často i brutálními prostředky, reprezentují postoje a zájmy lidu či jednotlivých národů jejich zemí. Vposled nám tak tito činitelé na sebe prozrazují, že jim samým jsou bytostně cizí a lhostejné základní demokratické hodnoty a principy.

Potíž je ovšem v tom, že tyto hodnoty jsou nedílnou součástí naší Ústavy. Již v samotné preambuli Ústavy stojí, že Česká republika je demokratický právní stát, založený „na úctě k lidským právům“, stát, jenž tvoří součást „rodiny evropských a světových demokracií“. Zahraničně politická orientace na demokratické země je tedy neoddělitelně spojena s demokratickým charakterem našeho ústavního pořádku. Jestliže se tu někdo usilovně snaží přeorientovat naši zemi na despotické režimy, navíc bez řádného projednání v parlamentu a bez jeho souhlasu, a ještě přitom dává okázale najevo naprostou lhostejnost k pošlapávání lidských práv v těchto zemích, jak to soustavně činí někteří naši ústavní činitelé v čele s prezidentem Zemanem, tak

se tím nevyhnutelně dostává do kolize s demokratickým ústavním řádem naší země.

Aktuálně.cz 3. 11. 2016

VII. Hradní pan Brouček – o Miloši Zemanovi

Poslední mohykán boje proti „kontrarevoluci“ ve službách Miloše Zemana

Plukovník Zdeněk Zbytek v roce 1989 patřil k armádním špičkám, které po 17. listopadu připravovaly krvavé represe civilního obyvatelstva. Dnes je milionářem s úzkými vazbami na Rusko, manažerem Strany práv občanů a pravou rukou expremiéra a prezidentského kandidáta Miloše Zemana. Svou roli při přípravě vojenského zásahu proti stávkujícím a demonstrantům v listopadu a prosinci 1989 vehementně popírá (viz jeho rozhovor pro *MF Dnes* z 20. 1. 2010). Právě díky Zdeňku Zbytkovi a jemu podobným přitom tehdejší změna režimu vůbec nemusela být tak „sametová“, jak nakonec byla.

V listopadu 1989, kdy jsem trávil druhý rok své vojenské základní služby ve vojenském útvaru ve Slaném, jsem se přímo s plukovníkem Zbytkem dostal do konfliktu kvůli své podpoře sametové revoluce. Na rozdíl od něj si tehdejší události pamatují docela přesně: V týdnu po 17. listopadu byly vojenské útvary slánské divize, jíž velel plukovník Zbytek, uvedeny do bojové pohotovosti. Na štábu ve Slaném se konaly intenzivní porady. Podle svědectví tehdejšího sekretáře náčelníka štábu, které jsem měl možnost vyslechnout, na jedné z takových porad padaly návrhy, aby vůdci stávkujících studentů byli pro výstrahu postříleni a byly uzavřeny vysoké školy.

Na zasedání ÚV KSČ, které proběhlo v onom kritickém týdnu, ministr obrany Václavík oznámil, že armáda je

připravena k zásahu proti stávkujícím a demonstrantům. V této chvíli zcela záleželo na vrcholném orgánu KSČ, zda bude mechanismus připravený k rozpoutání masakrů civilního obyvatelstva spuštěn či nikoli. ÚV KSČ učinilo jedno z mála prozíravých rozhodnutí ve své historii. Nasazení armády bylo většinou hlasů odmítnuto. „Rumunská cesta“, od níž nás tehdy dělilo jen velmi málo, díky tomu nebyla nastoupena.

Ani poté se však armádní velení nevzdávalo. Plukovník Zbytek patřil v tomto ohledu k nejiniciativnějším. Ještě 1. prosince 1989 vystoupil na sjezdu rolníků se svým bojovným projevem. Vojenská tiskárna ve Slaném na plné obrátky tiskla plakáty očerňující tehdejší vůdce Občanského fóra a jiné propagandistické materiály, které pak politrucci po nocích distribuovali po českých městech. Byla spuštěna akce určená k vytipování a eliminaci „nespolehlivých živlů“ v armádě. Vojáci byli nejprve vyzýváni k „demokratické“ diskusi, a když projevíli svůj politický názor, byli pod různými záminkami perzekvováni a odesíláni k jiným útvarům. Sám jsem z těchto důvodů – na osobní rozkaz plukovníka Zbytky – ještě na Vánoce roku 1989 trávil několik dní ve vězení vojenského útvaru v Lounech. Vlastně jsem z toho vyvázl docela dobře: Plukovník Zbytek mi předtím při výslechu vyhrožoval, že půjdu sedět na 20 let za vyzrazení vojenského tajemství či vlastizrady.

Pokud by u nás proběhl nějaký vážně míněný pokus o vyrovnání s minulostí, pak by se Zdeněk Zbytek musel zodpovídat před soudem za přípravu masakrů civilního obyvatelstva. Místo toho se z tohoto posledního mohykána boje proti „kontrarevoluci“ stal bohatý podnikatel, který – jak naznačují zprávy BIS – pravděpodobně pracuje

v nových poměrech a novými prostředky pro své bývalé zaměstnavatele. Namísto tankové divize dnes disponuje pouze pochybně nabytým kapitálem, s jehož pomocí se snaží získat vliv na některé naše politiky. To se mu také bez větších obtíží daří zejména v případě Miloše Zemana. Však přeškolení plukovníci dobře pochopili, kde jsou slabá místa naší demokracie.

Text vyšel ve zkrácené podobě v *MF Dnes* 12. 2. 2010.

Prezidentova finlandizace

V poslední době se rozběhla diskuse o tom, zda by bylo možno prezidenta Zemana obvinít z velezrady. Názory právníků na tuto otázku se různí, ale převládá názor, že konání české hlavy státu dosud nenaplňuje skutkovou podstatu tohoto ústavního deliktu. Při své nedávné návštěvě Kazachstánu, s jehož autoritářským vládcem Nazarbajevem si tolik notoval, nám nicméně prezident sám bezděčně napověděl, jak by vůči němu bylo možno postupovat, když jako řešení pro současnou Ukrajinu navrhl tzv. „finlandizaci“. Prezident jinými slovy doporučuje, aby se Ukrajina vzdala části své suverenity ve prospěch sousední velmoci, která proti ní již několik měsíců vede hybridní válku.

Ponechme nyní stranou otázku, proč prezident opět vypouští z úst takovéto výroky, které nemohou být v zájmu nikoho jiného než velmocenské politiky putinovského Ruska. Zkusme vzít jeho výrok pozitivně jako inspiraci a neotřelý podnět k současným diskusím právníků o jeho vlastní osobě. Ano, finlandizace neboli zbavení svéprávnosti – to by mohl být ten správný recept, jak naložit s ústavně neodpovědným a z řetězů zcela utrženým prezidentem. Tento postup by možná byl trochu nestandardní a neodpovídající ústavním zvyklostem, ty však prezident sám, jak známo, stejně považuje za „idiotské“.

Představme si, jak by mohla vypadat taková finlandizace českého prezidenta dle jeho vlastního scénáře, který navrhuje pro současnou Ukrajinu zmítanou hybridní válkou: Nejprve by ministr obrany vyslal několik stovek profesionálních vojáků v neidentifikovatelných uniformách

na Pražský hrad, kteří by začali vyvolávat potyčky s hradní stráží. Přitom by samozřejmě sverepě trval na tom, že tam žádní vojáci české armády nejsou, a pokud ano, že jde na nejvyšší o několik dobrovolníků, kteří si tak krátí dlouhý čas své dovolené. Při své pověstné důvěřivosti by mu prezident jistě věřil víc než vlastním podřízeným a potyčky by tak mohly nerušeně pokračovat třeba i několik měsíců. V první fázi by stačilo, kdyby hradní separatisté obsadili třeba I. nádvoří, Míčovnu a Daliborku s Nejvyšším purkrabstvím. Prezidentská kancelář by se ocitla v defenzívě, neboť by její síly byly zcela vstřebány touto hradní „občanskou válkou“, zatímco mluvčí Ovčáček by mohl naplno rozvinout své schopnosti v rámci regulérní válečné propagandy.

Vláda by nařídila ČEZu, aby Pražskému hradu několikanásobně navýšil ceny elektřiny, a pokud by Hrad nebyl ochoten či schopen tuto částku uhradit, byly by mu přerušovány dodávky elektřiny. Parlament by radikálně seškrtnal rozpočet prezidenta. Poté by začal vysílat na Pražský hrad konvoje s humanitární pomocí sponzorované Agroferem. Těmito dodávkami by si jednak získal na svou stranu zaměstnance Pražského hradu, jednak by s nákladem mohl občas propašovat zbraně a munici pro Stropnického zelené mužíky a v utajení odvést raněné či padlé.

Až by byl Pražský hrad zcela zdecimován, prezident by byl převezen do zámku v Lánech, kde by bylo zřízeno multifunkční centrum sloužící jako psychoterapeutický ústav pro bývalé hlavy státu a zároveň jako protialkoholní léčebna. Vedle článku o ústavní neodpovědnosti prezidenta by byl do Ústavy ČR vtělen i článek o jeho nesvéprávnosti. O prezidentovy pravomoci by se pak podělily ostatní

ústavní instituce. O budovy Pražského hradu by se rozdělila katolická církev s Univerzitou Karlovou. Ve zbývajících prostorách by se mohly zřídit kavárny. Finlandizací prezidenta by tak mohl být uveden do chodu obtížný proces re-kultivace zdevastované krajiny české politiky.

Ihned 27. 11. 2014

Prezidentova selhání za časů „superholokaustu“

Ve svém projevu na Valném shromáždění OSN z minulého týdne prezident Zeman varoval před islamistickým terorismem jako před největším nebezpečím pro naši civilizaci. Přitom zároveň označil působení teroristických skupin na Blízkém východě a v Africe za hlavní příčinu současné migrační vlny. Jak upozornil internetový deník *International Business Times*, je zvláštní rozpor, když takto hovoří hlava státu země, která zároveň odmítá převzít jakoukoli humanitární odpovědnost za desetitisíce uprchlíků proudících do Evropy.

Na mezinárodním fóru konaném letos v lednu u příležitosti 70. výročí osvobození koncentračního tábora Osvětim hovořil prezident Zeman ještě plamenněji. Tehdy dokonce označil masové vraždění, jehož se dopouští tzv. Islámský stát, za náš současný „superholokaust“. Pomineme-li poněkud nevkusný způsob této formulace, která se snažila vytvořit vyšší stupeň od termínu označujícího hrůznou událost, jež těžko snese jakékoli srovnání, natož pak stupňování, bylo snad tehdy možno dát prezidentovi za pravdu alespoň v tom, že v naší současnosti se opět odehrávají obudné zločiny proti lidskosti a že svým nečinným přihlížením možná selháváme podobně, jako mnozí selhali tváří v tvář zločinům nacistického Německa.

Rozpory v prezidentových slovech i činech jsou do očí bijící: Jestliže v souvislosti s islamistickým terorismem hovoří o „superholokaustu“ a vidí v něm hlavní příčinu sou-

časné migrační vlny, jak je pak možné, že uprchlíkům přicházejícím do Evropy vzkazuje, že je k nám nikdo nezval a vehementně se staví proti jejich přijímání? Není pak sám ukázkovým příkladem historických selhání, před nimiž sám varuje?

Jistě, současná uprchlická krize je problémem velmi složitým a vlastně vůbec nemá smysl mluvit o běžencích směřujících do Evropy jako o homogenní skupině. Vzdušná uprchlická vlna přináší na evropský kontinent migranty přicházející z různých zemí a z různých motivů a nese s sebou také specifická bezpečnostní rizika, před nimiž není radno zavírat oči. Ale i když toto vše vezmeme v úvahu, zbývá nám velká skupina běženců hledajících bezpečí před válkami a islamistickým terorismem. V tomto ohledu Evropa s uprchlickou krizí v jistém smyslu skutečně zažívá podobnou noční můru, jaká ji sužovala v předvečer druhé světové války, tentokrát ovšem v globálním měřítku. Kategorické odmítní převzetí humanitární odpovědnosti, jaké předvádí český prezident i někteří další čeští politici, za této situace opravdu neblaze připomíná selhávání, jehož se kdysi dopouštěli představitelé řady evropských zemí vůči lidem přicházejícím před nacistickým terorem.

Další nápadný rozpor spočívá v tom, že prezident Zeman tolik zdůrazňuje vinu islamistických teroristických skupin na současné humanitární katastrofě, zatímco zcela přechází mlčením, že většina syrských běženců přecháží před režimem Bašára al-Asada a že na účet tohoto režimu je také třeba připsat většinu z dnes již bezmála čtvrtmilionu lidských obětí války v Sýrii. Za těchto okolností rovněž udivuje, že se prezident v poslední době tolik přimlouval za zapojení Ruska do „mezinárodní koalice proti

terorismu“, včetně bojů v Sýrii. Bylo to přece právě Rusko, kdo celá léta blokoval vojenské „řešení v místě konfliktu“, po němž dnes prezident a další naši politici jednohlasně volají. Dosavadní vojenské angažmá Ruska v Sýrii navíc naznačuje, že jeho údajný boj proti IS je spíše zástěrkou pro podporu Asada ve válce proti opozici a že zřejmě povede jenom k další eskalaci konfliktu, a tedy i k dalšímu přílivu uprchlíků do Evropy.

Namísto knížecích - či vlastně zemanských - rad světovému společenství, jak má postupovat proti teroristickým organizacím, by tudíž možná více prospělo věci, kdyby prezident přestal podporovat pochybnou politiku putinovského Ruska (nejenom) na Blízkém východě a přehodnotil svůj příkře odmítavý postoj k lidem, z nichž mnozí - alespoň podle jeho vlastních slov - prchají před novodobým „superholokaustem“.

Aktuálně.cz 7. 10. 2015

Neviditelný prezident

Je tomu jen pár dní, co prezident Zeman vyplísnil amerického velvyslance Schapira za jeho údajnou nepřítomnost na oslavě svátku 28. října na Pražském hradě. Tato kritika na adresu velvyslance Schapira ovšem byla jen další epizodou z hradní frašky, jejímž hlavním hrdinou je prezident iluzionista, který o věcech, které nejsou (např. Peroutkův článek „Hitler je gentleman“ či uprchlická vlna jakožto řízená invaze), sveřepě tvrdí, že jsou, zatímco o věcech, které jsou (např. ruští vojáci na Ukrajině či pan Schapiro na Hradě), prohlašuje, že nejsou. Shodou okolností se však prezident Zeman hned na státní svátek 17. listopadu dopustil nepřístojnosti, kterou sám neprávem vyčítal americkému velvyslanci: Zatímco pan Schapiro se osobně zúčastnil oslav sametové revoluce v ulicích Prahy, český prezident se ten den na veřejnosti vůbec neukázal - anebo byl (smíme-li si vypůjčit slova mluvčího Ovčáčka, která sám pronesl na adresu amerického velvyslance) „během slavnostních okamžiků neviditelný“.

O důvodech prezidentovy nepřítomnosti - či neviditelnosti - během oslav demokracie a svobody se můžeme jenom dohadovat. Buď tento svátek nepovažuje za dost významný, nebo byl společensky unaven po „Česko-čínském investičním fóru“, které naopak považoval za dost důležité, aby na něm projev pronesl, nebo měl prostě obavy z negativních reakcí občanů v ulicích Prahy na svou osobu. Nejbližší pravdě možná bude třetí důvod: Prezident si jistě ještě velmi dobře pamatuje ponížení, které zažil před dvěma roky na Albertově, kdy byl zdejším shromážděním vypískán,

zatímco ostatním prezidentům ze zemí Visegrádu se od téhož shromáždění dostalo vřelého přijetí a potlesku.

I kritikům prezidenta Zemana z toho musí být trochu smutno. Ano, máme prezidenta, který se obává vyjít 17. listopadu na veřejná prostranství Prahy, aby zde nebyl vypískán. Propaganda Pražského hradu v tom vidí doklad nekulturnosti Zemanových odpůrců, které se snaží bagatelizovat jako onu mytologickou „pražskou kavárnu“. Ve skutečnosti je to hlavně důsledek toho, že prezident Zeman sám svými populistickými, a nezdědka urážlivými či vulgárními výroky a kroky rozsévá rozbroj a rozkol, rozděluje a rozeštvává společnost. A je to ovšem také důsledek toho, že prezident ostentativně opouští půdorys základních demokratických a humanistických hodnot a principů, v jejichž jménu se odehrála sametová revoluce, že nás svou zahraniční politikou vyděluje z rodiny demokratických zemí, zatímco utužuje vřelé vztahy s nedemokratickými režimy.

Mluvčí Ovocáček prohlásil, že prezident chtěl tentokrát oslavy sametové revoluce přenechat studentům a široké veřejnosti. To je od něj jistě pěkné. Zároveň si však hradní mluvčí neodpustil označit Koncert pro budoucnost, jímž vyvrcholil Festival svobody, za „klasický antizemanovský politický mítink“. Zdá se, že na Pražském hradě zavládla nervozita: Zatímco Zemanových příznivců se v Praze 17. listopadu sešlo pár desítek, na Václavském náměstí se shromáždilo více než 40 000 lidí. Je sice pravda, že z úst některých řečníků na Koncertu pro budoucnost zaznívala kritika na adresu hlavy státu i dalších politiků, třeba Andreje Babiše. Kdyby se však prezident a jeho mluvčí nebáli svých spoluobčanů a vypravili se mezi ně, zjistili by, že

Václavské náměstí bylo plné usměvavých a sympatických lidí a že zde vládla ona pozitivní a radostná pospolitá atmosféra, která byla tak typická pro listopad 1989. Jestli tito lidé byli „antizemanovští“, tak asi tak, jako stojí hmota proti antihmotě. Je-li totiž někdo „anti“, tak je to především prezident Zeman a jemu podobní politici. To oni stojí proti slušným lidem, proti demokraticky a humanisticky smýšlejícím občanům této země. Tito občané se jen brání – a hlavně brání základní demokratické hodnoty a principy, na nichž je založen tento stát. A je opravdu smutné, že právě těchto občanů se náš prezident musí bát.

Aktuálně.cz 21. 11. 2016

Pomatenci hledající prezidenta?

„Neslyšeli jste o onom pomateném člověku, jenž za jasného dopoledne rozžal svítilnu, běžel na tržiště a bez ustání vykřikoval: Hledám Boha! Hledám Boha! - Protože tam právě stálo mnoho z těch, kdo v Boha nevěřili, vzbudil velké veselí: Snad se neztratil? pravil jeden. Což se zaběhl jak dítě? řekl druhý. Nebo se schoval?“

Tato slavná scéna z *Radostné vědy* Friedricha Nietzscheho mimoděk tane na mysli v souvislosti s iniciativou „Hledáme prezidenta - Kroměřížská výzva“ a reakcí části české společnosti na ni. Nelze se zbavit dojmu, že mnohým našim novinářům a spoluobčanům se iniciátoři Kroměřížské výzvy jeví tak trochu jako pomatenci, kteří za jasného dopoledne se svítilnou v ruce hledají budoucího prezidenta.

Kroměřížská výzva deklaruje jako svůj cíl vybrat kandidáta pro příští prezidentskou volbu, který bude věrohodně ztělesňovat a hájit základní demokratické principy a hodnoty. Tato iniciativa na první pohled nežádá nic zvláštního: Chce jen slušného prezidenta, který bude skutečně oddán hodnotám zakotveným v Ústavě včetně Listiny základních práv a svobod. Prezidenta, který bude skutečně ctít a hájit základní hodnoty a principy, na nichž bylo založeno samostatné demokratické Československo v roce 1918 i naše znovuobnovená demokracie v roce 1989. Prezidenta, který v souladu s těmito hodnotami bude utvářet naši zahraniční politiku a bude usilovat o to, aby naše země zůstala součástí rodiny demokratických a civilizovaných států.

Ačkoli je tento požadavek vlastně minimalistický, dnes bohužel není nijak samozřejmý. Žijeme v době, kdy zá-

kladní demokratické hodnoty u nás snad nejsou ještě zcela mrtvé, jako je podle Nietzscheova „pomatenec“ mrtev Bůh, ale jsou rozhodně smrtelně ohrožené. Možná žijeme v přelomové a kritické době, kdy je v sázce demokratický vývoj v naší zemi i naše zahraničněpolitická orientace, v době, kdy je namístě volat spolu s oním „pomatencem“: „Kam se pohybujeme my? Což neustále nepadáme?“ A jak dobře víme, prezident může tento pohyb výrazně akcelarovat či ovlivnit jeho směr.

Přitom vážně hrozí, že v příští prezidentské volbě opět uspěje kandidát, který ústavním a demokratickým hodnotám skutečně oddán není a který ani není přesvědčeným zastáncem našich přátelských a spojeneckých svazků s demokratickými zeměmi. Jakým směrem se za jeho vedení bude naše země pohybovat a jaké to může mít následky, již tušíme. Navíc lze očekávat, že některým z těchto kandidátů se dostane vydatné podpory od finančních skupin na ně napojených či od autoritářských režimů, jako je Rusko či Čína, které se dlouhodobě snaží ovlivňovat vývoj v naší zemi i v Evropské unii a prosazovat skrze naše politické představitele své zájmy, jak před tím ostatně varuje i poslední zpráva Bezpečnostní informační služby. Tomuto miliardovému kapitálu samozřejmě nemohou běžní občané konkurovat. Proti finančnímu kapitálu však chce Kroměřížská výzva postavit sociální kapitál: rozvětvenou síť občanské společnosti.

Proto bylo a je hlavním úkolem této iniciativy vytvořit celorepublikovou síť aktivních občanů, kteří se budou nejen podílet na výběru jednoho společného kandidáta, ale nakonec ho také při prezidentské volbě podpoří. Kroměřížská výzva, to je zejména síť těchto občanů z celé země,

kteří chtějí ve svém vlastním zájmu vzít příští prezidentskou volbu do svých rukou a zasadit se o zvolení slušného, prodemokraticky a prozápadně orientovaného prezidenta. Tato iniciativa nechce, aby kandidáta pro příští prezidentskou volbu určovala nějaká úzká skupina lidí, ale aby si ho vybrala sama občanská společnost. Výběr kandidáta je přitom zcela demokratickým procesem, který lze přirovnat k jakýmsi „primárním občanské společnosti“. Každý signatář svým podpisem této výzvy získá možnost přímého zapojení do samotného výběru kandidáta a svým opakovaným hlasováním spolurozhoduje o tom, který kandidát nakonec uspěje.

Jedním z cílů Kroměřížské výzvy je, aby prodemokratictí a prozápadní kandidáti již v prvním kole prezidentské volby netřísťili síly. Jde jí o to, aby se dostalo co nejširší podpory jednomu kandidátovi, který bude mít nejlepší šanci postoupit do druhého kola prezidentské volby. Na základě zkušenosti z minulé prezidentské volby chce předejít tomu, aby si tito kandidáti navzájem ubírali hlasy a v důsledku nakonec dopomohli k cestě na Hrad kandidátům, kteří zpochybňují či ohrožují demokratické a prozápadní směřování naší země. Proto také bude apelovat na kandidáty, u nichž se ukáže, že nemají reálnou šanci na úspěch v prvním kole prezidentské volby, aby se kandidatury vzdali ve prospěch nejnadějnějšího kandidáta a podpořili ho.

Cíl Kroměřížské výzvy je ovšem obecnější a ambicióznější: Chce vyvolat a vést celospolečenskou veřejnou debatu o úřadu prezidenta a hodnotách, které by měl ztělesňovat. V rámci této diskuse chce pozitivně ovlivnit společenskou atmosféru v naší zemi, pozvednout opět do společného

povědomí hodnoty demokracie, svobody a právního státu, a to již v době před krajskými a parlamentními volbami.

Jakkoli se mnohým toto počínání může jevit pošetilé a nezvyklé, je otázkou, zda tito podivíni hledající prezidenta – stejně jako onen „pomatenec“ z *Radostné vědy* – nedohlížejí dál než ostatní a nemohli by spolu s ním zvolat: „Neochladilo se? Nepřichází neustále noc, stále více noci? Nemusíme zapalovat svítilny již dopoledne?“

Aktuálně.cz 7. 9. 2016

Hradní pan Brouček a jeho epochální výlet do minulosti

Prezident Zeman se již stal předmětem výzkumu rozmanitých vědních oborů, literární vědu nevyjímaje. V nedávné době tak bylo učiněno několik více či méně seriózních pokusů identifikovat v českém písemnictví literární typ, jenž by nejlépe vystihoval tuto složitou a pro mnohé tak neuchopitelnou postavu současné české politiky. Po pravdě řečeno však tyto tápavé pokusy doposud nepřinesly uspokojivých výsledků a nebyly korunovány kýženým úspěchem. Po důkladném přebírání v pokladnici české literární tvorby nyní přicházíme s novou hypotézou, která je vypočtena důvody natolik nevývratnými, že nebude jen tak lehko ji zpochybnit: Mnohé ukazuje na to, že nejpřesnějším literárním předobrazem naší současné hlavy státu je pan Brouček Svatopluka Čecha. Obě postavy každopádně vykazují řadu nápadných podobností a shod, až na několik málo rozdílů, které tu rovněž nehodláme zamlčet.

Vskutku, při bližším přihlédnutí se věc jeví tak, jako by se Miloš Zeman v době svého mnohaletého pobytu na Vysočině propadl do katakomb ústících hluboko do minulosti, podobně jako pan Brouček, když neopatrně odcházel z pivnice Vikárka posilněn „spřízněným mokem“ a spletl si směr. Cesta katakombami ovšem Miloše Zemana z počátku 21. století nedovedla do středověké klenotnice plné skvostných pokladů, jako pana Broučka, ale do zásobnice s arzenálem zpuchřelé ideologické veteše z 19. a první poloviny 20. století.

Mezi harampádím, k němuž se pan domácí Zeman dotrhl katakombami vedoucími do minulosti, mu zjevně nejvíce učarovala zbroj nacionalistická. Místo „stát a zákon“ se tak naučil říkat „národ“, místo „občan a člověk“ se naučil říkat „Čech“, místo „občanská a politická práva“ se naučil říkat „právo původu a fakt narození“. Namísto úcty ke konstituci, demokratickým principům, právnímu státu a lidským právům mu tane na mysli přináležitost k půdě a posvátný svazek pokrevní. Jak obecně známo, k podstatě tohoto souručenství patří, že se utužuje pomocí obrazu vnějšího a potažmo i vnitřního nepřítel. A hle, ten přichází jak na zavalanou v podobě hord přivandrovalců a mohamedánů, jejichž děsivý zjev poněkud přibarvený mediální vitráží a bujnou fantasií křísí vzpomínky na dávnou vojnu s Turkem, a potažmo v podobě jejich domácích pomahačů.

Ano, podobně jako u pana domácího Broučka jsou s tímto výletem do minulosti spojeny ony zvláštní zrakové přeludy, které „ukazují skutečnost v divném zmatení a zpitvoření, všechno zkřivené, klikaté, nemožně protáhlé nebo skrčené, ba i zdvojené“, jak se to panu Broučkovi někdy jevilo nejenom na jeho nočních cestách z hostince za klamného svitu měsíce, ale také v strízlivém světle denním, když se ocitl uprostřed středověkého města pražského.

Rozdíl je ovšem v tom, že Miloši Zemanovi se na tomto výletě do minulosti zalíbilo a dobře se v ní zabydlil. On totiž, na rozdíl od pana Broučka, svůj epochální výlet proti proudu času nepodniká sám a na vlastní útraty, ale bere s sebou nemalou část české veřejnosti, která jej na oplátku pasuje do role ne tak ledajakého pana domácího, ale hradního pána Broučka. V po léta zatuchlém

prostředí tuzemské politiky se vyrojily statisíce pánů Broučků a paní Broučkových, z rozličných příčin zklamaných a k smrti vystrašených různými nebezpečími, jež tu nehodláme nijak zlehčovat, a zároveň okouzlených tou parádní závratnou jízdou, díky níž se jako mávnutím proutku vše složitě jeví tak jednoduchým a jež poskytuje docela iluzorní, zato však mile hřejivý pocit bezpečí. Ti všichni dnes vděčně a oddaně stojí za svým hradním pánem Broučkem v jednom šiku jako jeden Brouček. Spolu s ním se tak propadá do katakomb vedoucích do minulosti i značná část českého národa a český stát.

Náš současný pan Brouček ve svých cestách do minulosti není osamělý ani na mezinárodním poli. Obskurní cestovatelé časem se v poslední době rojí jako jedovaté muchomůrky po dešti. Již dlouhou dobu pluje kremelský pán na mohutném stroji času s osvědčeným, avšak modernizovaným motorem z dílny čekistů do časů zašlé imperiální slávy a unáší s sebou svou rozlehlou zemi i s jejími četnými obyvateli.

Kdo by se divil, že mezi dvěma souputníky spějícími proti času panuje tak hluboké srozumění a taktéž vřelá a čilá družba? A především je tu také početně sice nevelká, leč panický děs budící skupina mohamedánů, kteří svým souvěrcům nabízejí ještě divočejší jízdu až do krutých a drsných dob středověku. Nelze přehlédnout, že náš hradní pan Brouček je jejich hrůzným zjevem cele zaměstnán nevida pro ně čtená jiná nebezpečí. A není divu, vždyť právě oni nejlépe zapadají do jeho obrazu nepřítelů a jsou mu vhodnou záminkou k tomu, aby mohl burcovat k boji proti všem přivandrovalcům a mohamedánům. Ve srovnání s jejich výpravami do pekel na zemi, jež snad nebyla

vidána ani v dobách jejich středověké cílové destinace, se výlety našeho pana Broučka jistě jeví jako nevinná lapálie. Avšak čelit těm, kteří nás chtějí strhnout do krutostí středověkých řeží, vlastními výpravami do minulosti, je poněkud neprozíravé ne-li přímo nebezpečné počínání. Vždyť to je přesně to, co chtějí, neboť i oni ze všeho nejvíc mají zapotřebí nepřítelů, jenž s nimi bude vést jejich náboženské a civilizační války z dob dávno minulých.

Stokráte si můžeme opakovat, že „není přece možno, aby čas se zastavil, neřkuli aby šel nazpátek“. Jízda proti proudu času se však již i pro nás, kdo se jí nechceme účastnit, stala skutečností. Tato cesta je tím nebezpečnější, čím více nás vzdaluje z přítomnosti, která navíc sama nezůstává stát, ale uplývá s tím, jak přichází budoucnost stále nová se svými výzvami. Zatím však naše společnost nenašla východ z katakomb, který by ji přivedl zpět do přítomnosti a umožnil jí hledat odpovědi přiměřené 21. století. Všem těm pánům Broučkům a paním Broučkových se totiž na výletě proti proudu času tolik zalíbilo, že nedbají na jakékoli výzvy k návratu, ba reagují na ně nedůtklivě, podrážděně či přímo agresivně.

Nezbývá nám tak zatím než tančit „mečový tanec mezi přítomností a minulostí“, v němž zřejmě ještě utržíme mnohé krvavé šrámy. Cesta proti proudu času sice může mnohým poskytnout krátkodobé uspokojení a jiným z ní může kynout i nemalý prospěch a zisk, ale není perspektivním ani dlouhodobě udržitelným podnikem. Není pochyb o tom, že se jednou budeme muset vrátit do našeho století, v němž se zřejmě jako pan Brouček probudíme v prázdném sudu, celí zablácení a s těžkou kocovinou. Otázkou je jen, jak dlouho to bude trvat, kolik krvavých šrámů při

tom utržíme a jak velkou cenu za onen epochální výlet na-
koniec budeme muset zaplatit.

Svobodné fórum 12. 2. 2016

VIII.

Rozhovory – interview o všemožných monstrech a občanských aktivitách

Co otrásá českou demokracií?

Václav Němec byl jedním z organizátorů a moderátorem panelové diskuse „Budování demokracie v Česku“, která se konala při příležitosti 24. výročí 17. listopadu na půdě Filozofické fakulty UK. Václav Němec je zároveň jedním ze signatářů nedávné výzvy k odebrání Truman-Reaganovy medaile za svobodu Václavu Klausovi. Položili jsme mu několik otázek.

Jak panelovou diskusi hodnotíte?

Osobně jsem tuto debatu vnímal jako důstojný a smysluplný způsob, jak oslavit výročí 17. listopadu, s nímž si dnes mnoho lidí neví rady. Myslím, že výročí 17. listopadu by mělo být především příležitostí k připomenutí hodnot a principů, v jejichž jménu se sametová revoluce uskutečnila, a ke kritickému hodnocení toho, do jaké míry jsou tyto principy a hodnoty u nás opravdu uskutečňovány. Takováto reflexe také byla cílem naší debaty. Panelisté, kteří v ní vystoupili, představovali velmi pestré názorové spektrum a dva z nich – Petr Pithart a Petr Havlík – byli též důležitými aktéry událostí uplynulých 24 let. V debatě zazněla řada zajímavých svědectví, inspirativních postřehů a několik zajímavých názorových výměn. Komplexnější hodnocení uplynulých 24 let a nějakou pronikavější diagnózu současného stavu naší demokracie však debata podle mého soudu nepřinesla.

Byly podle vás projevy panelistů dostatečně sdílné a kritické, nebo vám něco i po těchto stránkách chybělo? Narážím na vaši nepřilíš vyslyšenou výzvu k otevřené kritice konkrétních osob či konkrétních skupin osob, které se podílely na polistopadovém vývoji.

Po této stránce jsem byl poněkud zklamán. Myslím, že zejména Petr Pithart mohl být otevřenější, zvláště když ve svém článku v *MF Dnes* ze 16. 11. vyzýval mladou generaci, aby se lidí z jeho generace ptala, jak to tehdy bylo, a nijak je přitom nešetřila. Při této výzvě sice měl na mysli primárně dobu normalizace, ale podle mne je tato otázka neméně na místě, pokud jde o uplynulých 24 let. Dokonce si myslím, že otevřeně mluvit o této době je dnes naléhavější a vyžaduje to větší odvalu. Petr Pithart přitom leccos ví např. o tom, jak to bylo s černými penězi a tajnými konty ODS v devadesátých letech, kvůli nimž na podzim 1997 padla vláda Václava Klause. V tomto ohledu byl sdílnější Petr Havlík, který např. mluvil o tom, že za vlády Václava Klause v první polovině devadesátých let měli na ministerstvu financí otevřené dveře lidé jako Viktor Kožený či Boris Vostrý a že nedostatky v některých zákonech nevznikly nedopatřením, ale přímo na objednávku těchto lidí. Ale i to byl pouhý zlomek toho, co vám Petr Havlík řekne „mimo záznam“. Pro mne bylo velmi zajímavé např. jeho svědectví o tom, jak se před volbami 1992 začala rojit kolem ODS a nabízet jí své sponzorství velmi pochybná individua často s kriminální minulostí. Havlík, který se jako tehdejší volební manažer ODS zasloužil o její drtivé volební vítězství, Klause před těmito lidmi varoval a postavil ho před volbu: buď se Klaus odřízne od těchto lidí nebo

s ním Havlík ukončí spolupráci. Václav Klaus si tehdy vybral to druhé.

Zaujal mě příspěvek Petra Robejška, že odpovědnost občanů za politické poměry se především odvíjí od jejich (ne)aktivity v členských základnách politických stran. Přitom sledujeme, že zavedené strany se dlouhodobě potýkají s úbytkem členů a členství ve straně obecně zpravidla není vnímáno pozitivně. Souhlasíte s Petrem Robejškem? Vzdáváme se opravdu odpovědnosti za politiku, když nejsme ochotni působit v členské základně nějakého politického hnutí či strany?

Výzva Petra Robejška, aby občané infiltrovali naše politické strany, je jistě ušlechtilá. Jenom se obávám, že pan Robejšek nemá úplně jasnou představu, jak silné filtry si některé z těchto stran nastavily a jak otřesné v nich panují poměry. Jinak ale s jeho hodnocením české veřejnosti i s jeho výzvou k větší politické angažovanosti souhlasím. Robejšek měl určitě pravdu v tom, že česká veřejnost je příliš pasivní a ve vztahu k moci se často chová lokajsky. Jenom si na rozdíl od něj myslím, že některé ze stran jsou již tak zkorumpované a možnost je změnit zdola je tak minimální, že vstoupit do nich hraničí s prozíravostí, kterou projevil např. JUDr. Sváček (nedávno navržený Milošem Zemanem na ústavního soudce), když v létě 1989 vstoupil do KSČ. Proto bych při vstupování do stávajících partají radil k nejvyšší obezřetnosti: člověk by měl důkladně zvážit, zda příslušný politický subjekt není příliš zkompromitovaný a zda má vůbec nastavené vnitřní demokratické mechanismy tak, aby nějaká jejich změna zevnitř byla možná.

Nelze podceňovat skutečnost, že některé strany jsou v rukou úzkých mocenských skupin a různých temných figur v pozadí, které dělají vše proto, aby poměry v nich panující nebyly narušeny žádným vetřelcem zvnějšku. Takové strany nemá smysl zevnitř obnovovat, spíše by měly zaniknout. Na rozdíl od Petra Robejška bych více zdůraznil další možnost, jak se politicky angažovat, totiž organizovat se na občanské bázi. Touto cestou lze rovněž vyvíjet účinný tlak na zlepšení poměrů a vytvářet podhoubí pro politickou alternativu, která nebude svázaná s momentálním politickým establishmentem. Je to běh na delší trať, ale jsem přesvědčen, že ustavení silné a dobře organizované občanské společnosti je beztak nezbytným předpokladem skutečné obrody naší demokracie. Především je třeba, aby začaly fungovat vazby mezi stranami a občanskou společností, která je zatím poměrně slabá a roztržštěná a nemalá část politiků proti ní vede nesmyslný boj, jako by to byl jejich úhlavní nepřítel. Jedině propojení se silnou občanskou společností dokáže vyvést politické strany z ghett, do nichž se samy uzavírají, a zapustit své kořeny v širší společnosti.

Jak dlouho spolupracujete s iniciativou „Vraťte nám stát!“?

V iniciativě „Vraťte nám stát!“ působím od jejího počátku, tj. od jara 2012. Impulsem k ustavení této platformy bylo zveřejnění odposlechů mezi Pavlem Bémem a Romanem Janouškem. Tehdy se zástupci asi čtyřiceti občanských iniciativ shodli, že praktiky, o nichž podávají svědectví tyto odposlechy, vážně ohrožují naši demokracii a je třeba proti

tomu něco dělat. Obrátili jsme se proto na strany zastoupené v tehdejší parlamentu s požadavkem na zřízení nezávislé parlamentní komise pro vyšetření napojení organizovaného zločinu na politiku a veřejnou správu, v níž by byli zastoupeni respektovaní příslušníci právního stavu, zástupci protikorupčních iniciativ, akademické obce, duchovní a další důvěryhodné osobnosti. Požadovali jsme, aby tato komise prozkoumala materiály BIS z posledních let mapující propojení politiků a dalších veřejných činitelů s organizovaným zločinem. Hlasování o poslaneckém návrhu, který měl zřízení komise umožnit, však bylo poslanci neustále odkládáno. Intenzivněji se práci pro tuto platformu věnují od kampaně proti Klausově novoroční amnestii, která nám zabrala několik týdnů a vyústila v historicky bezprecedentní obvinění ex-prezidenta z velezrady senátem.

Nedlouho před 17. listopadem též vaše iniciativa protestovala proti tomu, že Václavu Klausovi byla udělena Truman-Reaganova medaile za svobodu. Výzva, jejímž jste signatářem, dokonce žádala, aby tato medaile byla Václavu Klausovi odňata. Nezdá se vám však, že ohledně této medaile došlo k mírné dezinterpretaci, byť možná i díky některým Klausovým prohlášením? Nedostal ji přímo za boj proti komunismu, jak se hlásalo, ale spíše za obecnou podporu svobody a demokracie.

Truman-Reaganova medaile za svobodu má být udělována „osobám a institucím, jež prokázaly celoživotní oddanost svobodě a demokracii a odpor proti komunismu a všem jiným formám tyranie“. Václav Klaus nikdy nebyl

odpůrcem komunistického režimu, nikdy neriskoval své postavení či ztrátu zaměstnání, nepodepsal ani žádnou protirežimní petici. Proti komunismu se začal otevřeně vymezovat až po roce 1989. Zároveň se ale nikdy netajil svou averzí vůči skutečným disidentům včetně Václava Havla a soustavně proti nim vedl ideový i poziční boj. Pokud jde o boj proti „komunismu v širším smyslu“, pak se nabízí otázka, co tím vlastně Klaus myslí. Ve svém projevu při předávání Truman-Reaganovy medaile sám prohlásil, že nyní se „musíme utkávat s komunismem v jeho nových převlecích“, přičemž vyjmenoval „agresivní human-rightismus“, „transnacionální progresivismus“ a „moderní environmentalismus“ atd. „Komunismem v širším smyslu“ má tedy patrně na mysli své obvyklé nepřátele: lidskoprávní organizace, Evropskou unii a ekology. S tímto jeho bojem proti různým umělým strašákům přitom ostře kontrastuje jeho naprostá lhostejnost k otázce porušování lidských práv ve světě, která mu dovoluje navazovat vřelé vztahy s diktátory všeho druhu. Myslím, že je urážkou památky lidí, jako byli Milada Horáková, Václav Havel, Lech Wałęsa či Jan Pavel II., jestliže byla vedle nich udělena medaile za svobodu politikovi s takovýmto profilem a takovýmto postoji. Snad lze Klausovi přiznat jisté zásluhy na přechodu od totalitního systému k demokracii a tržnímu hospodářství v první polovině devadesátých let minulého století. Ale právě do té doby sahají kořeny jeho propojení s pochybným byznysem či vyloženě kriminálním prostředím, které nám znovu připomněla novoroční amnestie, při níž se téměř třetina kauz, na něž se vztahoval článek II, týkala lidí napojených na ex-prezidenta či jeho okolí.

Jak se stavíte ke Klausově odpovědi ohledně oprávněnosti jeho zásluh, že výzva nepatříčně redukuje pojem boje proti komunismu, jelikož „s nacismem nebojovali pouze partyzáni, s komunismem pouze chartisté“?

S komunismem jistě nebojovali pouze chartisté, stejně jako s nacismem nebojovali pouze partyzáni. Ale nechápu, proč udělovat vyznamenání za boj s komunismem člověku, který s ním nebojoval vůbec. Klausův výrok je typickým odvedením řeči od jádra problému. Ve výzvě se neříká, že by měli právo na vyznamenání pouze chartisté, ale že taková medaile předpokládá alespoň nějaký skutečný projev odvahy či odporu proti komunismu (nikoli zpozdilé a silácké vymezování se vůči němu, když už je dobojováno). Žádný takovýto projev jsme však u Václava Klause neznamenali.

Jak probíhá sestavování takového dopisu či výzvy známými osobnostmi? Kdo jej sepisuje, edituje a jak těžké je sehnat známé osobnosti?

Záleží na typu a účelu výzvy. Tento dopis nebyl peticí, jejíž příprava je technicky i organizačně složitější. Šlo o dopis či výzvu podepsanou představiteli platformy „Vraťte nám stát!“, většina signatářů jsou členy výboru, který tuto iniciativu reprezentuje. Se sháněním podpisů v tomto případě tedy nebyl velký problém. Sepisování se vždy ujme ten, kdo má zrovna volnou kapacitu a kdo dané problematice věcně nejlíp rozumí, ostatní pak text připomínkují. Výzvy tohoto druhu vydáváme, když uznáme za vhodné a potřebné rychle veřejně reagovat na nějakou momentální

událost. Náš minimální cíl je „sociálně hygienický“: aby aspoň někdo dal veřejně najevo, že nesouhlasí a že to, co se stalo, není normální. Snažíme se tak dle svých omezených možností čelit oné plíživé „normalizaci abnormálního“, kterou v naší společnosti soustavně provádějí mnozí politici včetně ex-prezidenta Klause. Někdy se nám podaří i reálně ovlivnit rozhodování politiků, jako tomu bylo v případě naší kampaně proti novoroční amnestii, která vyústila v obvinění ex-prezidenta z velezrady. Podobně se nám nedávno podařilo přesvědčit senátory, aby nehlasovali pro nominaci Jana Sváčka na ústavního soudce, kterého do této funkce navrhl prezident Miloš Zeman.

Na Klause se poslední dobou snáší kritika ze všech stran. Vy sám jste se vůči Klausovým výstupům několikrát ostře vymezil v příspěvcích do *Literárních novin*. Co vás přimělo k těmto kritickým článkům a měnil se nějak váš postoj ke Klausovi v průběhu obou jeho funkčních období?

Články z *Literárních novin*, později souborně vydané v knížce *Apoštol svobody a dotěrná monstra*, pocházejí vesměs z Klausova prvního prezidentského období, kdy ještě požíval důvěry nemalé části veřejnosti a měl mnoho obhájců i mezi novináři. Většinou šlo o analýzu Klausových projevů, v nichž jsem se snažil obnažovat základy jeho ideologie, které podle mého soudu nikdy nebyly demokratické, ani liberální v pravém smyslu toho slova, navzdory tomu, že se Klaus vždy tvářil jako velký bojovník za svobodu a demokracii. V jeho ideologii jsem nacházel prvky extremismu, které snad tehdy ještě nebyly v jeho veřejných postojích a činech tak zřetelné, ale které se pak naplno vyjevily

v jeho druhém funkčním období. Musím se ale přiznat, že v posledních letech mi jeho veřejná vyjádření (nemluvě vůbec o zjevech z jeho nejbližšího okolí, jako byli Hájek či Jakl) už připadala natolik bizarní, že mi bylo zatěžko se s nimi nějak seriózně vyrovnávat. Jako stále přiměřenější prostředek vyjádření mi připadaly satirické texty či happeniny, které jsme organizovali spolu s mladší generací občanských aktivistů (např. „zatčení“ Klause chilskými policistkami, předání regionální Nobelovy ceny za literaturu, či Klausovo „svatořečení“).

Je přesto něco, v čem vám Václav Klaus je či byl sympatický, za co ho respektujete?

Jak už jsem se zmínil, jisté zásluhy lze Klausovi přiznat na ekonomických reformách v první polovině devadesátých let, díky nimž se jakž takž podařil náš přechod od centrálně plánového hospodářství k tržní ekonomice. Václav Klaus se rovněž zasloužil o obnovení standardního systému politických stran u nás tím, že vybudoval ODS a vymezil se proti nestandardním pokusům o politiku na nestranické bázi. Obě tyto jeho zásluhy jsou ovšem zkaleny tím, že právě tehdy bylo zároveň zaděláno na většinu problémů, s nimiž se dnes potýkáme. Právě tehdy byla otevřena stavidla jistému typu sociální patologie v oblasti byznysu a politiky a došlo k nebezpečnému propojení obou těchto světů, takže se zde vytvořila privilegovaná vrstva politicko-ekonomické oligarchie, a to převážně z lidí bez sociálních normativů a nezřídká náležejících přímo ke kriminálním strukturám.

Rozhovor pro *POST*, 11/ 2013. Otázky kladl Milan Soutor.

O demokracii, která vykojila

„Se Zemanem se intelektuálně mnohem hůř vyrovnává. V Klausovi měl člověk aspoň partnera, jehož ideologie sice byla až bizarní a zvrácená, ale dala se aspoň nějak analyzovat,“ říká filozof a občanský aktivista Václav Němec působící na FF UK. *Salon* si s ním povídal o Opencard, Babišových médiích nebo uprchlické krizi.

Už jste si pořídil kupón na pražskou MHD?

Ano – poté, co jsou opět k dispozici v papírové podobě. Opencard jsem bojkotoval od okamžiku, kdy ji zavedli. Tehdy jsem se už zajímal o pražskou politiku a věděl jsem, že Opencard je zlodějina. Dnes je kauza necelý rok před promlčením – a nikdo z jejích skutečných strůjců nebyl ani obviněn. „Po zásluze potrestání“ byli jen řadoví úředníci včetně nešťastného Jiřího Chytila, který na celý případ policii upozornil.

Máme to číst jako zprávu o tom, kam jsme se šestadvacet let po revoluci dostali?

Spíš je to výpověď o jedné části toho vývoje, o období před nástupem Babiše a Zemana, s nimiž jsme pak vešli do nové fáze oligarchizace politiky a nijak neskrývaného populismu. Pro tu předchozí dobu byly typické systémová korupce a prorůstání klientelistických sítí do nejvyšších pater politiky. Dnes sice někteří státní zástupci a policisté začínají jednat samostatně, ale většina starších kriminálních

činů se neřeší a už asi řešit nebude; třeba ohledně Open-card jsme s iniciativou „Vraťte nám stát!“ podávali podněty mimo jiné na Vrchní státní zastupitelství v Praze a žádali jsme, aby do věci razantněji vstoupilo, ale jim se do toho evidentně nechce. Není vůle otevírat staré kauzy. Bohužel převis zločinů z této doby je příliš velký ve srovnání s tím, co se podařilo vyšetřit a dotáhnout k soudnímu jednání. Je to další morální zátěž, kterou si s sebou česká společnost do budoucna ponese.

Něco podobného jsme zažili už po sametové revoluci, kdy nebyl potrestán téměř žádný ze zločinů doby komunismu. Právní vědomí našich občanů pak utrhlo další ránu v momentě, kdy se měl začít budovat právní stát, avšak zároveň se rozhořel boj o ekonomické zdroje, při němž nezávislá justice a policie mnohým překážely, takže právní stát byl hned v zárodku zaškrcován. V této zlatokopecké době se nejenže někteří dokopali zlata, ale zároveň podkopali důvěru lidí v demokracii a ve standardní politické strany. Z tohoto rozvratu nyní těží populisté jako Andrej Babiš, který pochopil, že na všeobecně rozšířené nespokojenosti může postavit svou marketingovou kampaň, ačkoli on sám není řešením problému, ale jeho součástí. Potíž je, že pokud sociálně patologické jednání ve společnosti není vystaveno sankcím, stává se samo jakousi zvrácenou normalitou. V sociální filozofii se tomu říká normalizace abnormálního. Činnost v občanských iniciativách chápou jako pokus tomu čelit.

V kolika iniciativách aktuálně působíte?

Teď už hlavně ve „Vraťte nám stát!“. Moje první iniciativa

byla Listopadová výzva, která v reakci na vznik koalice ODS a ČSSD po komunálních volbách v Praze v roce 2010 zorganizovala protesty, jež nakonec vyvrcholily okupací magistrátu. V návaznosti na to jsme založili Pražské fórum, které se věnuje především metropolitním kauzám. Dalším přelomem pro mě byla Klausova amnestie, proti které jsme s „Vraťte nám stát!“ rozjeli kampaň a dotáhli to až k tomu, že Senát podal k Ústavnímu soudu žalobu na prezidenta pro velezradu. Hlavním posláním této iniciativy je právě boj za právní stát a Klausova amnestie byla přímo kopancem do jeho základů. Žaloba pro velezradu je přitom jediným prostředkem, jak prezidenta sankcionovat, pokud se začne chovat jako utržený z ústavního řetězu.

„Vraťte nám stát!“ také organizuje veřejné diskuse. Ta k výročí 17. listopadu se jmenovala „Vykolejená demokracie? Skutečnost a mediální obraz“. Proč jste zvolili zrovna toto téma?

Jeden z velkých problémů nejen naší demokracie je rozpad veřejného prostoru, a to v souvislosti s oligarchy, kteří si nakupují média jedno po druhém. Demokracie může fungovat jen tehdy, když je veřejný prostor nezávislý jak na politických, tak na ekonomických tlacích; právě v něm má probíhat permanentní demokratická diskuse. Naším současným populistům rozpad veřejného prostoru velmi vyhovuje – místo aby vstupovali do demokratické diskuse ve veřejném prostoru, obrazejí se přes hlavu elit přímo na ulici, protože masou se snadno manipuluje. To je velmi nebezpečná tendence u současného prezidenta i u ministra financí a předsedy ANO. To, že momentálně mají podporu

nemalé části veřejnosti, neznamená, že je to v pořádku a že mohou pošlapávat zásady demokratické kultury.

Proč ve svých veřejných projevech tak rád používáte satiru a happening?

Nikdy by mě nenapadlo, že se někdy budu věnovat happeningu, vždycky jsem byl spíš „seriózním“ akademikem. Ale uvědomil jsem si, že je to účinný prostředek, který umožňuje s vynaložením minimálních prostředků dosáhnout maximálního efektu.

První happening jsem zosnoval s romskou aktivistkou Ivankou Čonkovou poté, co Klaus ukradl na státní návštěvě v Chile pero. Ivanka za mnou tehdy přišla, že je to skandál a že musíme svolat demonstraci za Klausovo odstoupení. Jenomže já už jsem pár demonstrací pořádal a vím, jak je u nás těžké dostat lidi na náměstí. Tak jsme nakonec vymysleli zatýkání Klause „chilskými policistkami“ na Pražském hradě. Happening pro mě přitom není jen čistě účelová věc, ale baví mě i jeho hravost, invence, kreativita. Je to akční dialogické divadlo, které má jen předběžný scénář, protože jeho průběh závisí na reakci lidí kolem. Úplně nejlepší je, když se do hry podaří vtáhnout politiky, kteří pak hrají s vámi, aniž by chtěli a mnohdy i aniž o tom vědí. Ale zároveň vždy dbám na to, abychom prostřednictvím happeningů vysílali do veřejného prostoru nějaké v podstatě závažné poselství.

Jako když jste udíleli mimořádně vtípnou Regionální Nobelovu cenu za literaturu Václavu Klausovi jemu osobně na jedné z jeho autogramiád...

Klaus byl báječný v tom, jak bral sám sebe vážně, takže i na té autogramiádě si nejdřív skutečně myslel, že patříme k jeho obdivovatelům... Zejména v jeho druhém funkčním období jsem si uvědomil, že se realita moci může stát natolik bizarní, až se hranice mezi skutečností a parodií stírají.

Václava Klause jste svého času překřtil na „apoštola svobody“. Máte nějakou přezdívku i pro prezidenta Zemana?

Se Zemanem se intelektuálně mnohem hůř vyrovnává. V Klausovi měl člověk aspoň partnera, jehož ideologie sice byla až bizarní a zvrácená, ale dala se aspoň nějak analyzovat; Zeman je situační populist, který žádný pevný názor nemá a jen nahání body u voličů, což se mu bohužel daří. Zvláště nyní v souvislosti s uprchlickou krizí. Před rokem dělal jednu chybu za druhou a preference mu klesaly. Uprchlická krize ho pokropila jako živá voda. Začal brnkat na strunu xenofobie a strachů, které jsou bohužel zčásti oprávněné; ale místo toho, aby uklidňoval lidi a do situace vnášel hlas rozumu, tak na té vlně vzdemutého strachu sám surfuje a ještě ji přiživuje. Pomáhá tak upevňovat kolektivní předsudky a nenávisť vůči velkým skupinám lidí z jiných oblastí světa.

Ano, Evropa má problém. Nedokázala včas zareagovat na uprchlickou krizi, na vznik paralelních komunit a vzestup islamistických skupin na svém území. Ale reagovat rozněcováním kolektivní nenávisť je vrcholně nezodpovědné. Náš problém s uprchlickou krizí je do značné míry psychologický: dokud mokvaly vředy světa daleko od nás, mohli jsme mít iluzorní pocit, že se nás to netýká. Nyní

se tato iluze bortí, ale nám se nechce probouzet do drsné reality, a tak děláme to nejhorší, co můžeme - uzavíráme se do sebe, místo abychom začali racionálně a zodpovědně jednat. Nechceme převzít podíl solidarity a rezignujeme na demokratické hodnoty. Těmi základními jsou v Evropě přece lidská práva a uznání důstojnosti každé lidské bytosti. Tyto hodnoty nyní lehkovážně házíme přes palubu. Evropa přitom zná osvědčený recept, jak řešit současnou krizi: důsledněji prosazovat vládu práva na svém území. Vynucování jasných pravidel se přece nijak nevylučuje s principy humanity, právě naopak.

Zřejmě jsme těmito hodnotami ani reálně nežili.

Adorno říká, že čím méně si je společnost jistá sama sebou a svou identitou, tím větší má strach z jiného a vnějšího. To možná souvisí i s výprodejem demokratických hodnot, který u nás nastal již nedlouho po sametové revoluci. Už u Klause nebo u Nečase jsme mohli pozorovat, jak snadno se vzdávají lidskoprávní agendy. Nejsem rozhodně zastáncem nějaké bezbřehé migrace. Evropa nemůže poskytovat sociální zabezpečení celému světu a musí dbát na svou bezpečnost. Máme ale ctít právo na azyl, a ne se dokola zaštiťovat Dublinskou dohodou, jejíž striktní výklad by znamenal, že na naše území nemůže legálně vstoupit žádný uprchlík, dokud nevypukne válka v Rakousku nebo na Slovensku. Znepokojuje mě, s jakou snadností jsou dnes u nás uprchlíci či muslimové obecně dehumanizováni, zbavováni svého lidství. Obávám se, že když se takto vztahujeme k druhým lidem, stáváme se i my sami méně lidmi.

V čem je největší síla občanské společnosti?

Občanská společnost v principu čelí nerovné přesile. Na rozdíl od těch, vůči nimž vystupuje, nemá peníze, moc ani aparáty úředníků. Snad jediná výhoda a zdroj její síly spočívá v tom, že ti, jimž v konkrétních případech čelí, často nejsou v právu. To se ukazuje i na tom, že dotyční veřejní činitelé musejí lhát, zastírat vlastní záměry, a proto také, když dojde ke konfrontaci, mají nezřídka větší strach, než by z hrstky aktivistů mít museli. To ukazuje na vratkost jejich pozice. A na to jsem při svých občanských aktivitách také vždycky sázel.

Rozhovor pro *Salon*, kulturní přílohu deníku *Právo*, prosinec 2015. Otázky kladla Tereza Šimůnková.

Otevřít se múzám

Václave, neokrádáme happening o něco, když ho užíváme z velké části jako prostředek ovlivňování politického života?

Podle mě není možný happening bez nějakého záměru. Aby byl happening happeningem, musí v něm být záměr nebo něco, co bych nazval poselstvím. Happeningem člověk vstupuje do veřejného prostoru, je to forma vyjádření ve veřejném prostoru. Happening je svého druhu politický akt. Tím se liší od taškařice, od masopustního průvodu či obecně od rituálního konání. Myslím, že je zásadní rozdíl mezi happeningem a rituálem. V rituálu jde primárně o symbolické jednání. Rituál může být čirou hrou, jejímž smyslem je symbolické ztvárnění skutečnosti, které právě předpokládá odpoutání od skutečnosti a od praktických účelů. To je také princip divadla, které se původně z rituálů vydělilo. Vrstva čiré hry je podle mne v rituálech vrstvou základní.

Myslím, že radost z čiré hry, nebo spíš fascinace hrou jakožto symbolickou reprezentací skutečnosti je původnější motivací mytických slavností nebo rituálů než snaha prostřednictvím rituálů ovlivnit skutečnost. Nedá se popřít, že rituály v archaických společnostech často sledovaly nějaký záměr a jejich cílem bylo ovlivnit skutečnost, například zajistit dobrou úrodu atd. Pokud měl rituál v archaických společnostech nějaký záměr, byl to záměr jiného typu, než jakým je nesen happening. Rituál byl pojímán jako magické konání, jehož cílem bylo ovlivnit vyšší kos-

mické či božské síly a skrze ně dosáhnout kýžené změny ve vnějším světě.

Pokud dnes uvažujeme o účelovosti nebo záměru v souvislosti s hrou či happeningem, nemáme na mysli tuto účelovost v magickém slova smyslu. I když jsme například při vynášení Morany-Klause u příležitosti konce Klausova prezidentského funkčního období do médií neúnavně opakovali, že cílem této akce je mimo jiné rituálně zajistit, aby se dotyčný vynášený už nikdy nevrátil do vysoké politiky, nebylo to samozřejmě míněno zcela vážně. Byla to součást stylizace v rámci dimenze hry, z níž jsme nemohli vypadnout, pokud jsme do ní jednou vstoupili v rámci happeningu. Kdybychom něco takového netvrdili, tak bychom „kazili hru“, byli bychom kazisvěty světa hry.

Co je podle tebe happening, jaké je jeho místo mezi politickým záměrem a hrou?

Happening je cílené vyjádření, cílený vstup do veřejného prostoru. Na druhé straně rozdíl mezi happeningem a jiným vstupem do veřejného prostoru, vážným či „seriózním“ politickým aktem spočívá právě v tom, že happening zároveň pracuje s dimenzí hry či symbolického ztvárnění skutečnosti. Jeden z významných aspektů účelovosti happeningu je ten, že slouží jako prostředek, jak vůbec vstoupit do veřejného prostoru, jenž je v moderní době do značné míry zprostředkován či suplován médii. Rozhodnutí zvolit happening místo jiného prostředku vyjádření politického postoje může být dokonce založeno na velmi racionální kalkulaci, že síla symbolu nebo obrazu je pro média atraktivnější než skvěle literárně propracované prohlášení,

tisková konference nebo demonstrace. Když jsme s Ivanou Čonkovou zvažovali, jak reagovat na Klausův incident s krádeží pera, sám jsem dospěl k závěru, že v této situaci bude nejúčelnějším prostředkem právě happening. Argumentoval jsem tím, že svolat demonstraci je organizačně náročné a stojí to spoustu sil. Nevíš, zda se ti podaří svolat dost lidí, aby to mělo dosah a význam. A i když se třeba podaří přitáhnout stovky lidí na náměstí, může být mediální ohlas minimální či nulový. Na počátku tedy hrál roli takřka „ekonomický kalkul“: jaká forma protestu bude nejúčinnější, jak dosáhnout maximálního účinku s minimálními náklady.

Pokud bychom happeniny ekonomicky vypočítávali, nebude výsledný tvar poněkud upocený?

Tím ovšem nemá být řečeno, že happening lze snížit na pouhý instrument nějakého politického záměru či politického aktu. Ve chvíli, kdy se člověk rozhodne, že to, do čeho jde, bude happening, tak se musí otevřít specifické invenci a kreativité, která je spojená s hrou a na níž je hra postavená. Schopnost této kreativity a specifické hravosti je nezbytnou podmínkou zdaru každého happeningu. Bez toho je happening, jak říkáš, upocený. Upocenost může mít svůj původ právě v té čisté účelovosti či instrumentálnosti happeningu, která přiškrcuje či dusí kreativitu.

Uveď nějaký příklad.

Budiž. Za upocené pokládám některé happeniny, které dělal ProAlt nebo Holešovská výzva. V těchto happenin-

zích často chyběla právě ona hravost a kreativita, kterou vyplašíš, když bereš happening čistě účelově či instrumentálně. Takovým happeningem byl podle mne třeba ten, který pořádal ProAlt 17. listopadu 2012 paralelně se Sameťovým posvícením: „Členové vlády“ v policejních uniformách měli úbory policistů z roku 1989, na obličejích masky členů vlády Kalouska, Nečase atd. a harašili pendreký. Šlo o dost prvoplánový protest proti vládní koalici založený na jasném a jednoduchém ideologickém vidění světa.

Mezi záměrem a hrou hledám prostor pro happening.

Záměr a specifická hravost happeningu, kterou člověk nesmí potratit tím, že pojme happening jako instrument k prosazení politického cíle, jsou oba nezbytné a happening bez nich není happeningem. To, co mi na happeningu připadá zajímavé, je právě toto napětí mezi zmíněnými dvěma póly. A toto napětí musí být udrženo. Člověk nesmí upadnout do nezávazné hry, ale ani do účelového prosazování politického cíle. Jestliže jsem řekl, že happening má být politickým aktem a má být nesený záměrem, myslel jsem tím především to, že by měl mít ambici změnit poměry. Pokud rezignuješ na tento nárok, pak se něco podstatného ztrácí. Tou ambicí „změnit poměry“ nemyslím nárok, že happeningem kauzálně způsobíš vykazatelnou změnu společenských či politických poměrů. Happening nemá větší (ale ani menší) ambici než reagovat na něco, co člověk považuje za abnormální či skandální, tím, že vstoupí do veřejného prostoru a nastaví tomu zrcadlo. Člověk tak dá jasně najevo, že to, proti čemu protestuje, není normální. Tím čelí plíživé normalizaci abnormálního.

Plíživé normalizaci abnormálního?

Géníem takové normalizace abnormálního byl právě oblíbený námět našich happeningů Václav Klaus. Klaus často dělal a říkal věci, které jsou nenormální, skandální, patologické, a přitom se tvářil suverénně, jako by to bylo v nejlepším pořádku. Klaus se vyznačoval schopností zblbnout a přesvědčit spoustu lidí kolem sebe, jimž se nedostávalo kritického myšlení a osobní integrity, o správnosti řady svých pokřivených postojů a názorů, a tak posouval hranice normality - to je ta „normalizace abnormálního“. V prezidentském úřadu udělal mnoho kroků či učinil řadu vyjádření, proti nimž se veřejnost neozvala tak, jak by bylo třeba, aby byly odkázány do patřičných mezí. Třeba když Libor Michálek upozornil na korupci ve fondu životního prostředí, do níž byl namočen i tehdejší ministr životního prostředí a místopředseda ODS Pavel Drobil, prezident se zastal ministra a jeho hlásní troubové Jakl, Hájek či Knížák zpochybňovali Michálkovu věrohodnost. Nebo když unikly odposlechy mezi Bémem a Janouškem, prohlásil, že úniky odposlechlů ohrožují demokracii, aniž by se slovem zmínil o jejich obsahu, který svědčil o úzkém propojení primátora Béma s pražskou galerkou.

Vrcholem jeho působení v prezidentském úřadu byla novoroční amnestie, jejíž článek II zastavil trestní stíhání pachatelů závažných korupčních kauz, kteří byli v mnoha případech spojeni s bezprostředním Klausovým okolím. Po svém neslavném odchodu z prezidentského úřadu už jako by ztratil poslední zbytky zábran. Tak např. v jednom rozhovoru pro *MF Dnes*, v návaznosti na knihu, kterou vydali v Institutu Václava Klause, řekl, že kmotří jsou

prospěšní pro demokracii, protože nahrazují nefunkční strany.

V souvislosti s happeningem užíváš termín „sociálně hygienická funkce“. V čem spočívá?

Jestliže mluvím o záměru či funkci happeningu, mám na mysli i tuto. Kdykoliv ve společnosti dochází k sociálně patologickému chování, a dokonce když se ho dopouštějí tzv. „elity“ a toto jednání není vystaveno negativním reakcím či sankcím ze strany společnosti, poškozují to její „zdraví“. Vzniká dojem, že patologické je normální. Takže je samo o sobě důležité udržovat vědomí normality, jasné vědomí rozdílu, co je patologické a co je normální, i když v krátkodobém horizontu happening ničeho nedosáhne. Většina našich happeningů věnovaných Václavu Klausovi měla právě tento charakter. Nešlo o prosazení konkrétního požadavku, nedosáhli jsme odstoupení ani bezprostředního odsouzení, ani skutečného zatčení Klause či jeho kompliců, ale přesto jsme se my i mnozí lidé kolem nás hned cítili o něco lépe.

K čemu podle tebe happening ještě může sloužit?

Je také třeba říct, že happening často slouží jako vehikl k propašování nějakého poselství na veřejnost. Mediální publicita spojená s happeningem poskytuje příležitost k vyjádření názoru v rozhovoru s novináři nebo ke zveřejnění satirických textů, které k happeningu patří. Happening lze také doplnit seriózním vysvětlením v tiskové zprávě, z níž pak média citují. Mně by samotný happening

s chilskými policistkami připadal jako nedostatečný, kdybychom následně nedostali příležitost k rozhovoru, který vyšel na titulní straně *Lidových novin*. V tomto případě posloužil happening jako beranidlo, které pomohlo prorazit hradby mediálního veřejného prostoru a dostat do něj naše poselství. Podobný smysl mělo i předání regionální Nobelovy ceny za literaturu pro Václava Klause. I když média citovala převážně satirické formulace z diplomu pro Václava Klause či tiskové zprávy, i tak bylo patrné, co chceme říct, jaký je náš názor na jeho literární tvorbu: že je to grafoman, který píše bez sebekritičnosti a sebereflexe věci, které by se jeden styděl psát i do šuplíku, a že si tím především pěstuje svůj kult.

A jak je to s happeningem a hrou?

To je další zajímavý rys happeningu, jeho specifická herní povaha. Happening je vpádem do veřejného prostoru, kdy se spoluaktéry nebo spoluhráči stávají lidé, kteří si neuvědomují, že s tebou hrají. Nejzajímavější je, když se těmito spoluaktéry stávají sami politici, proti nimž je happening zaměřen. Příkladem bylo to předání Nobelovy ceny, kde Václav Klaus začal hrát jednu z rolí v našem happeningu, aniž si to uvědomoval. V tu chvíli byl hloupější než my, protože celou věc bral vážně a neuvědomoval si, že se tam otevřelo herní pole, do něž byl proti své vůli vtažen, že se tam hraje nějaká hra, kterou i média vnímají jako hru a že jeho vnímají jako součást této hry. V takových situacích politiků úžasně zvyšuje atraktivitu té hry, protože se nechtěně stává jejím protagonistou. A přitom se právě nezřídka ukazují v nelichotivém světle. K nejzdařilejším

happeningům patří ty, při nichž se dotyčný politik nechá proti své vůli vtáhnout do hry a přitom se ukáže tak, jak mu to není příjemné.

Protože ztratí tvář?

V jeho snaze o vážnost se ukáže jeho směšnost. Ale zajímavé je i to, že člověk sám neví, jak dotyčný politik zareaguje, a musí s ním nějak interagovat. Což platí nejen o politikovi, ale i o ostatních lidech, kteří se vyskytují na místě happeningu. Typickou zápletkou je zásah policie. Policie s námi občas hrála, aniž si to uvědomovala. Krásným příkladem je zatýkání Václava Klause, kdy příslušníci české policie zadrželi příslušnice chilské policie. V tomto případě s námi nejenom hráli, ale přímo pomohli se scénářem. Tenhle moment nebylo v našich silách zaranžovat a zorganizovat, a přitom to byla vrcholná scéna happeningu. Také to byla situace zvláště atraktivní pro média: Bylo to vizuálně atraktivní, jak se promíchaly ty chilské a české uniformy, přičemž v jedné byly oděné dvě křehké dívky, zatímco v druhých policejní hromotluci. Šlo o vrcholnou scénu nejenom z hlediska dramaturgického, ale i estetického, která vznikla nenaplánovanou interakcí mezi aktéry happeningu a policisty.

Happeningy jsou velkou improvizační hrou svého druhu. Jde o improvizaci na druhou, protože není jasné, kdo všechno je herec. Jdeš mezi lidi do veřejného prostoru na veřejné prostranství a hraješ, ostatní nehrají, nebo si myslí, že nehrají, ty reaguješ dalším hraním na jejich nehraní. A tím je stále znovu vtahuješ do hry. Přijde mi to nakonec nejpravděpodobnější u těch úředních osob, které vůbec

neví, co si s tou situací počít, protože vystupují v úřední roli, kterou berou hrozně vážně. Happening je subverzivní zejména vůči jejich roli. Je subverzivní, protože ony úřední osoby vycházejí z toho, že se tam děje reálný akt, ale tím, že člověk reálnou situaci soustavně vtahuje do dimenze hry, podrývá jejich vážnost. Jejich jednání se jeví směšným už jen proto, že je neadekvátní situaci, která vybočuje z toho, co je předvídatelné v rámci jejich role, ať už jde o policistu, nebo člena ochranky parlamentu.

A není vůči nim nefér stavět je do role užitečných idiotů?

Oni mají vůči nám přesilu a my jí čelíme pomocí zbraně, kterou představuje subverzivita hry. Aby člověk v této nerovné bitvě vyhrál, musí hrát důsledně a nevypadávat ze hry. Když jsme např. u parlamentu rozdávali pytlíky na zvracení, hned jak jsme přišli do Sněmovní ulice a oblékli si bílé pláště, byl u mě policista a vyzval mě, abych se legitimoval. Co jsem měl dělat? Já jsem tam byl od toho, abych hrál, takže jsem hrál a neodpovídal vážně. Když se mě policista zeptal, co tam dělám, řekl jsem, že jsem z hygienické služby a že tady je parlament, kde je velké množství sociálně patologických jedinců jako Pavel Bém, Pavel Drobil či Vít Bárta, a že jsme přišli okolí sněmovny vyhlásit za zónu se zvýšenou koncentrací sociálně patologického chování. A nabízel jsem mu pytlík na zvracení pro případ, že by některého z těchto politiků potkal a udělalo se mu špatně. V takovou chvíli vidíš jeho bezradnost. Nemyslím si, že je to nefér, protože ty se konfrontuješ s nějakou mocí, která je vůči tobě v nadřazeném postavení; která má vůči tobě převahu. Ale přitom tam jdeš jako občan poukazo-

vat na to, že v parlamentu jsou lidi, kteří zneužívají svých funkcí a rozkládají právní stát. A policisté je bezmyšlenkovitě hájí, jen proto, že jde o ústavní činitele. Ty kompenzuješ situaci nadřazeností, kterou získáváš z pozice hry a humoru. Který je jak známo subverzivní.

Co přináší happening tobě? Jak ses k němu vůbec dostal?

Pro mě je na happeningu zajímavý rozměr satiry. Většinou jsem se na happeninzích podílel tvorbou satirických textů. Pro mě osobně to byla zajímavá zkušenost, jak jinak reflektovat politickou realitu, kterou jsem do té doby tematizoval v článcích do novin nebo na akademické rovině. Objevil jsem nové polohy, jak s tímto tématem zacházet. A začalo mě to docela bavit. Poprvé jsem si to uvědomil při psaní tiskové zprávy k zatýkání Klause.

To bylo poprvé, kdy jsem napsal tiskovku, která měla čistě satirický charakter. Další zajímavá zkušenost bylo psaní žádosti o svatořečení Václava Klause, kdy vy jste v Praze připravovali první svatořečení a Olga Cieslarová mi posílala SMS zprávy do Mnichova, abych k tomu napsal nějaký text. Seděl jsem zrovna na břehu Starnberského jezera, díval se na Alpy a odpověděl po pravdě, že nic nemám, ale čekám, jestli mě osloví múzy. A tak jsem se tam na tom břehu učil obcovat s novými múzami, s nimiž jsem do té doby neměl příliš zkušeností. Přitom jsem si uvědomil, že ten satirický text dává příležitost v kostce a celkově zhodnotit působení Václava Klause takovou zvláště koncentrovanou, zhuštěnou formou, jak to seriózní analytický text nedovolí. Nápad byl pojmut to celé jako oslavnou báseň na světce v pseudostaročestíně. Vznikla z toho parodie

na životopisy světců, na hagiografické spisy. Měl jsem na jednu pocit, že se stačí zahledět na skvělé činy velkého světce a ty činy samy mi předřikávají slova, která stačí jen zapsat. Zároveň mi došlo, že satira je zvláště vhodný prostředek k uchopení politické reality v situaci, kdy je tato realita natolik bizarní, že ji stačí jen malinko posunout a ona se krásně vyjeví ve své bizarnosti a abnormalitě.

Loni jsem na Sametové posvícení psal fiktivní rozhovor s Milošem Zemanem, kde jsem ze dvou třetin použil jeho autentické výroky, jen jsem lehce posunul jejich význam a vytvořil z nich takovou koláž. Ale pokud jde o nejvulgárnější výroky, ty byly přesně citované. Organizátorům Posvícení se ale zdálo, že jsem to příliš přehnal. Což mi přijde jako hezká ukázka toho, že realita našeho politického života je tak šílená, že se stává stěží uvěřitelnou. Realita je tak bizarní, že stačí někdy jen zopakovat slova politiků a třeba je jen jinak zkombinovat nebo zasadit do jiného kontextu. A vyjde z toho naprosto bizarní, absurdní nebo vulgární literární útvar, který se některým zdá jako příliš silná káva.

Proč ses podruhé Sametového posvícení neúčastnil?

Kromě toho, že jsem neměl moc času a organizoval debatu k 17. listopadu, v tom hrála jistou roli i skutečnost, že jsem pochopil, že se poněkud mýjíme s Olgou v pojetí happeningu. Na prvním Posvícení jsem se podílel, řadu věcí vymýšlel, přišlo mi, že mělo silné poselství a že mířilo do aktuální situace. První Posvícení mělo do značné míry atributy happeningu, jak mu rozumím. Byl v něm ten náboj, to napětí, o němž jsem mluvil výše. Šlo v něm o to, vy-

slat jasný vzkaz veřejnosti a politikům, co si o nich myslíme a co považujeme za patologické. V pamfletu „Za demokracii ještě demokratičtější“ jsem mohl pojmenovat politickou realitu satirickou formou. To mi dává smysl a baví mě to dělat jen za předpokladu, že tím nějak pojmenovávám to, co mě štve, nastavuju tomu zrcadlo a dávám najevo, že nehodlám ten stav tolerovat a že ho chci změnit. Důvod, proč nezůstávám uzavřený v akademické sféře a proč se pletu do občanského aktivismu, je ten, že stávající poměry nehodlám tolerovat a že je chci změnit. Jinak mi to nedává smysl. Nechci si jenom hrát. Politická tematika pro mě není zajímavá jen jako námět na hraní. Přijde mi to málo. To bych věděl o daleko lepších tématech, se kterými si hrát.

A nevyklučuje přece jen nakonec záměr hru? Nevloudí se tím do opravdovosti hry faleš postranních úmyslů?

Nevylučuje. Jde o nalezení správné proporce. Na to jsme narazili s tou upoceností či upatlaností. Upatlanost je typ falešnosti, nebo je snad vnějším projevem falešnosti. Faleš se do happeningu vloudí, když záměr vstřebá hru. Aby měl happening sílu a přesvědčivost, musí se v něm uplatnit kreativita, jinak není autentický a přesvědčivý. Riziko spočívá v tom, že vstupuješ do sféry politiky a ta má svoje pokušení, ať už je člověk prezident, člen parlamentu nebo řadový aktivista. Podle mě síla happeningu může být také v tom, že člověk se učí zjednat si odstup vůči tomu, s čím zachází a co tematizuje. Schopnost otevřít se kreativitě a múzám, které jsou spojeny se satirou a hrou, je něčím, co člověku pomáhá uchránit se těchto pokušení. Aby hra byla skutečnou hrou, musí si člověk nejen udržovat odstup od těch,

proti nimž protestuje, ale také sám od sebe. To je jediná záchrana pro toho, kdo vstupuje do politiky. Sféra moci tě vtáhne, když nemáš odstup sám od sebe. Tím se dotýkáme dalšího zajímavého momentu: happening má nejen sociálně hygienický, ale i psychohygienický smysl a efekt pro toho, kdo sám happening organizuje a koná. Člověk si nakonec nedělá legraci jen z nich, ale i sám ze sebe. To je podle mě právě ten způsob, jak čelit falši. Podle mě se faleš do happeningu dostává také tehdy, když si chce člověk udržovat odstup jen od „nich“. Divadelní a satirické múzy jsou v tomto neúprosné. Faleš se hned projeví a je znát.

Pořád si říkám, jestli je naše hraní fér vůči těm, které do hry vtahujeme.

Podle mě to není nefér i proto, že si člověk dělá legraci také sám ze sebe, tím, že do této hry vstupuje. Sám to mohu dosvědčit. Jsem jinak docela seriózní akademik, který ze sebe čas od času udělá šaška. Vezme si na sebe bílý plášť a roušku a jde rozdávat pytlíky na zvracení před poslancovou sněmovnu. Nebo na sebe vezme kněžské roucho a jde na pouť do Staré Boleslavi rozdávat ikony Václava Klause se žádostí o jeho svatořečení. Nebo chodí po ulici s maskou Pavla Béma v montérkách. Takže si ze sebe také děláme legraci, ne? Ale abych byl úplně upřímný a spravedlivý: vlastně jeden z důvodů, proč jsem se letos neúčastnil Posvícení, je taky ten, že jsem si říkal, že mému věku a roli je přiměřenější organizovat veřejnou debatu, spíš než ze sebe dělat šaška. Ale když dostanu nějakou neodolatelnou nabídku, tak ze sebe šaška zase rád udělám...

Jak bys tedy shrnul přístup, který je klíčem k bráně do světa happeningu?

Přístup, kterým se odemyká brána do světa happeningového hraní, je paradoxně odstup: odstup od matérie, s níž zacházíš (zejména moci), a od sebe sama. Faleš se do něj vloudí, když převáží účelovost, když jsou hravost a kreativita převálcovány účelovostí a vše se stává instrumentem k politické akci. Tam, kde chybí odstup od sebe sama, se otevírá další skulina, kterou se vloudí faleš. Odstup je podmínkou opravdovosti. A možná je tu ještě jedna podmínka. Ačkoliv to bude znít pateticky, nemůžu si pomoci: je to oddanost ideji, za kterou člověk bojuje. Tím se nám možná lépe ozřejmuje, co je to onen záměr a jaká je jeho role v happeningu. Podle mě víc než o záměr jde nakonec o věrnost hodnotě a ideji, které tím člověk slouží. Hodnota či idea je nakonec možná vhodnější výraz než záměr, protože výraz záměr na můj vkus příliš evokuje účelovost, zatímco to, co je klíčové a co dává dimenzi pravdivosti happeningu, je oddanost ideji, které sloužíš. Je to trochu patetický závěr, ale asi to tak bude.

Otázky kladla Alena Rybníčková. Rozhovor původně vyšel v knize: A. Rybníčková, R. Chlup, M. Pehal, E. Koubková, *Happening: Mezi záměrem a hrou*, Praha 2015, str. 59–65.

IX.

Satirické texty

Žádost o svatořečení Václava Klause

K rukám Kongregace pro svatořečení

Ctihodnosti,

předkládáme Vám ku zvážení a bedlivému posouzení žádost naší, v níž doporučuje se, by Václav Klaus I., držitel koruny české z Boží milosti, krom znaků moci pozemské, jimiž hojně vyznamenán jest, též odznakem slávy věčné a nehynoucí ověněn byl na způsob ten, že přijat bude do obce svatých mužů a žen svaté církve obecné.

To, že vždy přízně Boží požíval a dílo jeho z vůle Boží konáno bylo, množstvím zázraků dosvědčeno jest:

† Když statky pozemské v zemi naší rozdíleny byly, tu moudře kázal všechna světla zhasnouti, by každý dle schopností svých podílu svého na statcích obecných po zásluze dosíci mohl. I nastala tma po celé zemi a v době té mnoho úkazů podivuhodných na nebi, na zemi i v podsvětí se dalo, nad nimiž dodnes rozum lidský pozastavuje se, jedni zázrakem jmění své rozhojnili, jiní pak nenadále všech statků svých pozbyli.

† Když družina jeho věrných druhdy v nouzi byla a pokladna její prázdnotou zela, tu i mrtví z hrobů vstávali a ze zemí cizokrajných pospíchali, by štedrými dary pokladnu prázdnu hojně zahrnuli.

† Když vposled na trůn stavy českými dle dědičného práva svého dosazen býti měl a síly zlobné tomu zabrániti chtěly, tu nepřátelé jeho záhadnými nemocmi, vyšinitými ducha a jinými ranami stíháni byli, by Boží záměr zmařiti nemohli. I jinak množství jevů nevysvětlitelných a nadpřirozených na tomto sněmu českém dosvědčeno bylo.

V prospěch žádosti naší pak nevývratně svědčí i soupis skutkův bohabojných níže uvedený, jimiž tento věrný slouha Boží se byl vyznamenal:

† Vždy za pravdu se neochvějně bral, aniž jazykům zlovolným sluchu dopřával, aniž kdy k nebezpečství a posměchu mu z toho kynoucímu přihlížel, ba byt i pravda sama proti němu svědčila, ze zákopův svých ni o píd' neustoupil.

† Zlořádův a bludův zhoubných vždy rozhodně potíral a z myslí zlým duchem posedlých je nelítostně vymítal. Kacíře všeliké klatbou svou vždy neúchylně stíhal. Z bludů těch, jež jak nespočetné hlavy saně mečem víry pravé stínal, pak nejstrašnější slují: europeismus, environmentalismus, NGO-ismus, humanrightismus a homosexualismus.

† Před zákony a soudy lidskými nikdy hlavu nesklonil, zato však Boží ruce neviditelné, jež na tržištích v skrytu vládne, vždy věrně sloužil a správu věcí veřejných jí zůstavil, by místo lidí rozumu mdlého vše v zemi naší moudře zařídila.

† Cizákům mnohokrát na odpor se chrabře postavil a národ český od jařma poroby uchránil, by svobodně sloužit mohl svému jedinému pánu, knížeti a vévodovi českému a věrným druhům jeho. I schránu posvátnou s dekrety nedotknutelnými a nezrušitelnými, díky nimž statky proradně uchvácené kmeny cizími jim po zásluze odňaty byly, před útoky žoldáků a zrádců po několikráte bezpečně ochránil.

† Národ český z temnot nevědomosti na světlo pravdy Boží vyvedl, neb v znalosti věd rozličných nad jiné svou učenosť vynikl a do všech tajů všehomíra pronikl, by lid svůj mohl moudře poučiti o hádankách všelikých života vezdejšího a zákonech mu v skrytu vládnoucích.

† Sbor rádců moudrých kolem sebe shromáždil, by slova jejich prozíravá z hradních výšin slynila a lidu jak maják zářný v dobách zmatených a bouřných na cestu jasně svítila.

† I národové jiní požehnaných plodů moudrosti jeho okusiti mohli, když v náhlém smyslu pomatení hrůzou zachvácení byli, že vody mořské vzhůru vzlínají a povrch zemský zaplavit se chystají, pročež v boj proti živlu bezuzdnému syny své svolávat se jali. On však hlavy horké jejich konejšil a rozvázně jim vyložil, že jen úskočnými řečmi šarlatánů ošáliti se dali a do léček jimi strojených z nevědomosti se vlákat nechali.

Žádost předkládá iniciativa Z.L.O.S.T. (Zemská lobby za okamžité svatořečení Tatíčka)

Text byl vydán a veřejně distribuován u příležitosti happeningu: kampaň za svatořečení Václava Klause, která byla zahájena symbolicky při světcově projevu ve Staré Boleslavi 28. 9. 2012.

Sedm požadavků: Za demokracii ještě demokratičtější

Je tomu 23 let, kdy jsme se vydali na cestu k demokracii. Dnes již s odstupem času můžeme hrdě říci, že jsme si k ní prošli svou specificky českou cestičku. Zvláště ti nej-příčinlivější z nás se právem těší z výtobytků, jichž se jim při tom podařilo dosáhnout.

Nelze se však zastavit uprostřed cestičky! Nechceme, aby naše svérázná národní demokracie byla polovičatou! Obracíme se proto naléhavě k našim politickým představitelům s níže uvedenými požadavky, které je ještě třeba splnit, aby slibně započaté dílo bylo dokonáno.

Žádáme demokracii ještě demokratičtější!

Za častější svobodné volby

Oceňujeme, že máme svobodné volby. Požadujeme však, aby se volby na všech úrovních konaly častěji, alespoň jednou do měsíce.

Výrazně se tak prodlouží doba, kdy si politik všimá existence občana, je k němu pozornější a vlídnější, a i na fotografiích mu to víc sluší. Veřejný prostor bude ještě veseljším, bude-li permanentně plný letáků i billboardů s duchaplnými hesly, na něž mohou kreativní občané domalovávat různé obrázky.

S dalším růstem zisků reklamních agentur a nákladů politických stran se zvýší poptávka po stranických sponzorech a strany již nebudou hájit zájmy pouze několika

vybraných podnikatelských subjektů, nýbrž pokryjí mnohem širší spektrum firem.

Za všeobecnou imunitu

Oceňujeme, že jsou naši zákonodárci chráněni rozsáhlou poslaneckou imunitou. Požadujeme však, aby se tato imunita před zákonem stala všeobecnou.

Mají-li být před zákonem chráněni ti, kdo zákony tvoří, tím spíše by před nimi měli být ochráněni ti, kdo za ně vůbec nemohou. Nebude-li imunita jen poslaneckým privilegiem, nebude již poslanecký mandát tak přitahovat kriminální živly a sníží se koncentrace sociálně patologických jedinců v parlamentu. Podezřelí či trestně stíhaní poslanci již nebudou tolik lpět na svém mandátu a nebudou muset lhát, jako když tiskne, aby se vyhnuli vydání k trestnímu stíhání, neboť se na ně tak jako tak bude vztahovat nezrušitelná občanská imunita.

Za kapitalismus ještě lidštější a deregulovanější

Oceňujeme, že máme kapitalismus s lidskou tváří a trh s vysokou mírou deregulace. Požadujeme však kapitalismus ještě lidštější a trh ještě deregulovanější.

I když byl neosobní institut trhu u nás obohacen o familiární prvky, jako je princip „já na bráchu brácha na mě“, je stále ještě diskriminační: Je třeba do něj zahrnout i širší příbuzenstvo (sestry, rodiče, prarodiče, děti, bratrance, sestřenice, tety, strýčky atd.). Navzdory vysokému stupni deregulace trhu, který poskytuje dost prostoru pro tuzemský organizovaný zločin, některé cizojazyčné mafie i státní

firmy z Ruska a Číny, nebylo docíleno plné rovnosti příležitostí: Je třeba dát větší prostor zločinu neorganizovanému a otevřít se i vlivu mafií z exotičtějších zemí a přílivu investic z širšího spektra zločinných režimů.

Za stát ještě štíhlejší a za rovný přístup k veřejným rozpočtům

Oceňujeme, že se díky soustavné a vysoce kvalifikované péči o veřejné rozpočty u nás podařilo uskutečnit sen všech pravicových politiků: štíhlý stát. Požadujeme však stát ještě štíhlejší, a to zajištěním svobodného a rovného přístupu k veřejným rozpočtům pro všechny občany.

V uplynulých letech v naší zemi vyrostla garnitura schopných odborníků na pouštění žilou veřejným rozpočtům. Je především jejich zásluhou, že i bez snižování daní jsme dosáhli minimálního státu, kde se každý musí postarat sám o sebe, zejména ti sociálně nejslabší, školy, vědecké a kulturní instituce, zdravotnická zařízení a jiní darmožrouti. Navzdory tomu se však přísun prostředků do veřejných rozpočtů stále ještě zcela nezastavil. Proto je třeba zajistit zcela svobodný a rovný přístup k veřejným rozpočtům pro všechny občany, aby si z nich každý mohl urvat podle svých sil a schopností. Jedině tak lze docílit důsledného vysátí rozpočtů, čímž budou jednou pro vždy eliminovány příležitosti pro korupci a nehospodárné zacházení s veřejnými prostředky.

Za všeobecné právo na kmotra

Oceňujeme, že řada našich politiků má svého kmotra, resp. že řada našich kmotrů má svého politika. Požadujeme

jeme však, aby právo na kmotra bylo přiznáno všem občanům bez rozdílu.

Instituce kmotra se zjevně osvědčila: Politici se díky ní necítí tak osamělí, mají si s kým telefonovat, dostávají jasné pokyny, co mají dělat, a mohou se věnovat svým koníčkům. Proč by tedy svého kmotra nemohli mít i řadoví občané? Stačí zajistit, aby atraktivita pro kmotry přestala být privilegiem několika politiků, nýbrž byla spravedlivě rozložena mezi všemi občany. Toho lze dosáhnout tím, že každému občanovi bude přidělena část pravomocí veřejného činitele, jichž by mohl zneužít – zejména pravomoc ovlivňovat obsazení různých úřadů, zadávání veřejných zakázek, přípravu privatizačních projektů, tvorbu zákonů, územních plánů atd. Tak se každý občan bez rozdílu stane pro kmotry stejně přitažlivým.

Za pluralitu prezidentských úřadů

Oceňujeme, že u nás existuje pluralita parlamentních politických stran. Požadujeme však, aby byla zavedena také pluralita prezidentských úřadů.

Jediná funkce prezidenta zjevně neodpovídá množství těch, kdo se cítí způsobilí k výkonu tohoto úřadu. V rozsáhlých prostorách Pražského hradu se přitom najde dost místa pro všechny. Více prezidentů by také mohlo lépe hájit zájmy většího množství sponzorů. Byla by tím zaručena i vyváženější zahraničně politická orientace, která by pokryla i jiné spřátelené země než Rusko a Čínu. Platy stávajících hradních šašků jsou dost vysoké na to, aby za ně bylo možno zaměstnat desítky neméně ochotných ochotníků. Díky konkurenci by klesla cena za prezidentské milosti.

Všichni prezidenti by mohli bez zábrán užívat majestátní plurál, aniž by na tom bylo něco divného. Každý prezident by si mohl nad svým hradním křídlem vyvěsit vlajku, jakou by chtěl. Školní děti by si mohly vybrat, jaký portrét si ve třídě pověsí, podle toho, kterého prezidenta se budou nejméně bát.

Za dělbu bezmoci

Oceňujeme, že u nás byla provedena dělba moci. Žádáme však, aby byla důsledně provedena také dělba bezmoci.

Zatímco politici musí omezovat svou moc v souladu s dělením moci mezi různé demokratické instituce, občané se mohou sdružovat, aniž by jejich bezmoc byla jakkoli omezována. Stále tak panuje značná disproporce mezi politiky a občany. Někteří politici v tom právem vidí vážnou hrozbu pro svobodu a demokracii. Proto je třeba prosadit rovněž důslednou dělbu bezmoci: Někteří občané by se například mohli sdružovat pouze v restauracích či kavárnách, jiní jen na náměstích, další pak ve volné přírodě. Občanské iniciativy je každopádně třeba rozpustit a zakázat, neboť to jsou beztak samí nikým nevolení aktivisté, samozvanci a ztroskotanci.

Text byl vydán jako pamflet iniciativ FÓR_UM, Pražské fórum a Inventura demokracie při příležitosti satirického karnevalového průvodu „Sametové posvícení“ 17. 11. 2012.

Lod' bláznů

Ach běda, běda zemi té, jíž v čele blázen vládne,
jenž sprosták nevědomý je a zábrany nemá žádné.
Lidu svému do přízně jen úlisně se lísá
Nad čest a pravdu milejší mu čočovice mísa

Namísto lva chrabrého, jenž druhem byl Bruncvíkovi
Král Blázen zalíbení našel si v malém krtečkovi
Zvírátko slepé, co pod zemí hrabe si a kutá
Národa má být symbolem – toť ironie krutá

S ním vydal se na pouť dalekou až do Říše středu
Vzadu družina kupců chtivých král Blázen s krtkem vpředu
Před knížaty nelítostnými hřbety své notně ohýbali
By zlatáků danajských z měšců svých jim trochu usypali

O svátku české stádnosti pak sezval svoje druhy
By metály lesklé, blyštivé jim rozdal za zásluhy
Za zásluhy o moc a o blaho Jeho Výsosti Blázna krále
Tak sešli se lapka i vězňů rab ve Vladislavském sále

REF: Ach, běda rozumným, ach tisíckrát jim běda,
kde blázen za bláznem se vzhůru k moci zvedá!
Hňup výš a výše vystupuje,
že ohanbí až vidět mu je,
a vyšší hodnost stále hledá

A hle, kdo za ním v úslužném úklonu se plouží
Kejklíř, co tak oddaně králi Bláznu slouží

Čtveráček – hradní mluvka je i šašek v jednom těle
Co snůškou lží slova Bláznova vždy hbitě podestele

A kdo to stojí u kormidla za nimi na přídi?
Muž bez tváře a bez názoru loď tu kamsi řídí
Však ruka jeho není to, kdo kormidlem tím točí
Ach běda, stvůře s chapadly on slepě jen otročí

Ta stvůra volá: že prý loď jak firmu bude vésti
Vždyť je třeba ji usměrnit, když dávno sjela z cesty!
Hlásá lidu, že bude líp – toť její nová víra
Však přitom kradmo víc a víc loď do chapadel svírá

REF: Ach, běda rozumným, ach tisíckrát jim běda,
kde blázen za bláznem se vzhůru k moci zvedá!
Hňup výš a výše vystupuje,
že ohanbí až vidět mu je,
a vyšší hodnost stále hledá

A zde zas jiná příšera ze smetiště dějin se plíží
Proč v zrcadle tak zálibně se bez ustání shlíží?
Po časech kdy z Hradu vládla, se jí zřejmě stýská
Děs z cizáků zas jitří sníc, že přízeň lidu získá

Však lid stále v paměti chová vzpomínku tu živou
Jak na trůn on byl vyvýšen mocnou kupní silou
Svým druhům pak on bohatě se odvděčiti spěchal
Když brány šatlav dokořán jim otevřítí nechal

A vedle jakýs mrňous čilý slávu mu provolává
Není to ten, co v čele pražských konšelů kdys stával?

Zatímco sám radovánkám bezuzdným se oddal
Město lapkům nenechavým i s pokladnou v plen vydal

Dnes vážený a čistý jak lilie chtěl by býti
Však minulost černou na bílo nelze přebarviti
Ač výřečností pověst zlou svou vylepšit si snaží
Lži krátké nohy prodloužití se mu nepodaří

REF: Ach, běda rozumným, ach tisíckrát jim běda,
kde blázen za bláznem se vzhůru k moci zvedá!
Hňup výš a výše vystupuje,
že ohanbí až vidět mu je,
a vyšší hodnost stále hledá

A zde zas jakýs chlapík smělý s koltem svým se klátí
Na stvůru má spadeno, co chapadly loď chvátí
Ostrými slovy vůkol střelí, kryje ho sám kníže
Však hrouda másla na hlavě ho bídně k zemi víže

A hemžení těch tvorů božích dává požehnání
Muž s biskupskou berlou, jíž pryč chudáky odhání
Však z lásky k mocným bližním pro ně rád hostiny strojil
Přitom snil, jak Bláznův trůn s oltářem svým by spojil

A vůkol bláznů roj, jimž není rady ni pomoci
To jsme my, kdo bláznů zvedá deroucí se k moci!
Pokaždé jim na lep sednem, slibům uvěříme
Když prozřem, jen bědujeme a v krčmách láteříme

Za výdělkem lopotně se ženeme, berně zkrátíme
Na jarmarcích a v pitkách bujných čas svůj tratíme

Když trosečníky zříme, voláme: Zde není pro vás místo!
Loď bláznů bláznům! My chceme tu mítí teplo, smrad
a čisto!

REF: Ach, běda rozumným, ach tisíckrát jim běda,
kde blázen za bláznem se vzhůru k moci zvedá!
Hňup výš a výše vystupuje,
že ohanbí až vidět mu je,
a vyšší hodnost stále hledá

Však pohled, kdo to vpředu kráčí a směr lodi dává
Bok po boku dobrý voják a smrtka chmurná tmavá!
Voják ze své fajfky bafá, šibalsky se směje
Smrtka kyne, že loď bláznů do záhuby spěje

Probudme se pošetilci, dokud nám čas zbývá!
Již vlny výš se zvedají a loď se divně kývá
Na obzoru mraky temné hrozivě se rojí
Loď bláznů kocábka je vratká, v bouři neobstojí.

Na motivy básně Sebastiana Branta. Text byl vydán jako
pamflet iniciativy FÓR_UM při příležitosti satirického
karnevalového průvodu „Sametové posvícení“ 17. 11. 2015.

VÁCLAV NĚMEC

Hradní pan Brouček

a jiná monstra

Odpovědný redaktor Dominik Melichar

Ilustrace Pravoslav Kohout

Grafická úprava a sazba 65. pole

Fotografie na obálce z archivu autora

Vytiskla tiskárna Akcent Vimperk

Vydalo nakladatelství 65. pole

Tomáš Brandejs, Na Žertvách 36, 180 00 Praha 8
roku 2017 jako svou 74. publikaci

1. vydání

ISBN 978-80-87506-93-6

www.65pole.cz

